





KUPIŠKIO RAJONO PLĖTROS IKI 2020 M. STRATEGINIS PLANAS

Vykdytojas	Užsakovas
UAB „Lyderio akademija“	Kupiškio rajono savivaldybės administracija
	

Kupiškis
2011

Turinys

ĮVADAS.....	3
BENDRA APŽVALGA.....	5
1. SOCIALINĖ APLINKA.....	7
1.1. Gyventojų demografinės charakteristikos.....	7
1.2. Gyventojų socialinė padėtis ir socialinių paslaugų infrastruktūra.....	10
1.3. Švietimo sistema.....	14
1.4. Sportas.....	17
1.5. Kultūra.....	18
1.6. Sveikatos apsauga.....	18
1.7. Policija, priešgaisrinė ir civilinė sauga.....	21
1.8. SSGG analizė.....	23
2. EKONOMINĖ APLINKA.....	26
2.1. Bendrieji ekonominiai rodikliai.....	26
2.2. Prekyba ir verslas.....	30
2.3. Rekreacija ir turizmas.....	33
2.4. SSGG analizė.....	35
3. ŽEMĖS ŪKIS, MIŠKŲ ŪKIS IR KAIMO PLĖTRA.....	38
3.1. Žemės ūkis ir kaimo plėtra.....	38
3.2. Miškų ūkis.....	41
3.3. SSGG analizė.....	42
4. INFRASTRUKTŪRA IR APLINKA.....	44
4.1. Transportas.....	44
4.2. Inžinerinė infrastruktūra.....	45
4.3. Gyvenamasis fondas ir statyba.....	50
4.4. Aplinkos apsauga.....	51
4.5. SSGG analizė.....	53
5. GYVENTOJŲ NUOMONĖS APKLAUSOS TYRIMAS.....	56
6. KUPIŠKIO RAJONO PLĖTROS IKI 2020 M. STRATEGIJA.....	59
7. KUPIŠKIO RAJONO PLĖTROS PRIEMONIŲ PLANAS.....	62
8. KUPIŠKIO RAJONO PLĖTROS IKI 2020 M. STRATEGINIO PLANO ĮGYVENDINIMO PRIEŽIŪROS SISTEMA.....	84
8.1. Strateginio plano įgyvendinimo priežiūros organizacinė struktūra.....	84
8.2. Strateginio plano įgyvendinimo priežiūros procesas.....	85
8.3. Įgyvendinimo rodiklių sistema.....	86

IVADAS

Bendros vizijos turėjimas, bendrų tikslų siekimas yra svarbi kiekvienos bendruomenės plėtros ir vystymosi prielaida. Kokybiškas ir savalaikis strateginis planavimas yra svarbi kiekvieno rajono ar kito teritorinio vieneto, nepaisant jo dydžio ar periferiškumo, vystymosi prielaida. Itin sparčiai besikeičianti ekonominė bei socialinė padėtis šalyje, akivaizdūs regionų išsivystymo skirtumai, staigūs ir ženklūs pokyčiai technologinėje bei teisinėje aplinkoje sukuria dar didesnius iššūkius, siekiant tolygios ir visa apimančios rajono plėtros. Tikslinga, kryptinga plėtra galima tik tada, kai žinome, ko siekiame ir tai yra naudinga visai bendruomenei. Dėl šios priežasties yra rengiamas šis dokumentas – Kupiškio rajono plėtros iki 2020 m. strateginis planas.

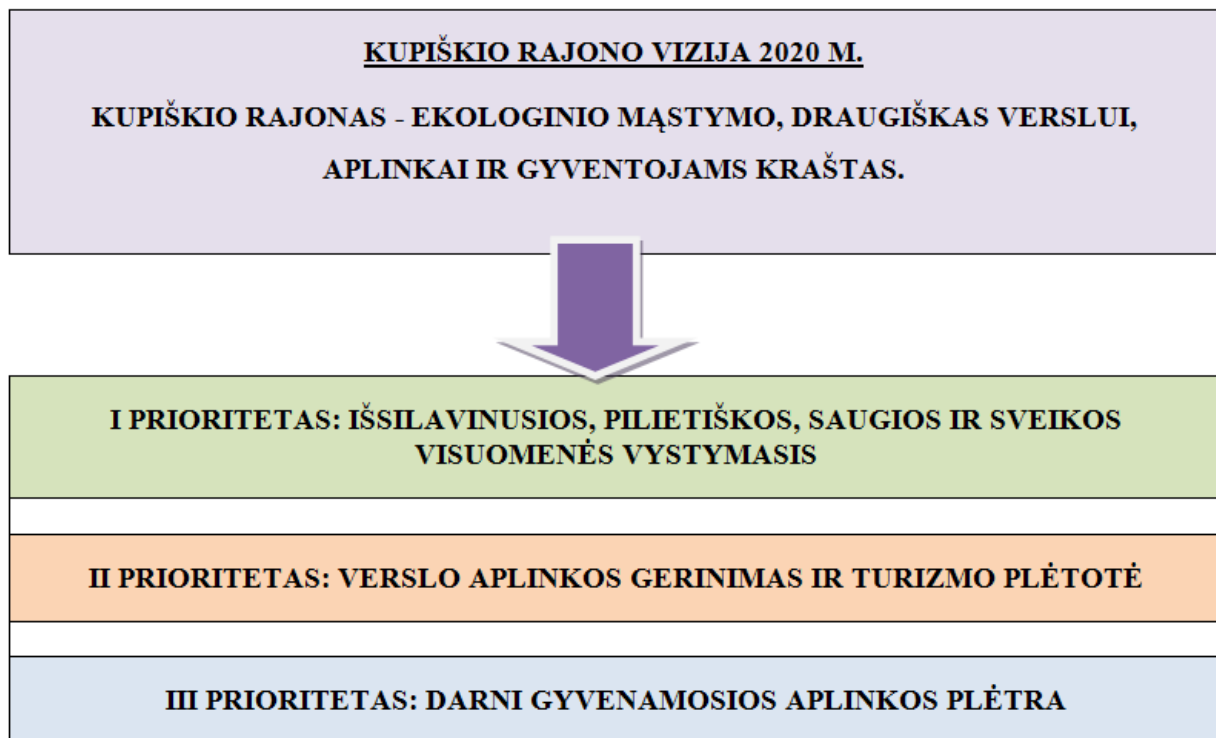
2004 m. buvo parengtas Kupiškio rajono plėtros iki 2010 metų strateginis planas. Siekiant tolimesnės sėkmingos Kupiškio rajono plėtros bei užtikrinant kryptingos rajono plėtros planavimo procesų tęstinumą savivaldybėje, Kupiškio rajono savivaldybės administracija inicijavo Kupiškio rajono plėtros iki 2020 m. strateginio plano rengimą.

Šis planas yra rengiamas įgyvendinant projektą „Kupiškio rajono plėtros iki 2020 metų strateginio plano parengimas“ (projekto Nr. VP1-4.2-VRM-02-R-51-007), kuris finansuojamas ES fondų, LR valstybės ir Kupiškio rajono savivaldybės biudžeto lėšomis pagal Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ įgyvendinimo priemonę VP1-4.2-VRM-02-R „Regioninės plėtros tobulinimas, regionų plėtros planai ir savivaldybių (ilgalaikiai / trumpalaikiai) strateginiai plėtros planai“.

Projekto tikslas – užtikrinti Kupiškio rajono darnų vystymąsi, racionalų visų išteklių panaudojimą, atsižvelgiant į ilgalaikius poreikius, prioritetus, tikslus, gerinti regioninės plėtros planavimą. Projekto metu parengtas šis planas, nustatantis Kupiškio rajono vystymo koncepciją, įvardijantis rajono privalumus ir trūkumus, įvertinantis jo svarbą ir išskirtinumą, nustatantis darnios plėtros kryptis ir perspektyvas ir tokiu būdu užtikrinantis rajono visapusišką vystymąsi, atitinkantį nacionalinės ir Europos Sąjungos regioninės plėtros prioritetus ir tikslus.

Kupiškio rajono plėtros iki 2020 m. strateginį planą rengė UAB „Lyderio akademija“ ekspertai, Kupiškio rajono savivaldybės strateginio plėtros plano rengimo darbo grupių nariai, Kupiškio rajono savivaldybės administracijos struktūriniai ir struktūriniai teritoriniai padaliniai, išorės organizacijų atstovai.

I–V-oje Kupiškio rajono plėtros iki 2020 m. strateginio plano dalyse pateikti pagrindiniai Kupiškio rajono savivaldybės išsivystymo privalumai bei netolygumai, lyginant su Panevėžio apskritimi bei kitais jos rajonais ir Lietuva. Įvertinus esamą rajono situaciją, atlikus gyventojų nuomonės tyrimą, darbo grupėse išdiskutavus labiausiai rajonui būdingas problemas, galimus jų sprendimų būdus bei potencialias ateities plėtros kryptis, formuojama vizija, kaip rajonas turėtų atrodyti planuojamo laikotarpio pabaigoje, nustatomi šios vizijos siekiamybės prioritetai, tikslai, uždaviniai, priemonės.



BENDRA APŽVALGA

Kupiškio rajonas – kraštas šiaurės rytų Lietuvoje, priklausantis Panevėžio apskričiai. Rajoną supa Biržų, Panevėžio, Rokiškio ir Anykščių rajonai. Administraciniu - teritoriniu požiūriu Kupiškio rajono savivaldybė suskirstyta į 6 seniūnijas. Rajono centras – Kupiškio miestas.

Kupiškio rajone gyvena 23,7 tūkst. žmonių, iš jų 39,2% miestuose ir 60,8% kaimuose; 11,1 tūkst. vyrų ir 12,6 tūkst. moterų, 96,4 % lietuvių, 0,2% lenkų, 2,4 % rusų, 0,2 % baltarusių, 0,8 % kitų tautybių gyventojų.

Rajonas užima 108 tūkst. ha teritoriją, iš jų 58,89 % užima žemdirbystės plotai, 25,37 % miškai, 2,4 % vandenys, 2,31 % miestai ir gyvenvietės, 1,76 % pramonės įmonės ir keliai, 9,27 % kitos paskirties plotai.

Kupiškio rajone yra 2 miestai: Kupiškis ir Subačius; 7 miesteliai: Alizava, Antašava, Palėvenė, Salamiestis, Skapiškis, Subačius, Šimonys; 400 kaimų.

Archeologų radiniai leidžia manyti, kad Kupiškio apylinkėse žmonių gyventa jau III–II tūkstantmečiais prieš Kristų. Tačiau pačios gyvenvietės atsiradimo laikas nežinomas. Iš radinių pagal piliakalnį spėjama, jog XIII amžiuje po Kristaus čia būta medinės gynybinės pilies.

Istorijos šaltiniuose – kaip Lietuvos valdovo Žygimanto Senojo miestelis – Kupiškis pirmąsyk paminėtas 1529 m. 1561-1565 m. jis buvo valsčiaus centras, priklausė Upytės, o vėliau – Ukmergės pavietams. Per Kupiškį tuomet ėjo pagrindinis kelias iš Vilniaus į Rygą. 1616 m. Kupiškyje pastatyta pirmoji katalikų bažnyčia. 1781 m. įsteigta pirmoji Lankasterių šeimos mokykla. Kupiškį keliskart nusiaubė gaisrai, tačiau 1873 m. nutiestas Daugpilio – Šiaulių – Liepojos geležinkelis padėjo jam atsigausti ir pamažėle augti, nepaisant karų ir okupacijų padarytų žaizdų.

Dabar Kupiškis – nedidelis šiaurės rytų Lietuvos miestas. Tai rajono Savivaldybės administracijos, kultūros ir vietos pramonės centras. Vardą miestas gavo iš Kupos upelės. Jis įsikūręs aukščiau jos ir Lėvens santakos. Bet kuris iš penkių kelių, išbėgančių tolyn nuo Kupiškio, nuves į vieną ar kitą miestelį. Jie tarsi karoliai išsibarstę po rajoną. Daugelis miestelių įsikūrę 16-17 amžiuje prie strategiškai svarbių vieškelį, nedidelių upių ar ežerų. Dažniausiai – dvaro pašonėje.

Adomynė, Antašava, Alizava ir Skapiškis vardus gavo iš buvusių dvarininkų vardų ar pavardžių. Palėvenė ir Palėvenėlė, viena nuo kitos nutolusios per 10 km, įsikūrė ant aukšto dešiniojo Lėvens kranto. Abi vardus pasiskolino iš upės. Šimonių miestelio vardas – iš šalia dunksančios girios. Subačiaus pavadinimo kilmė ne visai aiški, bet manoma, kad jis kilęs arba nuo žmogaus pavardės, arba nuo ankstesniais amžiais čia šeštadieniais (anuomet sakė – subatomis) vykusių turgų. Subačiaus vardą turi ir miesto tipo gyvenvietė, 19 a. pabaigoje išdygusi prie geležinkelio stoties. Naujasis Subačius praaugo senąjį, yra seniūnijos centras.

Salamiestį senovėje buvus saloje Radvilų įkurtu miesteliu nebeįtartum – ežero seniai nelikę. Užtat per pagarbų atstumą nuo akmens mūro katalikų bažnyčios tebestovi reformacijos laikų liudininkė – evangelikų reformatų bažnytėlė.

Kiekviename miestelyje – mokykla, kultūros centras.

Minint reikšmingiausius objektus Kupiškio krašte, pirmiausia reikėtų paminėti šiuo metu išlikusį vieną autentiškiausių barokinės architektūros ansamblių Lietuvoje. Dešiniajame Lėvens krante išsidėstęs Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčios ir dominikonų vienuolyno ansamblis – iškiliausias sakralinės architektūros statinys krašte. Jis – vienas iš autentiškiausių iki šiol išlikusių baroko architektūros ansamblių Lietuvoje.

Palėvenės bažnyčia savo istoriją skaičiuoja nuo 1676 m. Šiaurės pusėje bažnyčia šliejasi prie vienuolyno, turinčio uždara kiemą, pastatų. Palėvenės vienuolynas per pusantro šimto metų buvo ne tik Aukštaitijos dvasinis ir kultūros židinys. Nuo 1798 m. jame vykdavo filosofijos ir retorikos studijos, o nuo 1811 m. iš Vilniaus buvo perkeltas ir teologijos kursas tikinčiajai jaunomenei. 1858

m. vyskupas M.Valančius Palėvenėje į blaivininkų broliją įrašė pirmuosius narius – taip prasidėjo pirmasis blaivybės ir lietuvybės išsaugojimo sąjūdis.

Per Kupiškio rajoną teka Pyvesa, Lėvuo (aukštupiai), rytiniu pakraščiu vingiuoja Šetekšna. Telkšo 19 ežerų (Kupiškio rajono ežerai), iš jų didžiausi Notigalė ir Ešerinis. Iš 32 dirbtinių vandens telkinių didžiausias Kupiškio marios. Yra Šepetos durpynas, Notigalės, Kepurnės, Iženo ir kt. pelkės. Didesnėje dalyje vyrauja išplautžemiai dirvožemiai, šiaurėje ir rytuose – rudžemiai, o pelkėtose vietovėse – šlynžemiai ir durpžemiai. Miškingumas siekia 27,1%, didžiausi miškai: Skapagorio-Notigalės, Šimonių giria, Subačiaus.¹

¹ Parengta pagal www.kupiskis.lt informaciją

1. SOCIALINĖ APLINKA

1.1. Gyventojų demografinės charakteristikos

Remiantis Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis, 2007-2010 m. pradžios laikotarpiu gyventojų skaičius Lietuvoje sumažėjo 1,65 proc., nuo 3.384.879 iki 3.329.039 gyventojų (lentelė 1.1.1.). Gyventojų skaičiaus mažėjimo tendencija stebima visoje šalyje. Panevėžio apskrities gyventojų skaičius sumažėjo 3,03 proc., nuo 287.119 iki 278.426 gyventojų. Kupiškio rajono gyventojų skaičiaus pokytis dar didesnis – per 2007-2010 m. laikotarpį gyventojų sumažėjo 4,59 proc. arba 1.075 asmenų. Kupiškio rajonas, pagal gyventojų skaičių, yra mažiausias apskrityje.

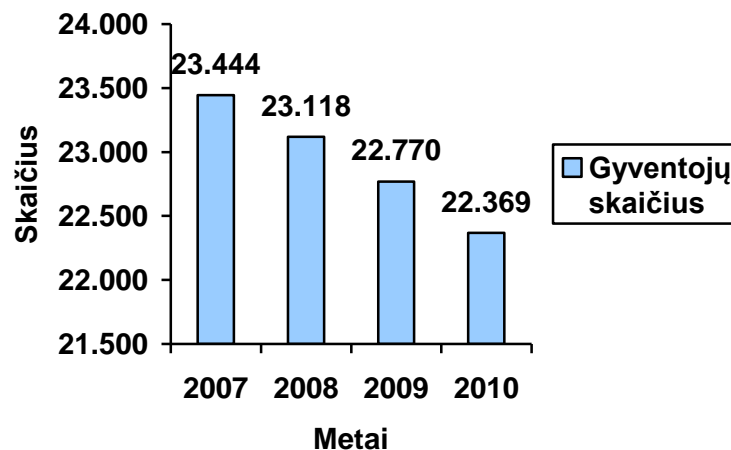
Lentelė 1.1.1. Gyventojų skaičius Lietuvoje, 2007-2010 m. pradžioje

Administracinė teritorija/Metai	2007	2008	2009	2010
Lietuvos Respublika	3.384.879	3.366.357	3.349.872	3.329.039
Panevėžio apskritis	287.119	284.235	281.241	278.426
Biržų r. sav.	33.491	33.011	32.522	32.116
Kupiškio r. sav.	23.444	23.118	22.770	22.369
Panevėžio m. sav.	114.582	113.653	112.619	111.959
Panevėžio r. sav.	43.190	42.986	42.910	42.449
Pasvalio r. sav.	32.961	32.530	32.081	31.718
Rokiškio r. sav.	39.451	38.937	38.339	37.815

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Kupiškio rajono gyventojų kitimo tendencija pateikiama paveiksle 1.1.1.

Pav. 1.1.1. Gyventojų skaičius Kupiškio rajone, 2007-2010 m. pradžia



Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Lietuvoje vidinės ir tarptautinės migracijos saldo rodiklis 2007-2009 m. laikotarpiu augo: 2007 m. jis buvo -5.244, o jau 2009 m. -15.483, išvykstančiųjų skaičius buvo didesnis nei atvykstančiųjų (lentelė 1.1.2.). Panevėžio apskrityje stebima tokia pati tendencija kaip ir šalyje – 2007-2009 m. laikotarpiu išvykstančiųjų skaičius buvo didesnis nei atvykstančiųjų.

Pagrindinės priežastys lėmusios gyventojų skaičiaus mažėjimą Kupiškio rajone buvo gyventojų migracija bei natūrali gyventojų kaita. Migracijos saldo išliko neigiamas visą 2007-2009 m.

laikotarpį (lentelė 1.1.2.). Absoliučios reikšmės didėjo kiekvienais metais ir tikėtina, kad ši tendencija išsilaikys ateityje dėl didėjančios migracijos į kitas valstybes.

Lentelė 1.1.2. Vidinė ir tarptautinė migracija Lietuvoje, 2007-2009 m.

Metai	2007			2008			2009		
	Išvyko	Atvyko	Saldo	Išvyko	Atvyko	Saldo	Išvyko	Atvyko	Saldo
Administracinė teritorija									
Lietuva	70.288	65.044	-5.244	73.690	65.972	-7.718	71.534	56.051	-15.483
Panevėžio apsk.	5.851	4.634	-1.217	5.793	4.388	-1.405	5.902	4.286	-1.616
Biržų r. sav.	711	517	-194	686	452	-234	628	478	-150
Kupiškio r. sav.	580	462	-118	573	420	-153	794	549	-245
Panevėžio m. sav.	2.100	1.484	-616	2.177	1.370	-807	2.000	1.412	-588
Panevėžio r. sav.	1.126	1.139	13	919	1.092	173	1.098	837	-261
Pasvalio r. sav.	604	416	-188	606	443	-163	631	427	-204
Rokiškio r. sav.	730	616	-114	832	611	-221	751	583	-168

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

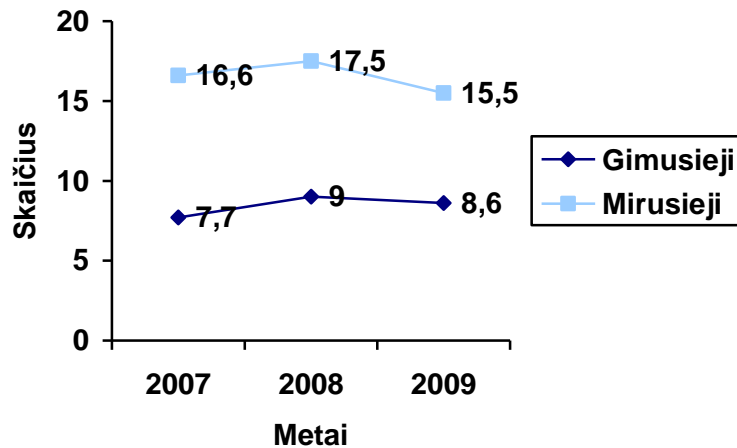
Natūrali gyventojų kaita taip pat buvo neigiama per paskutiniuosius trejus metus (lentelė 1.1.3.). Tai iš dalies nulėmė vyresnio amžiaus gyventojų sudėtis Kupiškio rajone, lyginant su šalies bei Europos Sąjungos vidurkiais. Tiek Lietuvoje, tiek Panevėžio apskrityje ar Kupiškio rajone natūrali gyventojų kaita yra neigiama, tačiau mažėjanti.

Lentelė 1.1.3. Natūrali gyventojų kaita Lietuvoje, 2007-2009 m.

Administracinė teritorija/Metai	2007	2008	2009
Lietuvos Respublika	-13.278	-8.767	-5.350
Panevėžio apskritis	-1.667	-1.589	-1.199
Biržų r. sav.	-286	-255	-256
Kupiškio r. sav.	-208	-195	-156
Panevėžio m. sav.	-313	-227	-72
Panevėžio r. sav.	-217	-249	-200
Pasvalio r. sav.	-243	-286	-159
Rokiškio r. sav.	-400	-377	-356

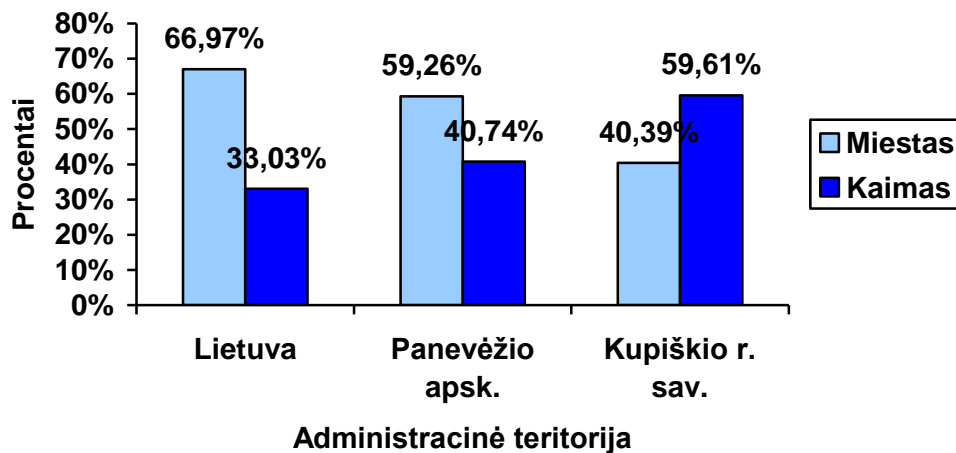
Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Remiantis Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis, gimstamumo rodiklis Kupiškio rajone išliko pakankamai stabilus 2007-2009 m. laikotarpiu ir 2009 m. siekė 8,6 gimusiųjų 1.000-iai gyventojų (paveikslas 1.1.2.). Tai yra mažiau nei Lietuvos (11,0) ir Panevėžio apskrities (9,5) vidurkiai. Mirusiųjų skaičius tenkantis 1.000-iai gyventojų buvo didesnis nei gimstamumo rodiklis ir 2009 metais siekė 15,5 mirusiųjų. Šis skaičius yra gero- kai didesnis nei Lietuvos (12,6) ar Panevėžio apskrities (13,8).

Pav. 1.1.2. 1.000-iui gyventojų tenkantis gimusiųjų ir mirusiųjų skaičius Kupiškio rajone, 2007-2009 m.

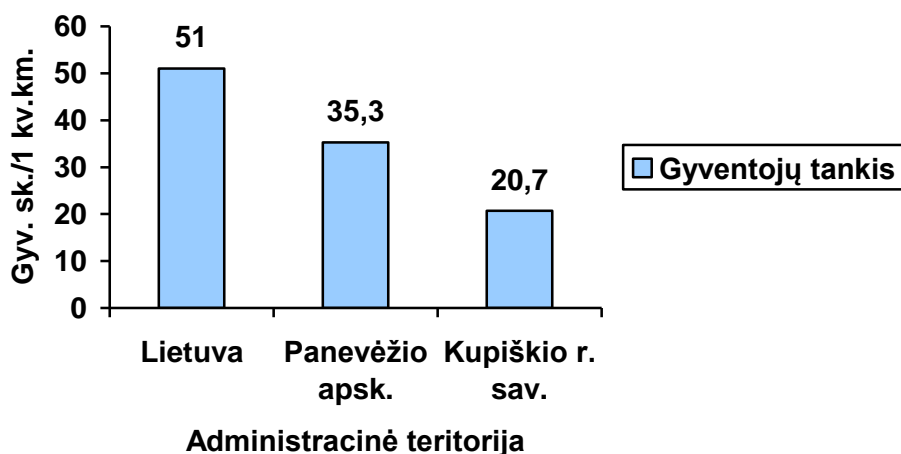
Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2010 m. pradžioje Kupiškio rajone 40,39 proc. gyventojų gyveno mieste ir 59,61 proc. kaimo vietovėse (paveikslas 1.1.3.). Lietuvoje kaimo vietovėse gyveno 33,03 proc. šalies gyventojų, apskrityje – 40,74 proc. Gyventojų dalis kaimo vietovėse Kupiškio rajone yra gerokai didesnė nei šalies ar apskrities. Gyventojų gyvenančių kaimo vietovėse dalis ES sudaro 26%.

Pav. 1.1.3. Gyvenamoji vietovė, 2010 m. pradžioje

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Statistikos departamento duomenimis, gyventojų tankis 2010 m. pradžioje Kupiškio rajone sudarė 20,7 gyventojus kvadratiniam kilometre. Tuo tarpu vidutinis gyventojų tankis Lietuvos Respublikoje siekia 51,0, o apskrityje 35,3 gyventojus kvadratiniam kilometre (paveikslas 1.1.4.). Palyginus su Lietuva, Kupiškio rajonas yra retai apgyvendintas.

Pav. 1.1.4. Gyventojų tankis šalyje, asm./1-am km², 2010 m. pradžioje

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Pagal tautybę Kupiškio rajono gyventojai pasiskirstę taip: 96,4 proc. lietuvių, 2,4 proc. rusų, 0,2 proc. lenkų, 0,2 proc. baltarusių, 0,8 proc. kitų tautybių.

Lyginant šalies gyventojų sudėtį pagal amžiaus grupes, 2007 m. pradžioje 0-15 metų amžiaus gyventojai sudarė 17,44 proc., darbingo amžiaus – 63,12 proc., pensinio – 19,44 proc. 2007-2010 m. pradžios laikotarpiu sumažėjo 0-15 metų amžiaus gyventojų dalis, taip pat pensinio amžiaus, o darbingo amžiaus gyventojų dalis išaugo. Tokia pati tendencija stebima ir Panevėžio apskrityje bei Kupiškio rajone.

Gyventojų sudėtis pagal pagrindines amžiaus grupes Kupiškio rajone yra vyresnio amžiaus nei Lietuvos (lentelė 1.1.4.). Nors vaikai sudaro panašią visuomenės dalį Kupiškio rajone, pensinio amžiaus gyventojų yra daugiau, o darbingo amžiaus gyventojų atitinkamai mažiau nei šalies ar apskrities vidurkis.

0-15 metų amžiaus gyventojų Kupiškio rajone 2007-2010 m. pradžioje sumažėjo 15,88 proc., o jų dalis nuo viso rajono gyventojų pakito nuo 18,26 proc. iki 16,10 proc. Darbingo amžiaus gyventojų tuo pačiu laikotarpiu padaugėjo 0,21 proc., o jų dalis nuo viso rajono gyventojų išaugo nuo 57,74 proc. iki 60,64 proc. Pensinio amžiaus gyventojų skaičius 2007-2010 m. pradžioje sumažėjo 7,52 proc., o santykis sumažėjo nuo 24,00 proc. iki 23,26 proc.

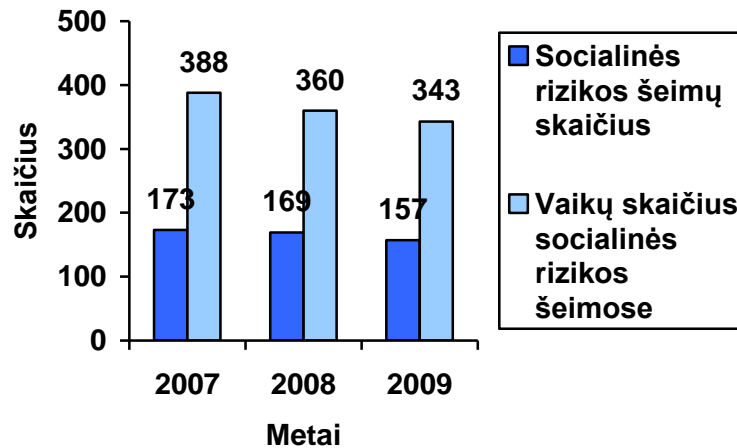
Lentelė 1.1.4. Gyventojai pagal amžiaus grupes, 2010 m. pradžioje

Administracinė teritorija	Gyventojai pagal amžiaus grupes, lyginant su bendru gyventojų skaičiumi, proc.		
	0-15 amžiaus gyventojai	Darbingo amžiaus gyventojai	Pensinio amžiaus gyventojai
Lietuva	16,2	64,96	18,84
Panevėžio apsk.	15,97	63,16	20,87
Kupiškio r. sav.	16,10	60,64	23,26

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

1.2. Gyventojų socialinė padėtis ir socialinių paslaugų infrastruktūra

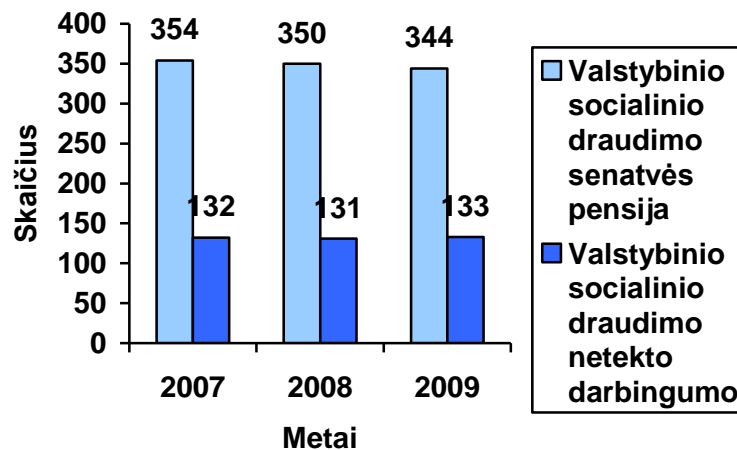
Remiantis Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis, socialinės rizikos šeimų skaičius Kupiškio rajone 2007 m. buvo 173, iki 2009 m. palaipsniui sumažėjo iki 157 (-9,25 proc.) (paveikslas 1.2.1.). Atitinkamai mažėjo ir vaikų augančių socialinės rizikos šeimose skaičius – jis sumažėjo nuo 388 iki 343 vaikų (-11,6 proc.).

Pav. 1.2.1. Socialinės rizikos šeimų ir vaikų skaičius jose, Kupiškio rajonas, 2007-2010 m., asm.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Kupiškio rajone 2007-2009 m. sumažėjo gyventojų gaunančių tiek valstybinio socialinio draudimo senatvės pensijas, tiek valstybinio socialinio draudimo netekto darbingumo (invalidumo) pensijas. Senatvės pensijas gaunančių gyventojų skaičius 2007 m. siekė 354, 2009 m. – 344 asmenis 1.000-iui darbingo amžiaus gyventojų. Invalidumo pensijas gaunančių gyventojų skaičius 2007 m. siekė 132, 2009 m. – 133 asmenis 1.000-iui darbingo amžiaus gyventojų (paveikslas 1.2.2.).

Abu rodikliai viršija šalies vidurkius, siekiančius atitinkamai 274 ir 103 (2009 m.) gavėjus 1.000-iui darbingo amžiaus gyventojų.

Pav. 1.2.2. 1.000-iui darbingo amžiaus gyventojų tenka pensijas gaunančių asmenų Kupiškio rajone, 2007-2009 m.

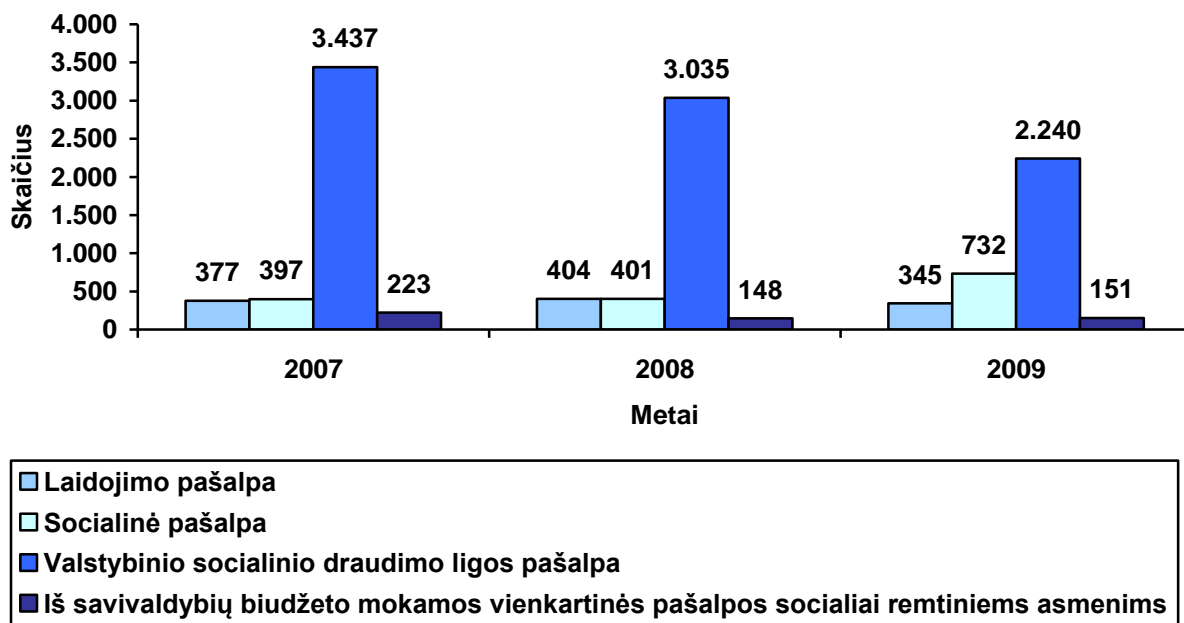
Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Laidojimo pašalpas gaunančių asmenų skaičius Kupiškio rajone 2007-2009 m. laikotarpiu sumažėjo 8,49 proc. – nuo 377 iki 345 asmenų (paveikslas 1.2.3.). Valstybines socialines pašalpas gaunančių gyventojų skaičius Kupiškio rajone 2009 m., lyginant su 2007 m., išaugo 84,38 proc., t.y. nuo 397 iki 732 gavėjų. Tuo pačiu laikotarpiu mažėjo Valstybinio socialinio draudimo ligos pašalpų skaičius sumažėjo 34,83 proc. – nuo 3.437 iki 2.240 pašalpų per metus. 2007 m. iš savivaldybės biudžeto mokamų vienkartinių pašalpų gavėjų skaičius sudarė 223 asmenis, 2009 m. vienkartinės pašalpos gavėjų skaičius sumažėjo iki 151 asmens (-32,29 proc.). Esant ypatingai padėčiai, Kupiš-

kių rajono savivaldybė skiria vienkartinės išmokas gyventojams. Lėšos skiriamos įvykus nelaimėms, esant ypatingai sunkiai materialinei padėčiai ar siekiant mažinti socialinę atskirtį. 2009 m. vienkartinė savivaldybės parama buvo skirta 151 gyventojui, bendra skirtų lėšų suma siekė 16,9 tūkst. Lt, 2007 m. vienkartinė parama skirta 223 gavėjams, išmokėta 17,1 tūkst. Lt. Vienkartinės pašalpos gavėjų skaičius sumažėjo 32,29 proc., o bendra išmokėtos vienkartinės pašalpos suma išaugo 1,18 proc.

Bendra gyventojams skirtų pašalpų suma išaugo nuo 518,4 tūkst. Lt iki 1.944,3 tūkst. Lt – 275,06 proc.

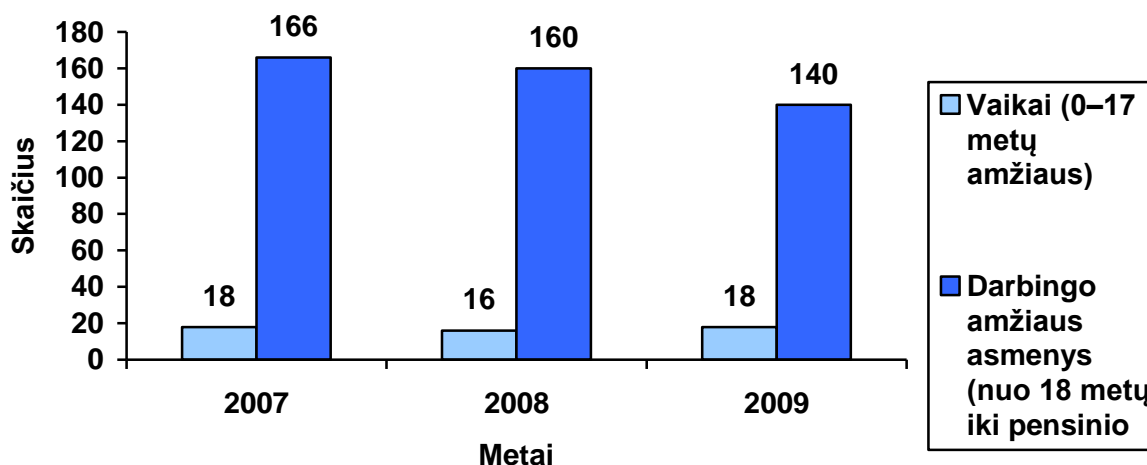
Pav. 1.2.3. Pašalpų gavėjų skaičius Kupiškio rajone, 2007-2009 m., asm.



Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliaisiais, skaičius Kupiškio rajone 2007-2009 m. laikotarpiu sumažėjo 15,66 proc. – nuo 166 iki 140 (paveikslas 1.2.4.). Tuo pačiu laikotarpiu vaikų, pirmą kartą pripažintų neįgaliaisiais, skaičius nekito ir išliko toks pat – 18.

Pav. 1.2.4. Asmenys pirmą kartą pripažinti neįgaliaisiais, Kupiškio rajonas, 2007-2009 m.



Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Socialines paslaugas Kupiškio rajono savivaldybėje teikia šios įstaigos: Kupiškio socialinių paslaugų centras, Kupiškio rajono Šv. Kazimiero vaikų globos namai, Kupiškio pensionatas, Kupiškio rajono neįgaliųjų draugija, Kupiškio krašto žmonių su negalia sąjunga, Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos Kupiškio rajono skyrius, Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijos Kupiškio komitetas. Neįgaliems vaikams paslaugos teikiamos Kupiškio vaikų ir jaunimo ugdymo centre „Varpelis“. Šiose įstaigose teikiamos bendrosios (informavimo, konsultavimo, tarpininkavimo ir atstovavimo, maitinimo organizavimo, transporto organizavimo, asmeninės higienos ir priežiūros paslaugų organizavimo, sociokultūrinės paslaugos) ir specialiosios (pagalbos į namus, socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo paslaugos, dienos socialinės globos, trumpalaikės ir ilgalaikės socialinės globos paslaugos). Kupiškio rajono savivaldybėje socialines paslaugas teikiančios įstaigos apibendrintos 1.2.1. lentelėje.

Lentelė 1.2.1. Socialines paslaugas teikiančios įstaigos Kupiškio rajone

Eil. Nr.	Socialinių paslaugų įstaigos tipas pagal žmonių socialines grupes	Socialinių paslaugų įstaigos pavadinimas	Vietų (gavėjų) skaičius iš viso
1.	Socialinės globos namai	Kupiškio pensionatas	125
		Šv. Kazimiero vaikų globos namai	25
		Kupiškio socialinių paslaugų centras	26
2.	Šeimynos	Aldonos ir Antano Jatužių šeimyna	12
3.	Laikino gyvenimo namai	-	-
4.	Dienos socialinės globos centrai	Specialiosios grupės neįgaliems vaikams ir jaunuoliams Kupiškio vaikų ir jaunimo ugdymo centre „Varpelis“	30
5.	Savarankiško gyvenimo namai	-	-
6.	Socialinės priežiūros centrai	Viešoji įstaiga Kupiškio vaikų dienos centras (Socialinės rizikos šeimų vaikams)	15
		Kupiškio miestas	15
		Adomynės padalinys	15
		Noriūnų padalinys	15
		Subačiaus padalinys	15
7.	Bendruomeninės įstaigos	-	-
8.	Kitos socialinių paslaugų įstaigos (pagalbos į namus tarnyba, socialinių paslaugų centras ir kt.)	8.1. Kupiškio socialinių paslaugų centras (teikia bendrąsias paslaugas, pagalbos į namus, socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo, dienos socialinės globos paslaugas)	
		8.2. Kupiškio rajono neįgaliųjų draugija	3.268 (per metus)
		8.3. Kupiškio krašto žmonių su negalia sąjunga	5.444 (per metus)
		8.4. Lietuvos aklųjų ir Silpnaregių sąjungos Kupiškio rajono skyrius	175 (per metus)
		8.5. Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijos Kupiškio komitetas	840 (per metus)

Rajone nepakankamai sprendžiamos suaugusių socialinės rizikos asmenų problemos. Viena socialinės rizikos asmenų grupių, kurių rūpyba yra nepakankama, yra nuolatinės gyvenamosios vietos neturintys asmenys bei iš įkalinimo įstaigų grįžę asmenys. Šioms grupėms nėra teikiamos ne tik būtinos, bet ir reintegracijos, psichologinės ir užimtumo paslaugos. Tai neleidžia šioms tikslinėms grupėms integruotis į visuomenę.

Socialinių paslaugų plane numatomos penkios prioritetinės žmonių socialinės grupės, kurioms reikalinga teikti ar plėsti socialines paslaugas:

1. Socialinės rizikos šeimos ir jų vaikai.

2. Socialinės rizikos suaugę asmenys ir jų šeimos.
3. Senyvo amžiaus asmenys ir suaugę asmenys su negalia.
4. Asmenys su negalia.
5. Be tėvų globos likę vaikai.

Numatomos plėsti prioritetingos socialinės paslaugos:

1. Dienos socialinė globa institucijoje, asmens namuose.
2. Ilgalaikės (trumpalaikės) socialinės globos paslaugų senyvo amžiaus ir suaugusiems asmenims su negalia teikimas institucijoje.
3. Intensyvi krizių įveikimo pagalba krizinėse situacijose atsidūrusiems žmonėms.
4. Socialinių įgūdžių ugdymas ir palaikymas socialinės rizikos šeimoms ir jose augantiems vaikams.
5. Ilgalaikės (trumpalaikės) socialinės globos paslaugų teikimas be tėvų globos likusiems vaikams.

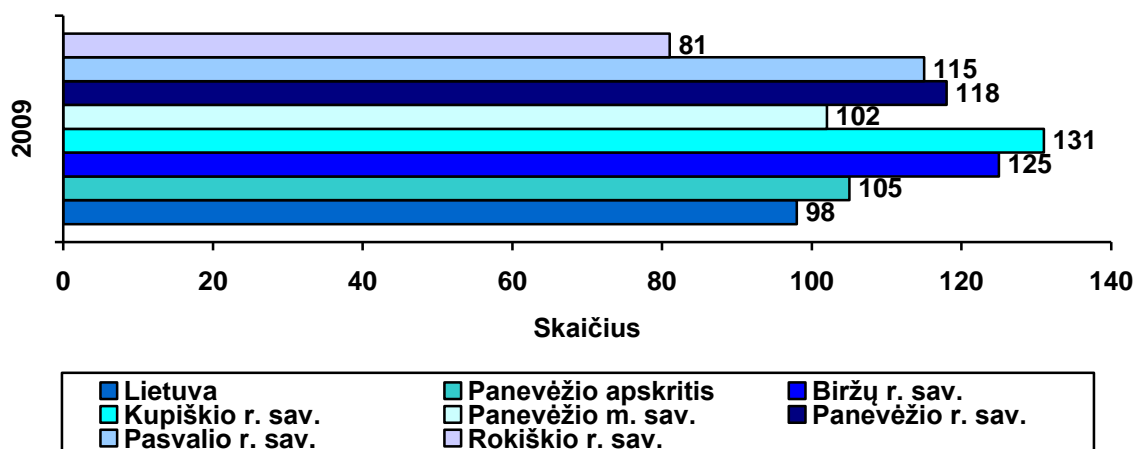
1.3. Švietimo sistema

2009 m. Kupiškio rajono savivaldybėje veikė 24 švietimo įstaigos: 1 pradinė mokykla, 10 pagrindinių mokyklų, 1 vidurinė mokykla, 2 gimnazijos, 2 gimnazijų skyriai, 3 lopšeliai-darželiai, vaikų ir jaunimo ugdymo centras, 2 neformaliojo vaikų švietimo įstaigos, profesinė mokykla, pagalbos mokiniui, mokytojui ir mokyklai centras (suaugusiųjų klasės).

1.3.1. Ikimokyklinis ugdymas

2009 m. Kupiškio rajono savivaldybėje veikė 3 ikimokyklinio ugdymo įstaigos – lopšeliai-darželiai (Kupiškio vaikų lopšelis-darželis „Obelėlė“, Kupiškio vaikų lopšelis-darželis „Saulutė“, Kupiškio r. Subačiaus vaikų lopšelis-darželis). 2007 m. jas lankė 385 vaikai, o iki 2009 m. šis skaičius sumažėjo iki 343 vaikų. Vaikų skaičiaus sumažėjimas siekė 10,91 proc. 2007-2009 m. didžiausias neigiamas pokytis stebėtas Biržų rajone – -17,04 proc., tuo tarpu Pasvalio rajono savivaldybėje stebėtas 3,69 proc. vaikų priaugis. 100-ai vaikų tenkančių vietų skaičius 2009 m. siekė 131 ir tai buvo didžiausias rodiklis Panevėžio apskrityje (paveikslas 1.3.1.1.). Palyginimui, Lietuvos vidurkis buvo 98 vietos, apskrities – 105. Kupiškio rajone yra akivaizdus vietų perteklius.

Pav. 1.3.1.1. 100-ai vaikų tenkančių vietų skaičius ikimokyklinio ugdymo įstaigose, 2009 m.



Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

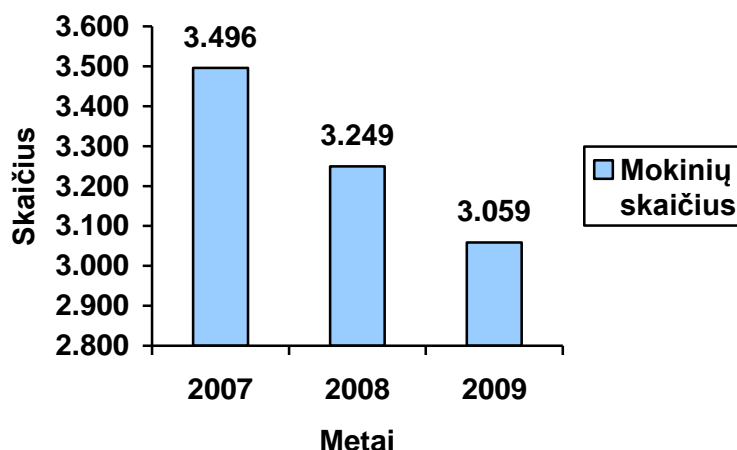
1.3.2. Bendrasis lavinimas

2009 m. Kupiškio rajono bendrojo lavinimo įstaigas lankė 3.059 mokiniai: pradinę mokyklą – 262, pagrindines mokyklas – 1.479, vidurinę mokyklą – 220, gimnazijas – 1.069, gimnazijų skyrius – 29. Bendrojo lavinimo mokyklos ir mokinių skaičius pateikiamas 1.3.2.1. lentelėje.

Lentelė 1.3.2.1. Bendrojo lavinimo įstaigų ir jų mokinių skaičius Kupiškio rajone, 2009 m.

Įstaiga	Mokinių skaičius
Pradinės mokyklos	
Kupiškio Kupos pradinė mokykla	262
Iš viso:	262
Pagrindinės mokyklos	
Adomynės pagrindinė mokykla	74
Alizavos pagrindinė mokykla	93
Antašavos pagrindinė mokykla	95
Noriūnų Jono Černiaus pagrindinė mokykla	149
Palėvenėlės pagrindinė mokykla	60
Rudilių Jono Laužiko pagrindinė mokykla	70
Salamiesčio pagrindinė mokykla	84
Šepetos Almos Adamkienės pagrindinė mokykla	101
Šimonių pagrindinė mokykla	89
P.Matulionio pagrindinė mokykla	664
Iš viso:	1.479
Vidurinės mokyklos	
Skapiškio vidurinė mokykla	220
Iš viso:	220
Gimnazijos	
L.Stuokos-Gucevičiaus gimnazija	772
Subačiaus gimnazija	297
Iš viso:	1.069
Gimnazijų skyriai	
Subačiaus gimnazijos Lukonių skyrius	20
Subačiaus gimnazijos Subačiaus Vincės Jonuškaitės skyrius	9
Iš viso:	29
Iš viso:	3.059

2007-2009 m. laikotarpiu mokinių skaičius bendrojo lavinimo įstaigose sumažėjo 12,5 proc. – nuo 3.496 2007 m. iki 3.059 (paveikslas 1.3.2.1.). Kaip ir ikimokyklinio ugdymo įstaigose, mokinių skaičiaus mažėjimą lėmė demografinės problemos – rajono visuomenės senėjimas ir mažėjantis gimstamumas.

Pav. 1.3.2.1. Bendrojo lavinimo įstaigų mokinių skaičius Kupiškio rajone, 2007-2009 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Mokytojų ir vadovų skaičius bendrojo lavinimo mokyklose Kupiškio rajone pastaraisiais metais mažėjo. 2007 m. jų buvo 332, 2009 m. sumažėjo iki 319 asmenų. Iš jų 93,1 proc. turėjo aukštąjį išsilavinimą, 6,6 proc. aukštesnįjį ir 0,3 proc. vidurinį išsilavinimą. Per paskutiniuosius metus padaugėjo aukštąjį išsilavinimą turinčių mokytojų, sumažėjo vidurinį ir aukštesnįjį išsilavinimą turinčių mokytojų skaičius (lentelė 1.3.2.2.).

Lentelė 1.3.2.2. Bendrojo lavinimo mokyklų mokytojų išsilavinimas Kupiškio rajone, procentai, 2007-2009 m.

Išsilavinimas	2007	2008	2009
Vidurinis	0,6	0,6	0,3
Aukštesnysis	6,9	6,9	6,6
Aukštasis	92,5	92,5	93,1

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Kupiškio rajono savivaldybėje pastaraisiais metais aktyviai vykdoma mokyklų tinklo pertvarka. Siekiant pagerinti ugdymo kokybę ir efektyviau išnaudoti išteklius, buvo parengtas Kupiškio rajono savivaldybės mokyklų tinklo pertvarkos iki 2012 m. bendrasis planas (patvirtintas Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2005 m. gruodžio 1 d. Sprendimu Nr. TS-260). Pagal planą buvo akredituota Subačiaus gimnazija, reorganizuotos Kupiškio L. Stuokos-Gucevičiaus gimnazija, Povilo Matulionio pagrindinė mokykla, kaimų mokyklos. Aktualiausios rajono mokyklų problemos – maža motyvacija mokytis ir nepakankamas skaičius pedagogų, teikiančių pagalbą specialiųjų poreikių mokiniams.

1.3.3. Profesinis mokymas

2009-2010 mokslo metais Kupiškio rajono savivaldybėje veikė viena profesinio ugdymo įstaiga – Kupiškio technologijos ir verslo mokykla. Statistikos departamento duomenimis, 2009-2010 mokslo metais šioje ugdymo įstaigoje mokėsi 484 mokiniai (2007-2008 m. m. - 456). Švietimo ir mokslo ministerijos duomenimis (AIKOS informacinė sistema), pedagogų skaičius siekė 38. 2006 m. Kupiškio technologijos ir verslo mokykla gavo ES struktūrinių fondų paramą paslaugų ir infrastruktūros plėtrai – projektas „Žemės ūkio, statybos, aptarnavimo ir paslaugų sferos darbininkų ruošimo infrastruktūros sukūrimas“.

1.3.4. Neformalusis ugdymas

Kupiškio rajone veikia 2 neformaliojo vaikų ugdymo įstaigos: Kupiškio muzikos mokykla ir Kupiškio rajono kūno kultūros ir sporto centras. Muzikos mokykla turi 3 skyrius: fortepijono, liaudies instrumentų ir dailės skyrių. Muzikos mokykloje 2009 m. mokėsi 243 mokiniai ir dirbo 19 pedagogų. Tais pačiais metais kūno kultūros ir sporto centras turėjo 133 auklėtinius. Kūno kultūros ir sporto centre dirba 5 pedagogai-treneriai. Mokiniai lanko futbolo, krepšinio, stalo teniso bei lengvosios atletikos mokomąsias grupes.

1.3.5. Mokinių transporto organizavimas

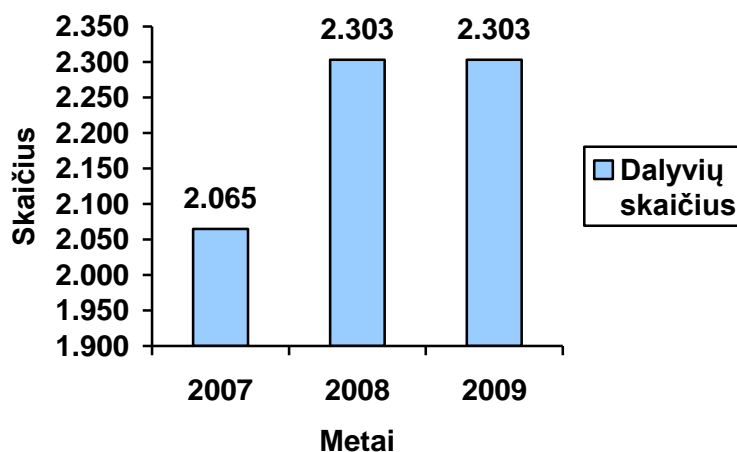
2009 m. Kupiškio rajono savivaldybėje buvo 1.252 mokiniai, gyvenantys toliau nei 3 kilometrai nuo mokyklos, kuriems buvo suteikiamos pavėžėjimo iki mokyklos paslaugos. Naudojami transporto tipai: maršrutinis transportas (650 mokinių), geltonieji autobusai (261 mokinys), privatus transportas (168 mokiniai), mokyklų transportas (165 mokiniai), kiti transporto būdai (8 mokiniai). Iš jų, 148 buvo vežiojami ne į artimiausią mokyklą.

1.4. Sportas

Kupiškio rajono savivaldybės gyventojai turi galimybę naudotis 17 sporto salių, 1 šaudykla, 18 krepšinio bei 16 tinklinio aikščių, 3 lauko teniso aikštelėmis. Rajono mokymo įstaigoms priklauso 16 sporto aikštynų. Rajone veikia atletinės gimnastikos klubas, šotokan karate klubas, sporto veteranų klubas „Šaltinis“, automobilių bei motociklų sporto klubai. Rajone rengiama kasmetinė Kupiškio marių regata.

Statistikos departamento duomenimis, 2007-2009 m. laikotarpiu ženkliai išaugo sporto ir sveikatingumo renginių dalyvių skaičius (paveikslas 1.4.1.).

Pav. 1.4.1. Sporto varžybų bei sveikatingumo renginių dalyvių skaičius Kupiškio rajone 2007-2009 m.



Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Rajono vidurinių ir pagrindinių mokyklų moksleiviai mokslo metų laikotarpiu dalyvauja 9 sporto šakų varžybose. Jų nugalėtojai atstovauja Kupiškio miestui ir rajonui zoninėse ir tarpzoninėse Lietuvos moksleivių sporto žaidynių varžybose.

Kupiškio kūno kultūros ir sporto centras koordinuoja suaugusiųjų bei moksleivių sportinę veiklą rajone, vadovauja rajono sporto mokyklai. Kupiškio rajono sporto mokykloje dirba 5 pedagogai – treneriai, mokosi 133 moksleiviai, sportuojantys 9-iose pradinio rengimo, meistriskumo

ugdymo ir meistriškumo tobulinimo grupėse. Moksleiviai lanko futbolo, krepšinio, stalo teniso bei lengvosios atletikos mokomąsias grupes.

1.5. Kultūra

Kupiškio rajone veikia 17 bibliotekų – Kupiškio rajono Viešoji biblioteka ir 16 jos padalinių. Vienas padalinys įsikūręs Subačiaus mieste, likusieji kaimo vietovėse. Skaitytojų skaičius nuo 6 tūkst. asmenų 2007 m. pakilo iki 7 tūkst. asmenų 2009 m. Sukauptų dokumentų fondas per tą patį laikotarpį sumažėjo nuo 271 tūkst. iki 242 tūkst. egzempliorių 2009 m. (-10,70 proc.). Kupiškio rajono Viešajoje bibliotekoje įrengtas viešasis interneto prieigos taškas. Taip pat bibliotekoje įdiegta elektroninė klientų sistema. Patalpose rengiamos meno darbų parodos, kiti meniniai renginiai.

Rajone 2009 m. veikė 18 kultūros centrų (lentelė 1.5.1.). Daugiausia kultūros centrų apskrityje veikė Panevėžio ir Rokiškio rajono savivaldybėse, mažiausiai, tik 8, veikė Biržų rajone. Kupiškio rajono kultūros centruose buvo 76 mėgėjų meno kolektyvai, vienijantys 950 dalyvių. Bene žymiausias meno kolektyvas – folkloro ansamblis „Kupkėmis“. Kupiškio kultūros centras organizuoja keletą tarptautinių ir respublikinių renginių: tarptautinį kultūrų festivalį „Lingaudala“, tarptautinę sakralinės muzikos ir teatro šventę „Sielos ilgesys“ Palėvenės vienuolyne, respublikinę vaikų ir jaunimo estradinio dainavimo šventę „Dainų lietutis“ ir kitus. Taip pat organizuojami tradiciniai renginiai kaimo vietovių kultūros namuose ir laisvalaikio centruose.

Lentelė 1.5.1. Kultūros centrų skaičius Panevėžio apskrityje, 2007-2009 m.

Administracinė teritorija/Metai	2007	2008	2009
Panevėžio apskritis	111	108	107
Biržų r. sav.	8	8	8
Kupiškio r. sav.	19	18	18
Panevėžio m. sav.	3	3	2
Panevėžio r. sav.	32	30	31
Pasvalio r. sav.	24	24	23
Rokiškio r. sav.	25	25	25

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Kupiškio rajone veikia tik vienas muziejus – Kupiškio etnografijos muziejus. Jis turi 3 struktūrinius padalinius: Adomo Petrausko muziejų, Veronikos Šleivyčės paveikslų galeriją ir Laukminiškių kaimo muziejų. 2007-2009 m. laikotarpiu muziejaus lankytojų skaičius sumažėjo nuo 14 tūkst. iki 8 tūkst. lankytojų per metus. 2008 metais Kupiškio etnografijos muziejus surengė 43 parodas, daugiausiai iš Panevėžio apskrities muziejų. Šiuo metu muziejus yra renovuojamas.

1.6. Sveikatos apsauga

1.6.1. Sveikatos priežiūros paslaugos ir įstaigos

2009 m. Kupiškio rajono savivaldybėje veikė 22 asmens sveikatos priežiūros įstaigos. 19 iš jų, viešosios ir biudžetinės asmens sveikatos priežiūros įstaigos ir 3 privačios sveikatos priežiūros įstaigos. Viešąsias ir biudžetines įstaigas sudaro: 1 ligoninė, 5 ambulatorinės sveikatos priežiūros įstaigos ir 13 medicinos punktu. Visos 3 privačios sveikatos priežiūros įstaigos teikia odontologinės priežiūros paslaugas. Taip pat rajone veikia 14 vaistinių. Per pastaruosius metus šis skaičius augo (2007 m. buvo 10).

Sveikatos priežiūros paslaugas teikiančių specialistų skaičius yra viena iš problemų Kupiškio rajone. Gydytojų, tenkančių 10.000 gyventojų, skaičius 2009 m. siekė 17, tai daugiau nei du kartus atsilieka nuo šalies vidurkio ir yra pusantro karto mažesnis už apskrities rodiklį (lentelė 1.6.1.1.). Panaši situacija yra ir su odontologų skaičiumi – Kupiškio rajone 10.000 gyventojų tenka 3,1 odontologo, apskrityje – 5,5, o Lietuvoje – 7,2. Slaugytojų skaičius šiek tiek didesnis nei šalies

vidurkis ir siekia 74,2 (Lietuvoje – 73,0), tačiau mažesnis už apskrities vidurkį – 76,0. Vaistininčių skaičius tenkantis 10.000 tūkstančių gyventojų 2009 m. siekė 3,5 (šalies vidurkis – 8,3, apskrities – 5,8 vaistininčio).

Lentelė 1.6.1.1. Sveikatos priežiūros specialistų skaičius 10.000-ių gyventojų, 2007-2009 m.

Specialistas	Administracinė teritorija/Metai	2007	2008	2009
Gydytojas	Lietuvos Respublika	40,8	40	39,7
	Panevėžio apskritis	27,6	28,1	27
	Kupiškio r. sav.	16,9	16,7	17
Slaugytojas	Lietuvos Respublika	73,7	74,4	73
	Panevėžio apskritis	77,4	77,9	76
	Kupiškio r. sav.	77,9	77,3	74,2
Odontologas	Lietuvos Respublika	7,1	6,8	7,2
	Panevėžio apskritis	5,4	4,9	5,5
	Kupiškio r. sav.	2,6	1,8	3,1

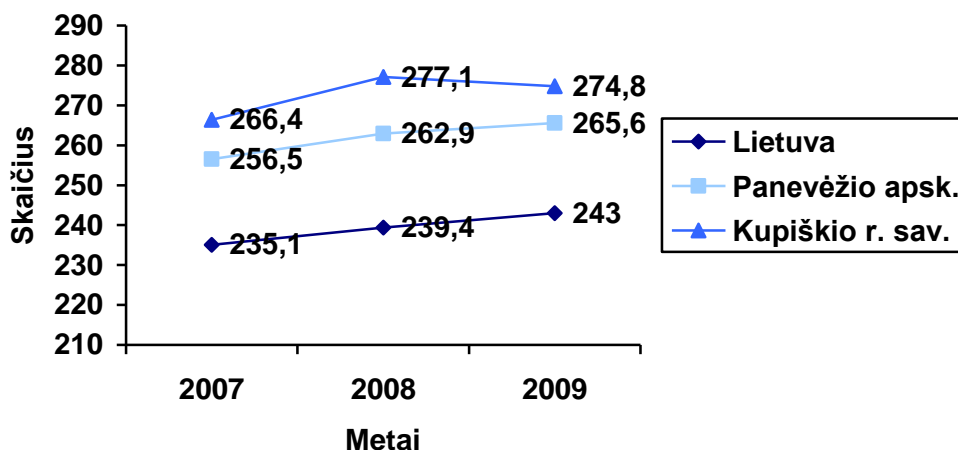
Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Pirminė sveikatos priežiūra leidžia efektyviau panaudoti gydymui skiriamas lėšas, anksčiau išsprendama iškilusias problemas. 2009 m. Kupiškio rajone vienas gyventojas vidutiniškai apsilankė poliklinikose ir ambulatorijose 4,9 karto (2007 m. – 5,2), apskrityje – 6,4, šalyje – 6,9 karto. Tuo pačiu laikotarpiu sumažėjo greitosios medicinos pagalbos paslaugų apimtys: 2007 m. 1.000-ai gyventojų teko 282,4 žmonių, kuriems buvo suteikta greitoji medicinos pagalba, 2009 m. skaičius sumažėjo iki 250,7. Šalies rodiklis atitinkamai sumažėjo nuo 216,2 iki 182,6, apskrities nuo 244,5 iki 209,7. Kupiškio rajone, žmonių, kuriems buvo suteikta greitoji medicinos pagalba, dalis nuo visų gyventojų yra ženkliai didesnė nei šalies ar apskrities vidurkis.

Kupiškio rajono savivaldybėje veikia viena antrinė sveikatos priežiūros įstaiga – VšĮ Kupiškio ligoninė. Ligoninėje yra 100 lovų, todėl 10.000 rajono gyventojų tenka 44,7 lovų ligoninėse. Šis rodiklis per pastaruosius metus didėjo (2007 m. – 43,3) dėl mažėjančio gyventojų skaičiaus, tačiau išliko dvigubai mažesnis nei šalies vidurkis.

Ligoninėje gydytų ligonių skaičius tenkantis 1.000 gyventojų 2009 m. siekė 274,8 (paveikslas 1.6.1.1.), 2007 m. – 266,4. Visu stebėtu laikotarpiu Kupiškio rajono rodiklis buvo didesnis už apskrities ir šalies.

Pav. 1.6.1.1. Ligoninėse gydytų ligonių skaičius tenkantis 1.000-iui gyventojų, 2007-2009 m.



Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Kupiškio rajone veikia Panevėžio regiono Visuomenės sveikatos centro filialas. Šios įstaigos funkcija – mokyti visuomenę sveikos gyvensenos, prižiūrėti visuomenės sveikatos būklę bei gerinti gyvenimo kokybę.

2010 m. pradžioje buvo skirta struktūrinė parama Kupiškio ligoninės įstaigos modernizavimui ir plėtrai. Parama skirta siekiant gerinti sveikatos priežiūros kokybę. Anksčiau ES parama buvo skirta Kupiškio pirminės sveikatos priežiūros centro infrastruktūros modernizavimui ir plėtrai.

1.6.2. Sergamumas ir mirtingumas

2009 m. Kupiškio rajono ligoninėse gydytų ligonių tenkančių 1.000 gyventojų buvo 274,8. Tais pačiais metais vienas gyventojas poliklinikose ir ambulatorijose apsilankė vidutiniškai 4,9 karto.

Lietuvos Sveikatos informacijos centro duomenimis sergamumas piktybiniais navikais Kupiškio rajone 2009 m. siekė 19,94 sergančiojo 1.000 gyventojų. Lietuvos vidurkis buvo 17,51 sergančiojo, apskrities – 22,23. Atitinkamai 2007 m. Kupiškio rajono rodiklis buvo 17,91, Lietuvos – 15,2, apskrities – 19,88.

Sergamumas kraujotakos sistemos ligomis gerokai viršijo šalies rodiklį. 2009 m. Kupiškio rajone 1.000 gyventojų teko 414,82 kraujotakos sistemos ligomis sergančių žmonių (Lietuvoje – 275,04, apskrityje – 365,46). Kvėpavimo sistemos ligomis sirgo mažiau žmonių nei Lietuvos ar apskrities vidurkiai. 2009 m. 1.000-iui gyventojų Kupiškio rajone teko 357,61 sergantis asmuo, apskrityje rodiklis siekė 399,14, Lietuvoje – 409,71.

Remiantis Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis, mirtingumo rodikliai Kupiškio rajone viršija šalies ir apskrities rodiklius. 2009 m. 1.000 gyventojų teko 15,5 mirusieji, apskrityje – 13,8, o Lietuvoje vidurkis siekė 12,6. 2007 m. Kupiškio rajone mirtingumo rodiklis buvo 16,6, apskrityje – 14,1, šalyje – 13,5.

Mirčių priežastys panašios kaip ir visoje šalyje – daugiausiai žmonių miršta nuo kraujotakos sistemos ligų, antrą vietą užima piktybiniai navikai, toliau rikiuojasi mirtingumas dėl išorinių priežasčių (nelaimės, nusikaltimai ir pan.) ir kvėpavimo takų ligų. Visi 4 rodikliai viršija šalies vidurkį, tačiau pastaraisiais metais pastebimas mirčių mažėjimas, išskyrus mirčių dėl kvėpavimo sistemos ligų (lentelė 1.6.2.1.).

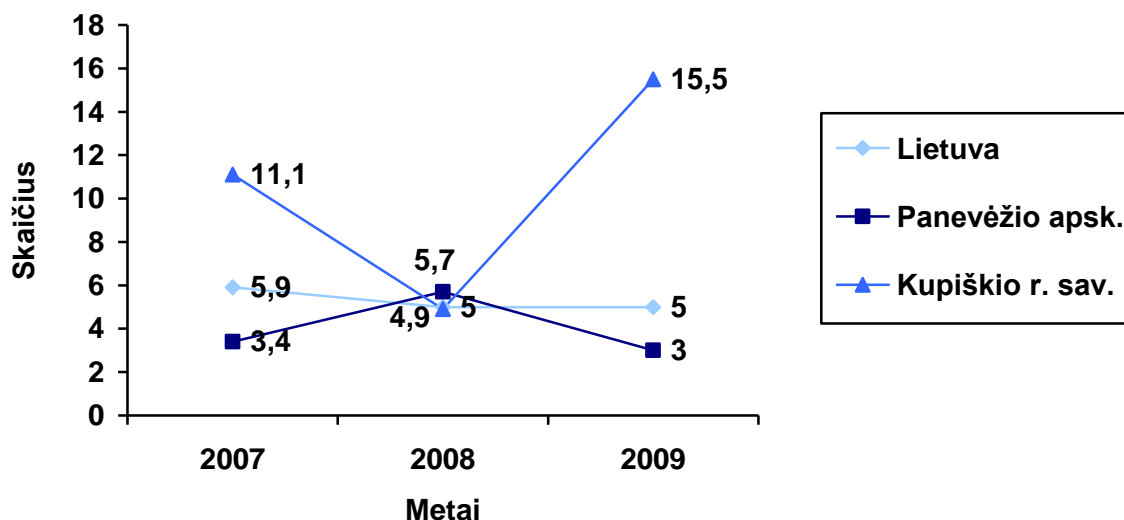
Lentelė 1.6.2.1. Mirusiųjų skaičius pagal mirties priežastis 100.000 gyventojų, 2007-2009 m.

Administracinė teritorija	Mirties priežastis/Metai	2007	2008	2009
Lietuvos Respublika	Piktybiniai navikai	245,3	246,2	243,5
	Kraujotakos sistemos ligos	720,1	703,5	697,5
	Kvėpavimo sistemos ligos	57,9	50,1	46,7
	Išorinės mirties priežastys	155,4	142,5	124,8
Panevėžio apskritis	Piktybiniai navikai	271,6	266	286,2
	Kraujotakos sistemos ligos	782,4	825,1	781,9
	Kvėpavimo sistemos ligos	46,2	50,9	51,8
	Išorinės mirties priežastys	145,6	138,3	116,9
Kupiškio r. sav.	Piktybiniai navikai	305	348,7	265,8
	Kraujotakos sistemos ligos	910,6	976,3	837,4
	Kvėpavimo sistemos ligos	64,4	69,7	88,6
	Išorinės mirties priežastys	201,9	200,5	190,5

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2007-2009 m. laikotarpiu Kupiškio rajone kiekvienais metais mirdavo 1-3 kūdikiai. Kadangi gimstamumas rajone gana mažas, santykinis mirusių kūdikių skaičius yra labai didelis. 2009 m. 1.000 gimusiųjų tenkančių mirusių kūdikių skaičius daugiau nei 3 kartus viršijo šalies rodiklį ir siekė 15,5 mirusiųjų (šalyje – 5,0, apskrityje – 3,0) (paveikslas 1.6.2.1.). Atitinkamai 2007 m. Kupiškio rajone rodiklis buvo 11,1, apskrityje – 3,4, šalyje – 5,9.

Pav. 1.6.2.1. Mirusių kūdikių skaičius 1.000-iui gimusių, 2007-2009 m.



Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

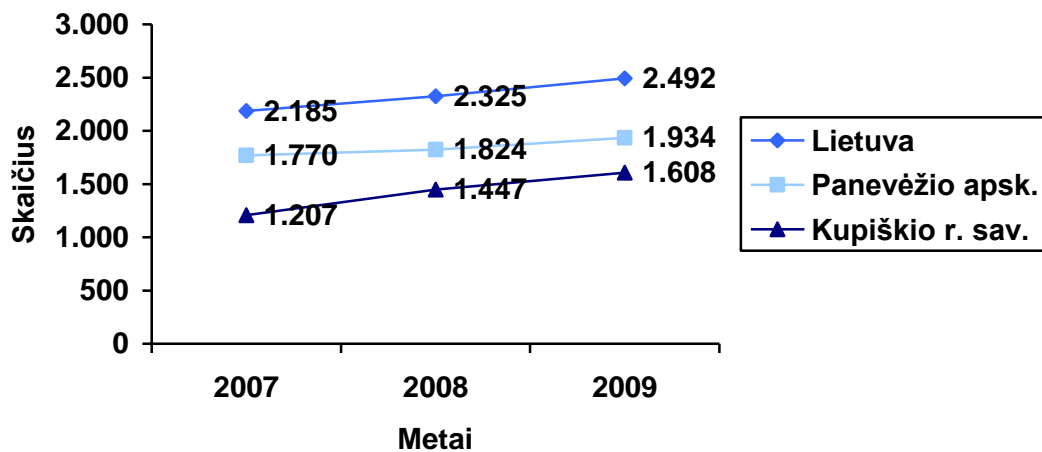
1.7. Policija, priešgaisrinė ir civilinė sauga

1.7.1. Policija

Kupiškio rajono policijos komisariatas yra Panevėžio apskrities vyriausiojo policijos komisariato padalinys. Remiantis naujausiais prieinamais Statistikos departamento duomenimis, 2007 m. Kupiškio rajone dirbo 57 policijos pareigūnai. 100.000 gyventojų teko 247 policijos pareigūnai (šalies vidurkis 2007 m. - 332).

Kupiškio r. savivaldybėje 2009 m. buvo užregistruotos 363 nusikalstamos veikos. Tai yra 29,18 proc. daugiau nei 2007 m. (281 veikla). 2007 m. 27 (9,61 proc.) iš atliktų nusikalstamų veiklų buvo padarytos nepilnamečių, 2009 m. tokių nusikaltimų buvo 30 (8,26 proc.). Nepilnamečių nusikalstamumas mažėjo, nes didėjo bendras atliktų nusikalstamų veiklų skaičius.

100.000-ių gyventojų tenkančių užregistruotų nusikalstamų veiklų skaičius Kupiškio rajone 2007-2009 m. išaugo nuo 1.207 iki 1.608 (+33,22 proc.), apskrityje išaugo nuo 1.770 iki 1.934 (+9,27 proc.), Lietuvoje išaugo nuo 2.185 iki 2.492 (+14,05 proc.) (paveikslas 1.7.1.1.). Procentinis užregistruotų nusikalstamų veiklų, tenkančių 100.000-ių gyventojų, skaičius labiausiai augo Kupiškio rajone, tačiau faktinis skaičius rajone išliko mažesnis už apskrities ar šalies vidurkį.

Pav. 1.7.1.1. 100.000-ių gyventojų tenka užregistruotų nusikalstamų veiklų, 2007-2009 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2007-2009 m. ištirtų nusikalstamų veiklų skaičius Kupiškio rajone padidėjo nuo 144 iki 179, tačiau ištirtų nusikalstamų veiklų dalis, nuo visų padarytų nusikalstamų veiklų, sumažėjo nuo 51 iki 49 proc. (lentelė 1.7.1.1.). Tai rodo auganti nusikalstamų veiklų skaičių rajone. 2007-2009 m. laikotarpiu Kupiškio rajone ištirtų nusikalstamų veiklų dalis (49 proc.) nuo visų atliktų nusikalstamų veiklų buvo didesnė nei apskrities (43 proc.) ar šalies (44 proc.) vidurkiai.

Lentelė 1.7.1.1. Ištirtos nusikalstamos veiklos, 2007-2009 m.

Administracinė teritorija	Ištirtos nusikalstamos veiklos/Metai	2007	2008	2009
Lietuvos Respublika	Ištirtos nusikalstamos veikos	32.828	34.143	36.788
	Ištirtų nusikalstamų veiklų dalis, proc.	45	44	44
Panevėžio apskritis	Ištirtos nusikalstamos veikos	2.445	2.487	2.336
	Ištirtų nusikalstamų veiklų dalis, proc.	48	48	43
Kupiškio r. sav.	Ištirtos nusikalstamos veikos	144	190	179
	Ištirtų nusikalstamų veiklų dalis, proc.	51	57	49

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

1.7.2. Priešgaisrinė sauga

Priešgaisrinę saugą Kupiškio rajone užtikrina Kupiškio rajono priešgaisrinė tarnyba, kuri yra Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie LR Vidaus reikalų ministerijos Panevėžio miesto priešgaisrinės apsaugos tarnybos padalinys.

2007 m. Kupiškio rajone užregistruoti 109 gaisrai, o 2009 m. skaičius išaugo iki 132 (+21,10 proc.) (lentelė 1.7.2.1.). Kilusių gaisrų skaičius apžvelgiamu laikotarpiu svyravo. Pagrindinės gaisrų priežastys buvo neatsargus žmonių elgesys su ugnimi ir žolės bei ražienų deginimas.

Lentelė 1.7.2.1. Užregistruotų gaisrų ir žuvusių gaisruose žmonių skaičius Kupiškio rajone, 2007-2009 m.

Statistika/Metai	2007	2008	2009
Gaisrų skaičius	109	142	132
Gaisruose žuvę žmonės	3	-	2

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Remiantis Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos duomenimis, 2009 m. Kupiškio r. savivaldybėje gaisruose žuvo 2 žmonės, 1 žmogus buvo traumuotas ir 1 žmogus buvo išgelbėtas. 2007 metais, gaisruose žuvo 3 žmonės, 3 buvo traumuoti ir 2 išgelbėti.

Dėl mažo finansavimo rajono priešgaisrinės tarnybos technika yra pasenusi ir mažina darbo efektyvumą.

1.7.3. Civilinė sauga

Visoje Panevėžio apskrityje civiline apsauga rūpinasi Panevėžio apskrities priešgaisrinė gelbėjimo valdyba.

Kupiškio rajono savivaldybėje yra keletas pavojingų objektų. Tai vienas didžiausių potencialiai pavojingų tvenkinių šalyje – Kupiškio marios, gaisrų atžvilgiu pavojingi objektai – Šepetos durpynas ir Šimonių giria. Taip pat rajone yra vienas didžiausių geležinkelio mazgų apskrityje – Subačiaus geležinkelio stotis. Geležinkeliu nuolat gabunami naftos produktai ir nuodingos medžiagos.

1.8. SSGG analizė

STIPRYBĖS
Gyventojų demografinės charakteristikos
Stabilus gimstamumo rodiklis
Gyventojų socialinė padėtis ir socialinių paslaugų infrastruktūra
Mažėjantis socialinės rizikos šeimų skaičius
Išplėtotas socialinių paslaugų vaikams įstaigų tinklas
Švietimo sistema
Aukšta mokyklų pedagogų kvalifikacija
Parengtas ir įgyvendinamas mokyklų tinklo pertvarkymo planas
Pakankamas mokymosi vietų skaičius
Sportas
Išaugęs sporto ir sveikatingumo renginių dalyvių skaičius
Didėjantis sporto aikščių skaičius
Kultūra
Organizuojami tarptautiniai ir respublikiniai kultūros renginiai
Sveikatos apsauga
Pasinaudojus ES parama pagerinta pirminės sveikatos priežiūros įstaigų infrastruktūra
Platus sveikatos priežiūros įstaigų tinklas
Rajone veikia visuomenės sveikatos centras
Policija, priešgaisrinė ir civilinė sauga
Mažas nusikalstamumas
Išaiškinama didelė dalis nusikaltimų
Mažėjantis nepilnamečių nusikalstamumas

SILPNYBĖS
Gyventojų demografinės charakteristikos
Neigiama natūrali gyventojų kaita
Neigiamas migracijos saldo
Senstanti bendruomenė
Gyventojų socialinė padėtis ir socialinių paslaugų infrastruktūra
Didesnis nei vidutinis šalies nedarbo lygis
Smarkiai išaugęs valstybinių socialinių pašalpų gavėjų skaičius
Nepakankamai sprendžiamos suaugusių socialinės rizikos asmenų problemos
Švietimo sistema
Mažėjantis mokinių skaičius ikimokyklinio ugdymo ir bendrojo lavinimo įstaigose

SILPNYBĖS
Mažėjantis mokytojų ir vadovų skaičius bendrojo lavinimo mokyklose
Nepakankamas pedagogų skaičius specialiųjų poreikių mokiniams
Sportas
Pasensusi ne rajono centre esančių sporto bazių infrastruktūra
Kultūra
Mažas veikiančių muziejų skaičius
Prasta kultūros įstaigų materialinė bazė
Sveikatos apsauga
Mažas gydytojų, odontologų ir vaistinininkų skaičius
Didelis sergamumas onkologinėmis ir kraujotakos sistemos ligomis
Didelis mirtingumas
Policija, priešgaisrinė ir civilinė sauga
Prasta priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos materialinė bazė
Mažas pareigūnų skaičius
Didžioji dalis gaisrų kyla dėl gyventojų neatsakingumo

GALIMYBĖS
Gyventojų demografinės charakteristikos
Emigracijos mažinimas sukuriant daugiau darbo vietų
Gyventojų socialinė padėtis ir socialinių paslaugų infrastruktūra
Socialinių paslaugų tinklo suaugusiems bei senyvo amžiaus žmonėms plėtimas
Socialinių paslaugų teikimo namuose plėtojimas
Dienos centrų tinklo vystymas
Švietimo sistema
Gerėjanti mokyklų pedagogų kvalifikacija
ES struktūrinių fondų parama mokyklų infrastruktūrai gerinti
Mokymosi ir darbo sąlygų gerinimas
Sportas
Sporto materialinės bazės gerinimas pasinaudojant struktūrine parama
Kultūra
Kultūros įstaigų infrastruktūros gerinimas
Didėjantis kultūros ir meno renginių skaičius
Sveikatos apsauga
Struktūrinė parama sveikatos priežiūros įstaigų infrastruktūrai gerinti
Darbo sąlygų gerinimas siekiant pritraukti daugiau sveikatos priežiūros specialistų
Policija, priešgaisrinė ir civilinė sauga
Pareigūnų darbo sąlygų bei įstaigų materialinės bazės gerinimas
Mažėjantis žuvusiųjų gaisruose skaičius

GRĖSMĖS
Gyventojų demografinės charakteristikos
Spartėjanti gyventojų emigracija
Mažėjantis darbingo amžiaus gyventojų skaičius
Gyventojų socialinė padėtis ir socialinių paslaugų infrastruktūra
Didėjantis bedarbių ir užimtųjų santykis
Išaugęs pensijų bei socialinių pašalpų poreikis dėl senstančios visuomenės
Švietimo sistema
Mažėjantis mokinių skaičius dėl mažo gimstamumo
Didėjančios mokinių pavėžėjimo iki mokyklų išlaidos, naikinant kaimo mokyklas
Sportas
Prastėjanti sporto materialinė bazė kaimo vietovėse
Kultūra
Mažėjantis bibliotekose sukauptų dokumentų fondas

GRĖSMĖS
Sveikatos apsauga
Didėjantis sergamumas ir mirtingumas dėl senstančios visuomenės
Prastėjanti sveikatos apsaugos kokybė dėl nepakankamo gydytojų skaičiaus
Policija, priešgaisrinė ir civilinė sauga
Prastėjanti paslaugų kokybė dėl senstančios technikos

2. EKONOMINĖ APLINKA

2.1. Bendrieji ekonominiai rodikliai

2.1.1. Bendrasis vidaus produktas ir bendroji pridėtinė vertė

Duomenys apie bendrąjį vidaus produktą (BVP) ir bendrąją pridėtinę vertę yra prieinami tik apskričių lygmeniu. 2007-2009 m. BVP Panevėžio apskrityje sumažėjo nuo 5.802 mln. Lt iki 5.401 mln. Lt (-6,91 proc.), apskrities sukuriama BVP, šalies mastu, išaugo nuo 5,88 proc. iki 5,90 proc. (lentelė 2.1.1.1.). Panevėžio apskrityje 2007-2009 m. BVP vienam gyventojui sumažėjo nuo 20,31 tūkst. Lt iki 19,30 tūkst. Lt (-4,96 proc.). Tuo pačiu laikotarpiu BVP, tenkantis vienam gyventojui, palyginti su šalies rodikliu, padidėjo nuo 69,48 proc. iki 70,43 proc.

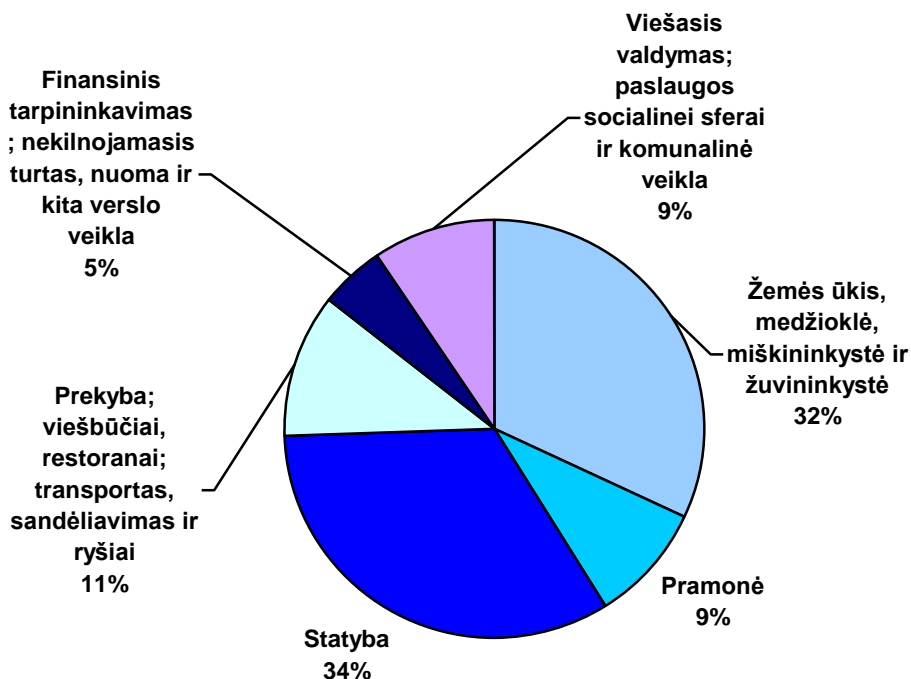
Lentelė 2.1.1.1. Panevėžio apskrities BVP duomenys, 2007-2009 m.

Rodiklis/Metai	2007	2008	2009
Bendrasis vidaus produktas, mln. Lt	5.802,167	6.706,5	5.401,523
Bendrasis vidaus produktas, tenkantis vienam gyventojui, tūkst. Lt	20,31	23,72	19,303
BVP, tenkantis vienam gyventojui, palyginti su šalies vidurkiu, proc.	69,484	71,45	70,428
Apskričių sukurta BVP dalis, proc.	5,88	6,016	5,902

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Darant prielaidą, kad sukuriamos pridėtinės vertės struktūra pagal sektorius apskrityje yra panaši į Kupiškio rajono, išsidėstymas pateikiamas paveiksle 2.1.1.1.

Pav. 2.1.1.1. Bendrosios pridėtinės vertės struktūra Panevėžio apskrityje, 2009 m., proc.



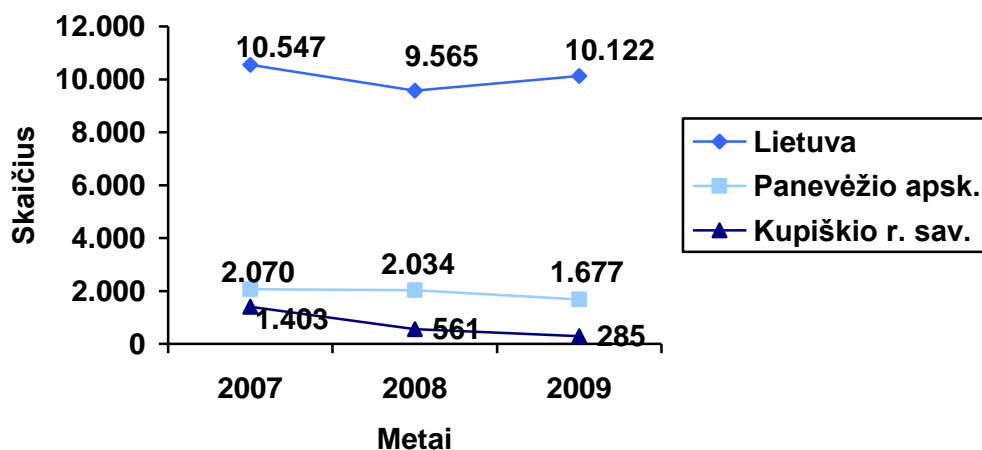
Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2.1.2. Investicijos

Remiantis Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis, tiesioginės užsienio investicijos Kupiškio rajone 2007-2009 m. laikotarpiu sumažėjo 80,25 proc. –

nuo 32,4 iki 6,4 mln. Lt. Atitinkamai sumažėjo ir tiesioginės užsienio investicijos vienam žmogui – nuo 1.403 Lt iki 285 Lt (paveikslas 2.1.2.1.). Tai yra 79,69 proc. neigiamas pokytis. Tuo pačiu laikotarpiu sumažėjo ir apskrities gyventojui tenkančios tiesioginės užsienio investicijos – nuo 2.070 iki 1.677 Lt vienam gyventojui (-18,99 proc.), šalies rodiklis sumažėjo tik 4,03 proc. – nuo 10.547 iki 10.122 Lt.

Pav. 2.1.2.1. Tiesioginės užsienio investicijos vienam gyventojui Lietuvoje, 2007-2009 m.



Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Materialinės investicijos Kupiškio rajone 2007-2009 m. laikotarpiu sumažėjo nuo 66.344 tūkst. Lt iki 24.904 tūkst. Lt, t.y. 62,46 proc. Tuo pačiu laikotarpiu apskrities rodiklis sumažėjo 55,87 proc., o šalies – 47,95 proc. (lentelė 2.1.2.1.).

Materialinės investicijos Kupiškio rajone 2007 m. siekė 2.850 Lt vienam gyventojui, tuo tarpu 2009 m. materialinės investicijos sumažėjo iki 1.103 Lt, t.y. 61,30 proc. Apskirtyje šis rodiklis sumažėjo 54,95 proc., šalies mastu – 47,38 proc.

Lentelė 2.1.2.1. Materialinės investicijos Lietuvoje, 2007-2009 m., Lt

Administracinė teritorija	Materialinės investicijos/Metai	2007	2008	2009
Lietuva	Materialinės investicijos, tūkst. Lt	26.507.126	25.861.026	13.797.562
	Materialinės investicijos 1-am gyventojui, Lt	7.853	7.701	4.132
Panevėžio apskritis	Materialinės investicijos, tūkst. Lt	1.230.963	1.376.886	543.239
	Materialinės investicijos 1-am gyventojui, Lt	4.309	4.870	1.941
Kupiškio r. sav.	Materialinės investicijos, tūkst. Lt	66.344	66.160	24.904
	Materialinės investicijos 1-am gyventojui, Lt	2.850	2.884	1.103

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2.1.3. Darbo rinka

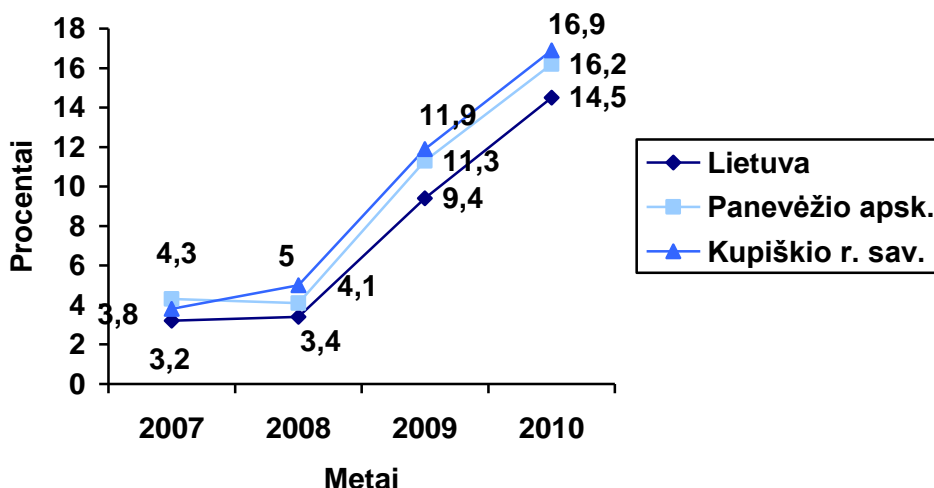
2007-2010 m. pradžios laikotarpiu darbingo amžiaus gyventojų Kupiškio rajone padaugėjo 0,21 proc., tuo pačiu laikotarpiu bedarbių skaičius išaugo nuo 0,5 tūkst. iki 1,6 tūkst. asmenų.

Užimtųjų skaičius Kupiškio rajone 2007-2009 m. laikotarpiu sumažėjo nuo 10,3 iki 8,3 tūkst. asmenų (-19,42 proc.). 2009 m. užimtieji sudarė 37,1 proc. visų Kupiškio rajono gyventojų (2007 m. – 44,55 proc.), apskirtyje 39,97 proc. (2007 m. – 41,94 proc.), šalyje 42,53 proc. (2007 m. 45,57 proc.).

Užimtųjų gyventojų statistika pagal ekonominės veiklos rūšis yra teikiama tik apskričių lygmeniu, todėl darant prielaidą, kad situacija panaši visoje apskrityje, galima teigti jog didžioji dalis užimtųjų dirba paslaugų sektoriuje (57,21 proc.). Toliau rikiuojasi pramonė (22,95 proc.), žemės ūkis, medžioklė, miškininkystė ir žuvininkystė (10,84 proc.) ir statybos (9 proc.).

Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus žmonių santykis Kupiškio rajone augo greičiau nei šalyje ir 2010 m. pradžioje siekė 16,9 proc., tuo tarpu Lietuvos vidurkis siekė 14,5 proc., apskrities – 16,2 proc. (paveikslas 2.1.3.1.). 2007 m. Panevėžio apskrities rodiklis buvo aukštesnis už Kupiškio rajono.

Pav. 2.1.3.1. Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus žmonių santykis, 2007-2010 m., procentai

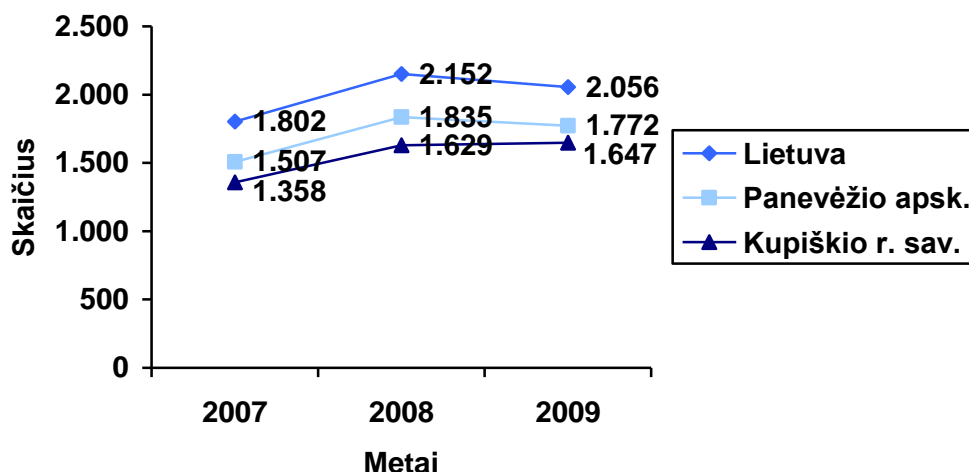


Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Darbo užmokestis Kupiškio rajone išlieka vienas mažiausių Panevėžio apskrityje. Kupiškio rajono savivaldybės gyventojų vidutinis mėnesinis darbo atlygis nuo 2007 iki 2009 metų padidėjo 21,28 proc. ir 2009 metais siekė 1.647 litus (paveikslas 2.1.3.2.). Tuo pačiu laikotarpiu šalyje vidutinis mėnesinis darbo užmokestis padidėjo 14,10 proc., Panevėžio apskrityje – 17,58 proc. Nors ir augęs sparčiau, vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis Kupiškio rajone atsilieka nuo šalies ir apskrities rodiklių. 2009 m. šalyje vidutinis darbo užmokestis buvo 2.056 Lt, apskrityje – 1.772 Lt.

Panevėžio apskrityje didžiausius vidutinius mėnesinius atlyginimus gavo asmenys dirbantys viešajame valdyme ir gynyboje bei privalomajame socialiniame draudime (2.416 Lt), švietimo sektoriuje (2.036 Lt) ir žmonių sveikatos priežiūroje bei socialiniame darbe (2.031 Lt). Mažiausi atlyginimai teko dirbantiems apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų sektoriuje (vidutiniškai 939 Lt per mėnesį) ir kitoje aptarnavimo veikloje (1.111 Lt).

Pav. 2.1.3.2. Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis, 2007-2009 m., Lt



Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Panevėžio teritorinės darbo biržos duomenimis, 2011 m. sausio 1 d. bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų Kupiškio rajone siekė 17,3 proc. (2010 m. sausio 1 d. – 15,8 proc.). 2011 m. sausio 1 d. Panevėžio teritorinėje darbo biržoje buvo įregistruoti 16.268 bedarbiai vyrai, jie sudarė 18,1 proc. darbingo amžiaus vyrų. Moterų nedarbas sudarė 14,6 proc. (12.578), o jaunimo iki 25 metų amžiaus nedarbas — 10,3 proc. (4.245).

Kupiškio darbo birža stengiasi įtraukti vis daugiau žmonių į darbo rinkos aktyvios politikos programas. 2008 m. ir 2009 m. darbo rinkos aktyvios politikos programoje dalyvavo atitinkamai 499 ir 659 asmenys. 2010 m. dalyvių skaičius šiose programose sumažėjo iki 96 asmenų.

Kupiškio darbo biržos atliktoje rajono darbdavių apklausoje nurodoma, kad didelės plėtros 2010 m. neplanuojama ir bedarbių skaičius rajone greičiausiai toliau didės, tačiau ne tokiu dideliu tempu kaip pastaraisiais metais. Darbo birža pateikia įsidarbinimo galimybių barometrą Kupiškio rajone (lentelė 2.1.3.1.).

Lentelė 2.1.3.1. Įsidarbinimo galimybių barometras Kupiškio rajone 2010 m.

Specialistai	Darbininkai
Didesnės galimybės	
Gydytojas odontologas	Tarptautinių gabenimų vairuotojai
Gydytojas psichiatras	Siuvimo mašinų operatoriai
Socialiniai darbuotojai	
Ribotos galimybės	
Pardavimo vadybininkai	Virėjai
Buhalteriai	Traktorininkai
Bendrosios praktikos slaugytojai	Pastatų dažytojai
Siuvinių technologai	Plytelių klojėjai
Statybos inžinerijos technikai	Elektromonteriai
Elektrotechnikai	Elektrikai
Socialiniai pedagogai	Šaltkalviai
Administratoriai	Suvirintojai dujomis ir elektra
Bibliotekininkai	Pardavėjai
Draudimo agentai	Medienos apdirbimo staklių operatoriai
Mažos galimybės	
Socialinio darbuotojo padėjėjai	Apdailininkai
Žemės ūkio mašinų technikai	Plytų mūrininkai
Agromijos technikai	Tinkuotojai
Veterinarijos felčeriai	Betonuotojai

Specialistai	Darbininkai
Prekių žinovai	Stogdengiai
Hidrologijos technikai	Dailidės
Pradinio ugdymo mokytojai	Audėjai
Mechanikai-inžinieriai	Namų ūkio ekonomai
Miškininkystės technikai	Kalviai suvirintojai
Kompiuterių technikai	Kirpėjai
Maisto ir gėrimų technologai	Mezgėjai
Banko kasininkai	Suvirintojai elektra
Ekonomistai	

2.2. Prekyba ir verslas

2.2.1. Prekyba

Užsienio prekyba. Panevėžio apskrityje lietuviškų prekių eksportas 2007-2009 m. laikotarpiu sumažėjo 19,43 proc. 2009 m. Panevėžio apskrities eksportas sudarė 6,01 proc. viso šalies eksporto. 2009 m. daugiausia produkcijos buvo eksportuojama į Rusiją (19,1 proc.), Vokietiją (13,8 proc.), Italiją (12,4 proc.), Švediją (7,6 proc.) ir Norvegiją (6,8 proc.). Duomenys savivaldybių lygmeniu nėra prieinami.

Labiausiai eksportuojami produktai apskrityje buvo pieno produktai, malybos produkcija, elektros mašinos, įrenginiai ir jų dalys.

Vidaus prekyba. Statistikos departamento duomenimis, 2009 m. Kupiškio rajono savivaldybės ribose veikė 125 mažmeninės prekybos, įskaitant variklinių transporto priemonių ir motociklų didmeninę ir mažmeninę prekybą bei remontą, įmonės (2.2.1.1.). 1.000-iai gyventojų rajone teko 5,5 parduotuvės. Pagal šį rodiklį Kupiškio rajonas lenkia šalies vidurkį, kuris sudaro 4,9 ir apskrities rodiklį – 5,2. Šių įmonių apyvarta tenkanti vienam gyventojui 2009 m. siekė 4.346 Lt, o tai buvo 44,95 proc. mažiau nei šalies vidurkis ir 28,52 proc. mažiau nei Panevėžio apskrities vidurkis.

2009 m. Kupiškio rajono savivaldybėje veikė 7 restoranai, barai ir valgyklos. 1.000-iai gyventojų teko 0,3 maitinimo įstaigos. Lietuvos vidurkis tuo pačiu laikotarpiu siekė 0,9, apskrities 0,8 restorano, baro ar valgyklos 1.000-iai gyventojų. Toks mažas maitinimo įstaigų kiekis Kupiškio rajone gali būti paaiškintas maža jų apyvarta. Vienam gyventojui tekusi maitinimo įstaigos apyvarta 2009 m. siekė viso labo 54 Lt. Tais pačiais metais šalies rodiklis buvo beveik 5 kartus, o apskrities 3 kartus didesnis už Kupiškio rajono rodiklį.

Lentelė 2.2.1.1. Vidaus prekybos rodikliai Kupiškio rajone, 2007-2009 m.

Rodiklis/Metai	2007	2008	2009
Prekybos ir maitinimo įmonių apyvarta (be PVM), mln. Lt	123,4	134,3	98,1
Prekybos ir maitinimo įmonių apyvarta (be PVM), tenkanti 1 gyventojui, Lt	5302	5853	4346
Prekybos ir maitinimo įmonių parduotuvių skaičius	149	146	125
1.000 gyventojų tenka parduotuvių	6,4	6,4	5,5
Prekybos ir maitinimo įmonių parduotuvių plotas, tūkst. m ²	14,8	14,7	13,4
1.000 gyventojų tenka parduotuvių ploto, m ²	636	638	592

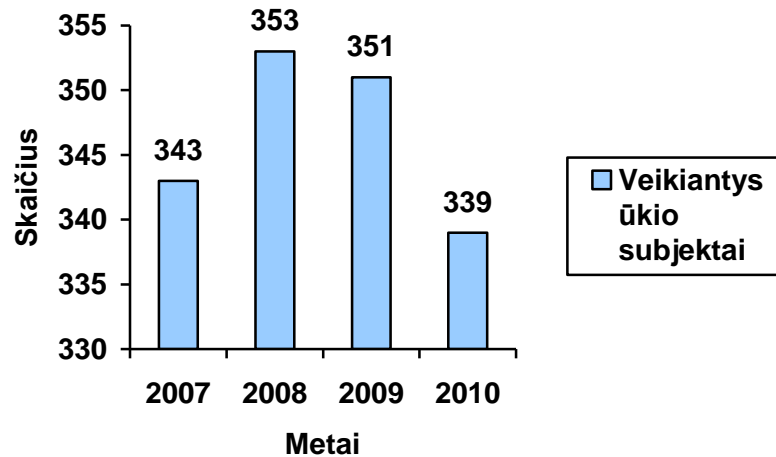
Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2.2.2. Verslas

2010 m. pradžioje Kupiškio rajono savivaldybės ribose veikė 339 ūkio subjektai. 2007-2010 m. pradžios laikotarpiu veikiančių ūkio subjektų skaičius sumažėjo 1,17 proc. (paveikslas 2.2.2.1.). Mažėjančių įmonių skaičius yra problema Kupiškio rajone, nes tai nulemia mažesnę sukuriamų darbo vietų skaičių, kurių kūrimas yra būtinas sėkmingai ūkio raidai.

Kupiškio rajono verslumo koeficientas nusileidžia tiek apskrities, tiek šalies vidurkiams. 1.000-iai rajono gyventojų tenka 15,15 ūkio subjekto. Panevėžio apskrityje šis rodiklis siekia 21,4, o Lietuvoje – 25.

Pav. 2.2.2.1. Veikiančių ūkio subjektų skaičius Kupiškio rajone, 2007-2010 m. pradžioje

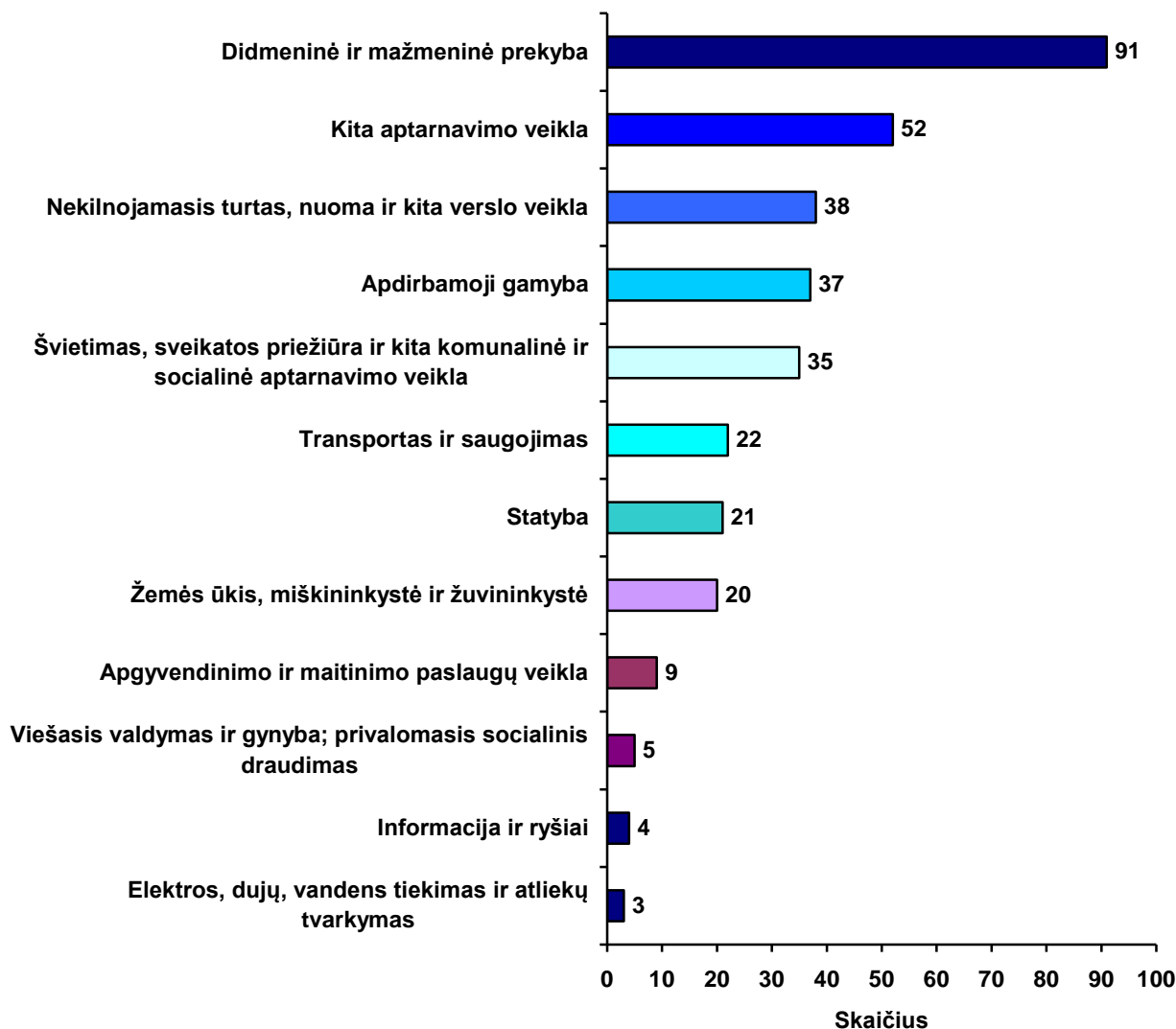


Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Didžioji dalis rajono įmonių yra labai mažos, vyrauja mikroįmonės. Iki 10 darbuotojų turinčios įmonės sudaro 69,32 proc. visų veikiančių įmonių. 10-19 darbuotojų turi 10,32 proc. įmonių, 20-49 darbuotojų – 11,21 proc., 50-99 darbuotojų – 6,78 proc., daugiau nei 100 darbuotojų turi 2,36 proc. ūkio subjektų.

Pagal teisinę formą Kupiškio rajono savivaldybėje vyrauja uždarnosios akcinės bendrovės, sudarančios 36,87 proc. visų įmonių. Individualios įmonės sudaro 27,14 proc. veikiančių ūkio subjektų, asociacijos – 19,17 proc., savivaldybės biudžetinės įstaigos – 8,85 proc.

Pav. 2.2.2.2. Veikiančių ūkio subjektų skaičius Kupiškio r. sav. pagal ekonominės veiklos rūšis, 2010 m. pradžia



Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Paveiksle 2.2.2.2. pateikiama veikiančių ūkio subjektų Kupiškio rajono savivaldybėje struktūra pagal ekonominės veiklos rūšis. Kaip matoma, didžiausia dalis ūkio subjektų užsiima didmenine ir mažmenine prekyba, kita aptarnavimo veikla, nekilnojamojo turto bei jo nuoma, apdirbamąja gamyba bei švietimu ir sveikatos priežiūra.

Pagal gaunamas pajamas, dauguma Kupiškio rajono ūkio subjektų yra maži – iki 20,000 Lt pajamų gaunantys subjektai sudaro 38,05 proc. Nuo 20.000 iki 100.000 Lt – 11,21 proc., 100.000-1.000.000 Lt – 30,38 proc. Nuo 1 iki 5 milijonų litų pajamų gauna 14,16 proc. subjektų, virš 5 milijonų litų – 6,19 proc.

Siekiant skatinti smulkiojo ir vidutinio verslo plėtrą, Kupiškio rajone veikia Kupiškio verslo informacijos centras. Veikla skirta sudaryti palankias sąlygas Kupiškio rajono verslininkams ir asmenims ketinantiems pradėti verslą, gauti informacines, konsultacines ir mokymo paslaugas, dalyvauti įvairiuose sklaidos renginiuose. Teikiant informacinę ir praktinę pagalbą prisidėti prie naujų įmonių kūrimosi rajone ir padėti jau veikiančioms įmonėms plėtoti savo veiklą, prisitaikant prie kintančių rinkos sąlygų, didinant konkurencingumą ir veiklos efektyvumą, skatinant Kupiškio rajono įmonių tarptautinius ryšius.

2.3. Rekreacija ir turizmas

2.3.1. Gamtos objektai

Pagrindinis gamtos objektas rajone ir didžiausias turistų traukos centras – Kupiškio marios. Tai Lėvens upės tvenkinys, trečias pagal dydį tvenkinys šalyje. Šis objektas leidžia kurti palankias sąlygas turizmui rajone. Siekiant gerinti turizmo ir rekreacijos infrastruktūrą rajone, 2009 m. pasirašytas projektas STELLA – „Subalansuota turizmo plėtra prie Kupiškio marių (Lietuva) ir Lubano ežero (Latvija)“. Pagal projektą prie Kupiškio marių bus įrengtos 7 rekreacinės teritorijos, paruošiant vieną jų sertifikavimui pagal „Mėlynosios vėliavos“ reikalavimus, projektuojamas dviračių takas aplink Kupiškio marias, įrengti informaciniai standai.

Taip pat Kupiškio rajone yra kiti lankytini gamtos objektai: Notigalės aukštapelkės draustinis, ažuolas Terpeikių kaime ir pažintinis takas „Į girią“ Šimonių girioje.

2.3.2. Kultūros paveldo objektai

Kupiškio rajono savivaldybėje yra 44 objektai įtraukti į svarbiausių nekilnojamųjų kultūros vertybių sąrašą. Tarp archeologinių vertybių žymiausias yra Kupiškio (Aukštupėnų) piliakalnis. Kitos žymiausios vietos – Adomynės dvaras, Palėvenės Šv. Dominikono bažnyčia ir dominikonų vienuolynas, Kupiškio Kristaus žengimo į dangų bažnyčia, buvusi žydų sinagoga (dabartinė Kupiškio viešoji biblioteka) ir kitos.

Siekiant išsaugoti kultūros paveldo objektus, bus restauruojamas ir pritaikomas turizmo reikmėms Palėvenės dominikonų vienuolyno ansamblis. Nemaža dalis kultūros paveldo objektų nėra pilnai išnaudojami turizmo reikmėms – trūksta teikiamos informacijos, objektai nepritaikyti turizmui. Išsprendus šias problemas būtų sukurta didesnė turistų trauka.

2.3.3. Informacinė turizmo paslaugų sklaida

Siekiant pagerinti turizmo informacijos sklaidą 2008 m. įkurtas Panevėžio apskrities turizmo informacijos centro Kupiškio filialas. Filialas teikia informaciją apie lankytinas Kupiškio ir aplinkinių rajonų vietas, vykstančius renginius, maitinimo bei nakvynės įstaigas. Taip pat centre galima nusipirkti Kupiškio krašto suvenyrų, sudaryti kelionės maršrutą.

Statistikos departamento duomenimis, per 2009 m. Kupiškio turizmo informacijos centre apsilankė 5.631 turistai, iš jų 193 (3,43 proc.) buvo užsieniečiai. Per tris pirmus 2010 m. ketvirčius sulaukta 4.083 turistų, iš jų tik 58 (1,42 proc.) buvo užsieniečiai.

Viena iš informacinės turizmo paslaugų sklaidos problemų – turizmo informacijos centras neturi savo internetinio tinklalapio. Šiais laikais, norint populiarinti savo kraštą, informacija pateikiama internete yra būtina. Gana žemas atvykstančių užsienio turistų skaičius rodo, kad yra neišnaudojamos galimybės. Siekiant pritraukti daugiau užsieniečių, informacija taip pat turėtų būti prieinama ir užsienio kalbomis. Dar viena problema – kelio ženklų trūkumas. Ne visi lankytini rajono objektai turi aiškias nuorodas į juos.

2.3.4. Apgyvandinimo paslaugos

2009 m. Kupiškio rajono savivaldybėje veikė 3 apgyvendinimo įstaigos: 2 viešbučiai ir 1 motelis. Per 2009 m. buvo apgyvendinti 1.105 svečiai (17,8 proc. daugiau nei 2007 m.) (lentelė 2.3.4.1.). 2009 m. Lietuvos gyventojai sudarė 79,64 proc. nuo visų apgyvendintų asmenų, 2007 m. – 86,78 proc. 2007-2009 m. laikotarpiu suteiktų nakvynių skaičius sumažėjo nuo 3.661 iki 2.803 (-23,44 proc.). 2009 m. 82,63 proc. visų suteiktų nakvynių teko Lietuvos gyventojams (2007 m. – 81,02 proc.).

Lentelė 2.3.4.1. Apgyvandinimo įstaigų veikla Kupiškio rajone, 2007-2009 m.

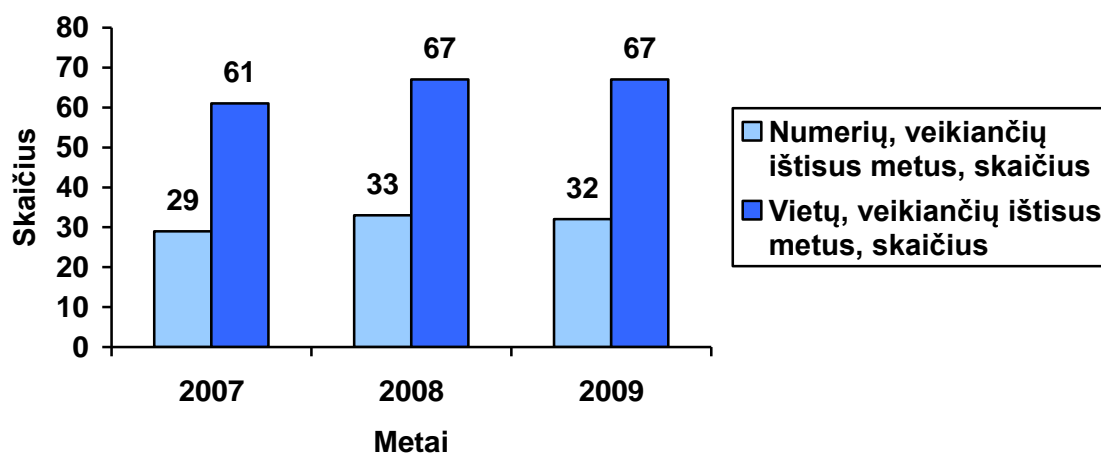
Rodiklis/Metai	2007	2008	2009
1. Apgyvandinimo įstaigų skaičius	3	3	3
2. Apgyvandinta svečių	938	1.626	1.105
2.1. Apgyvandinta Lietuvos gyventojų	814	1.462	880
2.2. Apgyvandinta užsieniečių	124	164	225
3. Suteikta nakvynių	3.661	5.653	2.803
3.1. Suteikta nakvynių Lietuvos gyventojams	2.966	4.878	2.316
3.2. Suteikta nakvynių užsieniečiams	695	775	487

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2007-2009 m. laikotarpiu išaugo apgyvendintų svečių skaičius, tačiau sumažėjo suteiktų nakvynių skaičius. Galime daryti išvadą, jog trumpėja žmonių apsistojimo laikas apgyvendinimo įstaigose, nors pačių apsistojusių asmenų srautas auga.

Siekiant gerinti apgyvendinimo galimybes rajone, Kupiškio rajono savivaldybė ketina pasinaudoti ES fondų parama kempingui įrengti bei toliau plėtoti turizmo paslaugų infrastruktūrą.

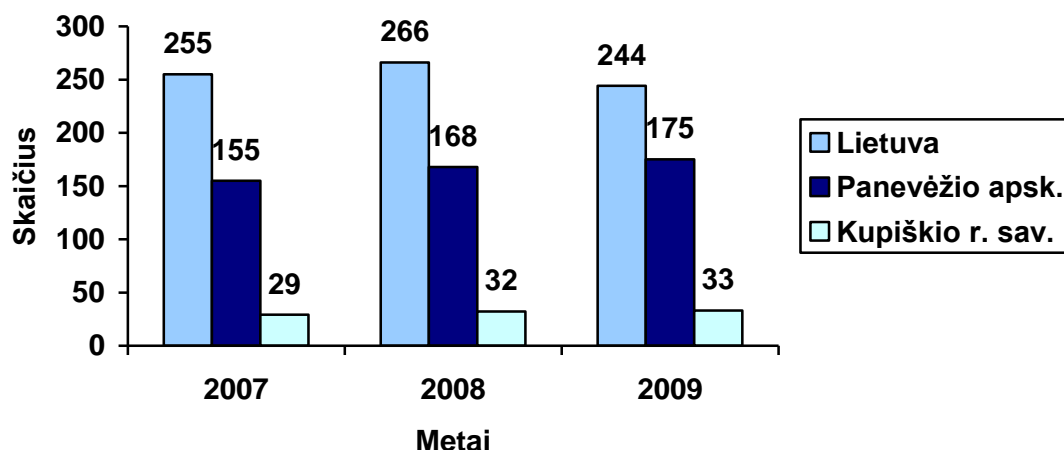
2007-2009 m. laikotarpiu apgyvendinimo įstaigose esančių numerių (veikiančių ištisus metus) skaičius padidėjo nuo 29 iki 32 (paveikslas 2.3.4.1.). Tuo pačiu laikotarpiu apgyvendinimo įstaigose esančių vietų skaičius išaugo nuo 61 iki 67 (+9,84 proc.).

Pav. 2.3.4.1. Numerių ir vietų skaičius Kupiškio rajono apgyvendinimo įstaigose*, 2007-2009 m., vnt.

* - Sezoninių numerių vietų skaičius neįtraukiamas į skaičiavimus

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Viešbučiuose esančių numerių vidutinė kaina Kupiškio rajone nuo šalies rodiklio atsilieka daugiau nei septynis kartus, nuo apskrities – daugiau nei penkis kartus (paveikslas 2.3.4.2.). Per 2007-2009 m. laikotarpį vidutinė viešbučio numerio kaina Lietuvoje sumažėjo 4,31 proc., Panevėžio apskrityje išaugo 12,90 proc., o Kupiškio rajone vieno viešbučio numerio vidutinė kaina išaugo 13,79 proc.

Pav. 2.3.4.2. Viešbučio numerio kaina viešbučiuose, Kupiškio rajonas, 2007-2009 m., Lt

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2.3.5. Susisiekimas

Susisiekimas su daugeliu rajono lankomų objektų yra pakankamai geras, keliai pritaikyti automobiliams. Didžiausia susisiekimo problema yra dviračių takų trūkumas. Tai trukdo vystyti aktyvųjį turizmą. Vienas iš projekto STELLA tikslų yra dviračių takų aplink Kupiškio marias projektavimas.

2.3.6. Žmogiškieji ištekliai

Viena iš problemų turizmo srityje – prasta turizmo sektoriaus darbuotojų kvalifikacija. Siekiant didinti žmogiškąjį potencialą, projekto STELLA metu buvo suformuotos iniciatyvinės grupės, vedami praktiniai seminarai, naudojamos išorinių ekspertų konsultacijos turizmo klausimais, rengiamos patirties apsisveitinimo išvykos, parengta Bendruomenės pagrindu kuriamo turizmo plėtros koncepcija.

2.3.7. Pramogų bei laisvalaikio praleidimo galimybės

Kupiškio rajone kiekvienais metais daug žmonių atvyksta į poledinę žvejybą ant Kupiškio marių. Taip pat populiarėja baidarių maršrutai Lėvens upe. Kupiškio mieste vyksta šalies triatlono čempionatas. Viena iš išskirtinių Kupiškio rajono pramogų – skrydis virš Kupiškio miesto ir apylinkių skraidykle. Nemažai užsienio turistų atvyksta į Kupiškį dėl Kupiškio miškų urėdijos vykdomų komercinių medžioklių. Svečiai atvyksta į Kupiškį ir dėl automobilių bei motociklų sporto varžybų, vykstančių Uoginių kaime.

Apskritai, Kupiškio rajonas negali pasigirti dideliu skaičiumi vykstančių renginių ar teikiamų pramogų, o tai yra būtina norint pritraukti didelius turistų srautus. Siekiant spręsti šią problemą, daug pastangų dedama į vandens turizmo infrastruktūros plėtrą.

2.4. SSGG analizė

STIPRYBĖS
Prekyba ir verslas
Rajono geografinė padėtis palanki verslo plėtrai dėl šalia esančių didelių Panevėžio, Vilniaus, Rygos rinkos.
Veikiantis Turizmo ir verslo informacijos centras.
Vietinės rinkos kompaktiškumas.
Efektyviai veikia informacijos sklaidos kanalai .

STIPRYBĖS
Gerai išvystyta susisiekimo infrastruktūra palanki verslo plėtrai.
Rekreacija ir turizmas
Didelis gamtos ir kultūros paveldo objektų skaičius.
Gamtinė aplinka palanki laisvalaikio veiklų organizavimui.
Pakankamai geras kelių tinklas.
Vykstantys tradiciniai tarptautiniai ir valstybiniai renginiai.
Didelės galimybės komercinei medžioklei.
Stipri žvejybinė veikla.

SILPNYBĖS
Bendrieji ekonominiai rodikliai
Mažos tiesioginės užsienio investicijos.
Didelis nedarbo lygis.
Mažas vidutinis darbo užmokestis.
Prekyba ir verslas
Mažas eksporto lygis.
Mažas maitinimo įstaigų skaičius.
Menka prekybos ir maitinimo įmonių apyvarta.
Žemas rajono verslumo lygis.
Maža vietinė rinka.
Menka parama verslui (nutrūkęs viešųjų darbų finansavimas).
Specialistų trūkumas.
Rekreacija ir turizmas
Neišplėtotas dviračių takų tinklas.
Dalis lankytinų objektų nepritaikyti turizmui.
Mažas užsienio turistų skaičius.
Informacijos bei nuorodų į lankytinus objektus trūkumas.
Mažas apgyvendinimo įstaigų skaičius.
Nepakankamas renginių ir pramogų skaičius.
Neišvystytas paslaugų sektorius neskatina turistų srautų didėjimo.
Prastas susisiekimas viešuoju transportu, ypač vasaros metu

GALIMYBĖS
Bendrieji ekonominiai rodikliai
Nedarbo mažėjimas, sudarant geresnes kvalifikacijos kėlimo ir persikvalifikavimo sąlygas, rengiant darbo rinkoje paklausių specialistus.
Investuotojų skaičiaus didinimas pasinaudojus gera infrastruktūrine bei geografinė padėtimi.
Prekyba ir verslas
Gyventojų verslumo gerinimas, didinant aktyvumą darbo rinkoje.
Ūkio subjektų skaičiaus didinimas, sudarant palankesnes investavimo sąlygas.
Investicijų pritraukimas, pasinaudojus pigia ir kvalifikuota darbo jėga.
Bendradarbiavimo tarp verslo ir valdžios sektorių skatinimas siekiant rajone gaminamos produkcijos pozicionavimo.
Verslo ir verslo paramos įstaigų bendradarbiavimo skatinimas.
Rekreacija ir turizmas
Rajono įvaizdžio pozicionavimas: prekės ženklo sukūrimas, informacijos sklaida, lankytinų objektų ženklavimas ir nuorodų įrengimas.
Dviračių takų tinklo plėtimas.
Vandens turizmo plėtra.
Informacijos apie turizmo galimybes rajone plėtojimas.
Lankytinų objektų pritaikymas turizmui.
Pramogų skaičiaus didinimas.
Apgyvendinimo įstaigų tinklo plėtojimas.

GRĖSMĖS
Bendrieji ekonominiai rodikliai
Mažos ir mažėjančios investicijos.
Didėjantis nedarbas.
Mažėjantis darbingo amžiaus gyventojų skaičius.
Prekyba ir verslas
Mažėjantis ūkio subjektų skaičius.
Dėl per mažos apyvartos pasitraukiančios prekybos ir maitinimo įstaigos.
Mažėjantis įmonių konkurencingumas vidaus ir užsienio rinkose dėl prasto inovatyvumo.
Darbo biržos paslaugų efektyvumo mažėjimas.
Smulkaus ir mikro verslo plėtrai nepalanki valstybės politika.
Rekreacija ir turizmas
Prastėjanti kultūros paveldo objektų būklė.
Mažėjantis užsienio turistų skaičius dėl informacijos internete trūkumo.

3. ŽEMĖS ŪKIS, MIŠKŲ ŪKIS IR KAIMO PLĖTRA

3.1. Žemės ūkis ir kaimo plėtra

3.1.1. Bendrieji rodikliai

Statistikos departamento duomenimis, žemės ūkis, pagal pridėtinę vertę, yra gana svarbus Panevėžio apskrities sektorius. Žemės ūkiui, miškininkystei ir žuvininkystei 2009 m. teko 7,71 proc. visos apskrities pridėtinės vertės. Šalyje šis rodiklis buvo dukart mažesnis ir siekė tik 3,36 proc.

Nacionalinės Žemės tarnybos duomenimis Kupiškio rajono savivaldybėje 2010 m. pradžioje veikė 1.963 ūkininkų ūkiai, įregistruoti ūkininkų registre. Vidutinis ūkio dydis siekė 23,06 hektaro (Lietuvos vidurkis – 19,4 ha). Žvelgiant į ūkių žemėnaudų grupavimą pagal bendrą plotą, didžiąją dalį ūkių Kupiškio rajone sudaro 3-10 ha ūkiai (lentelė 3.1.1.1.). Smulkių ūkių, iki 3 ha, buvo 295 ūkiai. Labai didelių ūkių (daugiau nei 100 ha) rajone yra 71. Didžiąją dalį ūkių (74,22 proc.) sudaro smulkūs ir vidutiniai ūkiai, kurių plotas tarp 1-20 hektarų.

Lentelė 3.1.1.1. Ūkininkų ūkių registre įregistruoti ūkininkų ūkiai Kupiškio rajone, 2010 m., ha

Ūkių žemėnaudos pagal bendrą plotą, ha									
Plotas, ha	0-1	1-3	3-10	10-20	20-30	30-50	50-100	>100	Viso
Ūkių skaičius	41	254	693	469	193	153	89	71	1.963

Šaltinis: Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos

Nacionalinės žemės tarnybos duomenimis, bendras Kupiškio rajono plotas sudaro 108.012,71 ha (lentelė 3.1.1.2.). 2010 m. pradžioje, didžiąją dalį žemės fondo struktūros sudarė žemės ūkio naudmenos – 57,71 proc. Lietuvoje šis rodiklis sudarė 53,04 proc. viso žemės fondo. Kupiškio rajone palyginus su šalies vidurkiu, miškai sudaro mažesnę dalį žemės fondo. Rajone šis rodiklis siekia 28,07 proc., o šalyje – 32,55 proc. Taip pat rajone mažesnę žemės fondo dalį nei šalyje sudaro keliai, užstatyta teritorija bei vandens telkiniai.

Lentelė 3.1.1.2. Žemės fondo struktūra Kupiškio rajone, 2010 m. pradžia, ha

Žemės fondo sudėtis	Plotas, ha	Dalis, proc.
Žemės ūkio naudmenos	62.334,01	57,71
Miškai	30.314,56	28,07
Keliai	1.705,93	1,58
Užstatyta teritorija	2.512,25	2,33
Vandenys	2.602,59	2,41
Kita žemė	8.543,37	7,91
Bendras plotas	108.012,71	100,00

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Bendrosios žemės ūkio produkcijos vertė Kupiškio rajone 2007-2009 m. laikotarpiu sumažėjo nuo 97.409 iki 80.161 tūkst. Lt (-17,71 proc.) (lentelė 3.1.1.3.). Tuo pačiu laikotarpiu augalininkystės produkcijos vertė sumažėjo nuo 55.353 iki 42.318 tūkst. Lt (-20,68 proc.), gyvulininkystės produkcija – nuo 44.056 iki 37.843 tūkst. Lt (-14,10 proc.).

Lentelė 3.1.1.3. Bendroji žemės ūkio produkcija visuose ūkiuose Kupiškio rajone, 2007-2009 m., tūkst. Lt

Bendroji žemės ūkio produkcija/Metai	2007	2008	2009
Bendroji žemės ūkio produkcija	97.409	109.652	80.161
Augalininkystės produkcija	53.353	59.491	42.318
Gyvulininkystės produkcija	44.056	50.161	37.843

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

3.1.2. Augalininkystė

Statistikos departamento duomenimis 2009 m. Kupiškio rajono savivaldybėje buvo 37.851 ha pasėlių. Didžiausią dalį pasėlių sudarė grūdiniai augalai, kuriems teko net 59,64 proc. viso pasėlių ploto (lentelė 3.1.2.1.). Likusiame plote buvo auginami rapsai (8,55 proc.), ankštiniai augalai (3,09 proc.), bulvės (1,22 proc.), lauko daržovės (0,34 proc.) ir kita. Pagal pasėlių plotą, Kupiškio rajonas buvo paskutinis Panevėžio apskrityje.

Lentelė 3.1.2.1. Pasėlių dydis ir derlingumas, 2009 m.

Administracinė teritorija	Panevėžio apsk.	Kupiškio r. sav.
Pasėlių dydis, ha	315.854	37.851
Grūdinių augalų pasėliai, ha	212.548	22.574
Grūdų derlius, t	703.282	66.108
Grūdų derlingumas, cnt iš ha	33,1	29,3
Bulvių pasėliai, ha	5.234	461
Bulvių derlius, t	85.009	4.003
Bulvių derlingumas, cnt iš ha	162,4	86,8
Rapsų pasėlių plotas, ha	35.880	3.236
Rapsų derlius, t	76.086	5.031
Rapsų derlingumas, cnt iš ha	21,2	15,5

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Vertinant pasėlių derlingumą, verta paminėti, kad grūdų derlingumas rajone nusileidžia apskrities rodikliui. Kupiškio rajone derlingumas sudaro 29,3 centnerius iš hektaro, tuo tarpu apskrityje – 33,1 (+12,97 proc.). Vertinant bulvių derlingumą, skirtumas yra didžiulis. Apskrityje bulvių derlingumas yra 87,10 proc. didesnis – 162,4 centnerio iš hektaro apskrityje prieš 86,8 centnerius iš hektaro rajone. Tai labai žemas rezultatas ir vertėtų pažymėti, kad ankstesniais metais šis rodiklis buvo beveik dvigubai didesnis. Rapsų derlingumas Kupiškio rajone yra 26,89 proc. mažesnis nei apskrityje.

Apibendrinant galima teigti, kad Kupiškio rajonas ženkliai atsilieka nuo kitų apskrities savivaldybių pagal pasėlių plotus ir gaunamą derlių, tačiau derlingumo rodikliai, su retomis išimtimis, yra mažesni ne taip žymiai.

3.1.3. Gyvulininkystė

2010 m. pradžioje Kupiškio rajono savivaldybėje gyvulių skaičius ūkininkų ir šeimos ūkiuose sudarė 13.393 galvijus. Iš jų, 7.054 sudarė karvės (melžiamos 2 metų ir vyresnės), 2.674 avys ir ožkos, 786 arkliai. Pagal karvių skaičių Kupiškio rajonas buvo paskutinis Panevėžio apskrityje neskaitant Panevėžio miesto savivaldybės. Pagal arklių bei avių ir ožkų skaičių Kupiškio rajonas atsiliko nuo dviejų, Rokiškio ir Biržų rajonų, savivaldybių apskrityje.

Kupiškio rajone auginama labai mažai kiaulių – skaičius sudaro vos 7,99 proc. visų apskrities kiaulių. Taip pat Kupiškio rajono savivaldybė yra paskutinė apskrityje, neskaitant Panevėžio miesto, pagal auginamų paukščių ir triušių kiekius. Rajone auginama vos 3,05 proc. visų apskrities paukščių ir vos 2,45 proc. visų triušių.

Nors Kupiškio kraštas nuo seno garsėja savo bitininkais ir rajone yra rengiamos bitininkų šventės, pagal auginamų bičių šeimų skaičių yra nusileidžiama Pasvalio bei Rokiškio rajonams. Auginamų gyvūnų kiekiai pateikiami lentelėje 3.1.3.1.

Lentelė 3.1.3.1. Gyvuliai, paukščiai, triušiai ir bičių šeimos Kupiškio rajono ūkiuose, 2010 m. pradžia

Karvės (melžiamos 2 metų ir vyresnės)	Avys ir ožkos	Arkliai	Iš viso galvijų	Kiaulės	Paukščiai	Triušiai	Bičių šeimos
7.054	2.674	786	13.393	2.921	19.275	343	2.628

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Kadangi rajono ūkiuose laikoma nedaug gyvulių ir paukščių, nenuostabu, kad ir pagal gyvulininkystės produktų gamybos apimtį Kupiškio rajonas atsilieka nuo kitų apskrities savivaldybių (lentelė 3.1.3.2.). Neskaitant Panevėžio miesto, Kupiškio rajono savivaldybė yra paskutinė pagal kiaušinių, pieno ir gyvulininkystės produktų, perskaičiuotų pienu gamybos kiekius. Pagal skerdienos kiekį, rajonas užima priešpaskutinę vietą, o pagal išgaunamos vilnos kiekį yra antras apskrityje.

Lentelė 3.1.3.2. Gyvulininkystės produktų gamyba Panevėžio apskrityje, 2009 m.

Administracinė teritorija	Kiaušiniai, mln. vnt.	Primelžta pieno, t	Gyvulininkystės produktai perskaičiuoti pienu, t	Realizuota skersti gyvulių ir paukščių gyvuoju svoriu, t	Vilna (fiziniu svoriu), 100 kg
Panevėžio apsk.	60,7	251.445	447.783	36.815	134
Biržų r. sav.	3	46.439	68.065	4.198	34
Kupiškio r. sav.	2,1	33.982	51.402	3.391	39
Panevėžio m. sav.	0,3	1.498	2.575	204	0
Panevėžio r. sav.	8,3	71.713	158.987	17.124	5
Pasvalio r. sav.	16,7	59.760	107.541	8.889	5
Rokiškio r. sav.	30,3	38.053	59.213	3.009	51

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Nors gamybos kiekiai rajone nėra dideli, gamybos produktyvumas yra pakankamai geras. Kaip minėta anksčiau, 2009 m. Kupiškio rajonas buvo paskutinis apskrityje pagal primelžiamo pieno kiekį, tačiau pagal kiekį primelžtą iš vienos karvės, rajonas užima trečią vietą (4.621 kg pieno iš vienos karvės) (lentelė 3.1.3.3.). Prikirptos vilnos kiekis iš vienos avies rajone buvo toks pats kaip apskrities vidurkis – 1,7 kilogramo.

Lentelė 3.1.3.3. Gyvulininkystės produktų gamyba Panevėžio apskrityje, 2009 m.

Administracinė teritorija	Surinkta kiaušinių vidutiniškai iš deklės bendrovėse ir įmonėse	Primelžta pieno vidutiniškai iš karvės žemės ūkio bendrovėse ir įmonėse, kg	Prikirpta vilnos nuo avies visuose ūkiuose, kg	Primelžta pieno vidutiniškai iš karvės visuose ūkiuose, kg
Panevėžio apsk.	231	5.817	1,7	4.695
Biržų r. sav.	-	4.798	1,6	4.410
Kupiškio r. sav.	-	5.381	1,7	4.621
Panevėžio m. sav.	-	-	0	2.171
Panevėžio r. sav.	-	5.363	1,5	4.934
Pasvalio r. sav.	202	6.633	2,1	5.108
Rokiškio r. sav.	245	5.910	1,8	4.349

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

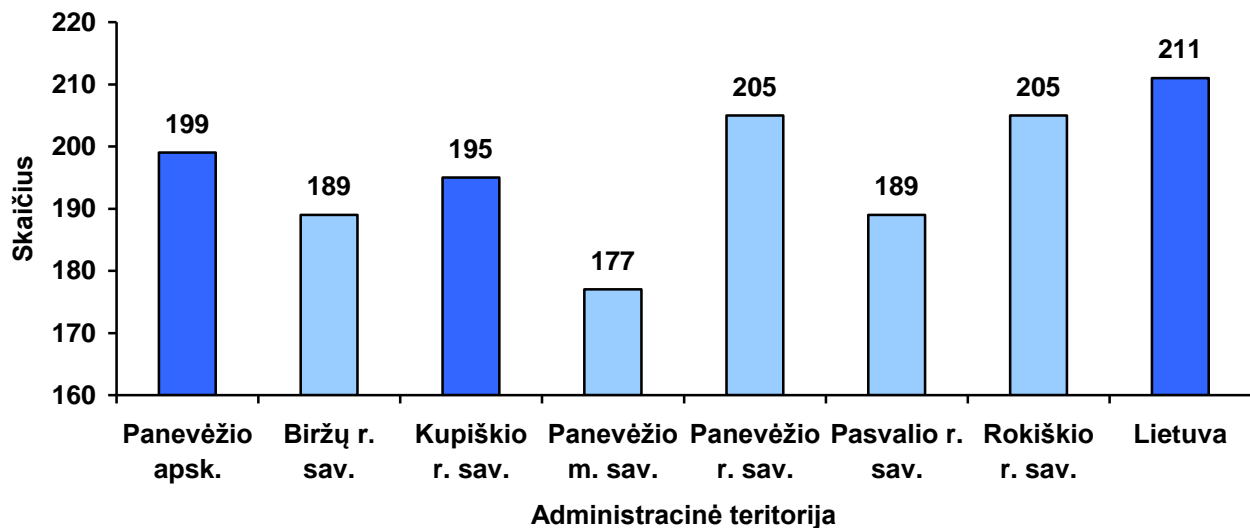
3.2. Miškų ūkis

Miškų ūkiu Kupiškio rajono savivaldybėje rūpinasi Kupiškio miškų urėdija. Miškų urėdijos teritorija padalinta į 5 girininkijas. Didžiausios iš jų – Šimonių ir Skapiškio.

2009 m. Kupiškio rajono miškingumas siekė 29,3 proc. Panevėžio apskrityje šis rodiklis siekė 28,2 proc., o Lietuvoje – 33,1 proc. 2007-2009 m. laikotarpiu miškingumas Kupiškio rajone sumažėjo 0,3 procentinio punkto, Panevėžio apskrityje išaugo – 0,1, Lietuvoje – 0,3 procentinio punkto. Pagal miškingumą Kupiškio rajonas visoje Panevėžio apskrityje nusileidžia tik Panevėžio rajono savivaldybei.

Pagal medienos išteklius, skaičiuojant kubiniai metrais, Kupiškio rajonas Panevėžio apskrityje lenkia tik Pasvalio rajono ir Panevėžio miesto savivaldybes. Miškų ištekliai rajone sudaro 5,86 mln. m³ medienos. Pagal miškų produktyvumą Kupiškio rajonas nusileidžia tiek šalies, tiek apskrities vidurkiams. Rajone išgaunami 195 kubiniai metrai medienos iš vieno hektaro miško. Apskrityje šis rodiklis siekia 199 m³/ha (+2,05 proc.), o šalyje – 211 m³/ha (+8,21 proc.) (paveikslas 3.2.1.).

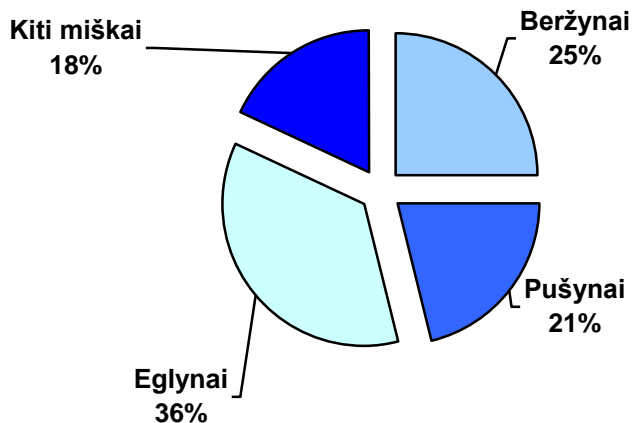
Pav. 3.2.1. Medynų produktyvumas, 1 ha/m³



Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Bendras Kupiškio miškų urėdijos teritorijoje esančių miškų plotas sudaro 33.351 hektarą. Iš jų, 13,44 tūkst. ha sudaro valstybinės reikšmės miškai, o 19,67 tūkst. ha – privatūs arba privatizuojami miškai. Likę 0,24 tūkst. ha – kitų naudotojų (durpynų, savivaldybės, geležinkelių apsauginiai) miškai. Nacionalinės žemės tarnybos duomenimis, pagal miškų plotą, Kupiškio miškų urėdija yra viena mažiausių apskrityje. Tarp Kupiškio miškų urėdijos teritorijos miškų, didžiausią dalį užima IV grupės miškai – 90 proc. viso ploto, II grupės miškai užima 9 proc., III – 1 proc. ploto (VI Kupiškio miškų urėdijos duomenys). I grupės miškų nėra.

Pagal medžių rūšis, Kupiškio rajono savivaldybės miškuose vyrauja eglynai (36 proc.), beržynai (25 proc.) ir pušynai (21 proc.) (paveikslas 3.2.2.). Kitų rūšių medžiai užima 1-7 proc. miškų plotų. Baigiami išnaikinti menkaverčiai baltalksnynai valstybinės reikšmės miškuose.

Pav. 3.2.2. Miškų struktūra pagal medžių rūšis Kupiškio rajone

Šaltinis: VĮ Kupiškio miškų urėdija

Vidutinė Kupiškio miškų urėdijos miškų degumo klasė yra 2-3. Pirmos klasės, aukšto degumo miškai, sudaro apie 5.000 ha, 2-os klasės – 8.300 ha, o žemo degumo, trečios klasės miškai – 15.800 ha. Gaisrų Kupiškio rajono miškuose nėra daug, 2007-2009 m. įvyko 2 gaisrai, 0,6 ha plote, per dešimtmetį įvyko 24 gaisrai 9,9 ha plote.

Miškų urėdijos teritorijoje yra 9 valstybiniai draustiniai. Taip pat urėdijos teritorijos miškuose yra 30 į raudonąją knygą įrašytų paukščių lizdaviečių ir 15 perimviečių.

Kupiškio miškų urėdija stengiasi pritaikyti savo teritorijos miškus turizmui ir rekreacijai. Urėdija yra įrengusi 51 atokvėpio vietą, 10 poilsiaviečių, 2 poilsinius takus ir 1 stovyklavietę.

3.3. SSGG analizė

STIPRYBĖS	
Žemės ūkis ir kaimo plėtra	
Didelė pridėtinės vertės dalis, tenkanti žemės ūkiui.	
Didelis vidutinis ūkio plotas.	
Pakankamai aukštas gyvulininkystės produktų gamybos produktyvumas.	
Miškų ūkis	
Mažas miškų gaisringumas.	
Miškų pritaikymas turizmui ir rekreacijai.	
Gamtiniu požiūriu turtingi miškai.	

SILPNYBĖS	
Žemės ūkis ir kaimo plėtra	
Maži pasėlių plotai.	
Gana mažas derlingumas.	
Mažai plėtojama gyvulininkystė.	
Žemas ūkio subjektų skaičius.	
Miškų ūkis	
Žemesnis nei Lietuvos miškingumas.	
Mažas miškų produktyvumas.	
Prastai prižiūrimi privatūs miškai.	

GALIMYBĖS	
Žemės ūkis ir kaimo plėtra	
Didesnis gyvulininkystės plėtojimas.	

GALIMYBĖS
ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimas gerinant gyvenimo kokybę kaimo vietovėse.
Vietos veiklos grupės aktyvumo didinimas.
Ūkininkų kooperacija.
Žemės ūkių modernizacija.
Kaimo bendruomenių stiprinimas.
Alternatyvių verslų kaime skatinimas vykdant gerosios patirties sklaidos veiklas.
Perdirbamosios gamybos vystymas (kooperatyvų veiklos skatinimas, nedidelių žemės ūkio produkcijos perdirbimo įmonių įsikūrimo skatinimas).
Miškų ūkis
Nederlingų žemių užsodinimas miškais.
Privačių miškų priežiūra.
Didesnis miškų išnaudojimas rekreacijai.

GRĖSMĖS
Žemės ūkis ir kaimo plėtra
Prastas ES struktūrinių fondų paramos įsisavinimas.
Mažėjantis kaimo gyventojų skaičius.
Miškų ūkis
Miško faunos ir floros mažėjimas.
Neracionaliai naudojami privačių miškų ištekliai.

4. INFRASTRUKTŪRA IR APLINKA

4.1. Transportas

4.1.1. Kelių transportas

Kelius Kupiškio rajono savivaldybėje prižiūri VĮ „Panevėžio regiono keliai“ Kupiškio kelių tarnyba.

Valstybinės reikšmės keliai Kupiškio rajone sudaro 343,7 km. Magistralinių kelių Kupiškio rajone nėra, krašto keliai sudaro 101,8 km, o rajoniniai keliai – 241,9 km. Iš valstybinės reikšmės kelių, asfaltbetonio dangą turi 67 proc. kelių, žvyro dangos keliai sudaro 33 proc.

Vietinės reikšmės kelių ilgis Kupiškio rajone siekia 874 km (lentelė 4.1.1.1.). 99,08 proc. kelių yra su danga, likę 0,92 proc. be jos. 11,56 proc. kelių Kupiškio rajone yra su patobulinta kelio danga, žvyro dangos keliai sudaro 87,53 proc.

Lentelė 4.1.1.1. Vietinės reikšmės kelių struktūra Kupiškio r. sav.

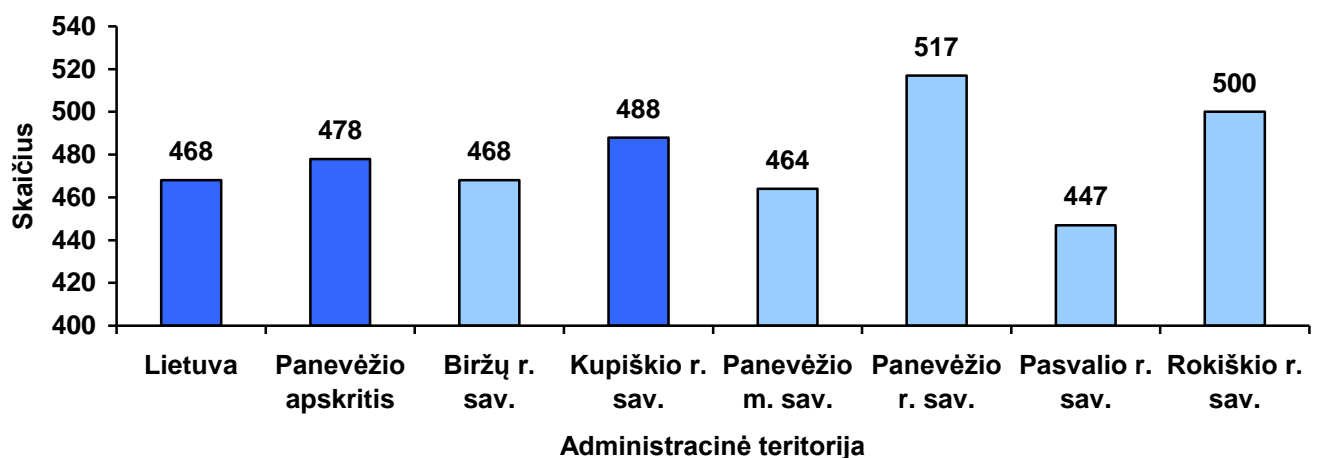
Kelių dangos tipas	Ilgis, km	Dalis, proc.
Vietinės reikšmės keliai	874	100
1. Vietinės reikšmės keliai su danga	866	99,08
1.1. Vietinės reikšmės keliai su patobulinta danga	101	11,56
1.2. Žvyro keliai	765	87,53
2. Grunto keliai	8	0,9

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Pagal vietinių kelių ilgį, Kupiškio rajono savivaldybė lenkia tik Panevėžio miesto ir Pasvalio rajono savivaldybes Panevėžio apskrityje, o pagal kelių su pagerinta danga ilgį yra paskutinė.

Kupiškio rajonas užima aukštas pozicijas pagal individualių automobilių skaičių. 2009 m. pabaigoje 1.000-iai rajono gyventojų teko 488 individualūs lengvieji automobiliai (paveikslas 4.1.1.1.). Tai daugiau nei šalies bei apskrities rodikliai. Lietuvoje 1.000-iai gyventojų teko 468, o apskrityje 478 individualūs lengvieji automobiliai.

Pav. 4.1.1.1. Individualių lengvųjų automobilių skaičius Panevėžio apskrityje 1.000-iai gyventojų, 2009m. pabaiga



Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Eismo nelaimių statistika Kupiškio rajone kinta netolygiai. Nors 2007-2009 m. laikotarpiu kelių eismo įvykių skaičius sumažėjo 26,92 proc., o sužeistųjų skaičius 32,26 proc., tačiau tris kar-

tus išaugo žuvusiųjų keliuose skaičius (lentelė 4.1.1.2.). 2009 m. Panevėžio apskrityje mažiausiai kelių eismo įvykių užfiksuota Kupiškio rajono savivaldybėje, daugiausia – Panevėžio miesto savivaldybėje. Sužeistųjų skaičius, lyginant Panevėžio apskrities savivaldybes, Kupiškio rajone yra mažiausias, didžiausias Panevėžio miesto savivaldybės ribose.

Lentelė 4.1.1.2. Kelių eismo įvykių statistika Kupiškio r. sav. 2005-2009 m.

Rodiklis	2007	2008	2009
Kelių eismo įvykių skaičius	26	17	19
Sužeistųjų skaičius	31	18	21
Žuvusiųjų skaičius	2	3	6

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie LR susisiekimo ministerijos duomenimis, Kupiškio rajone yra viena „juodoji dėmė“ – 500 metrų kelio atkarpa, kurioje per 4 metus užfiksuojami ne mažiau kaip 4 įskaitiniai eismo įvykiai. Įskaitiniais eismo įvykiais laikomi tie įvykiai, kuriuose sužalojamas arba žūsta žmogus. Vienintelė „juodoji dėmė“ Kupiškio rajone yra kelyje Kupiškis-Vabalninkas-Biržai, šalia Byčių kaimo.

Kupiškio rajone ženkliai sumažėjo žmonių, besinaudojančių autobusų kelionėmis. 2007-2009 m. laikotarpiu autobusais pervežtų keleivių skaičius sumažėjo 7,58 proc. – nuo 440,9 tūkst. keleivių iki 407,5 tūkst. keleivių. Tokia kitimo tendencija stebima visoje šalyje. 2009 m. Kupiškio rajone vidutiniškai vienam gyventojui teko 18,1 kelionė autobusu. Tai 4 kartus mažiau už šalies rodiklį ir 3 kartus mažiau nei apskrities rodiklis. Taip pat siūloma mažai autobusų maršrutų – 2009 m. buvo siūloma tik 19. Mažą maršrutų skaičių lemia nepakankamas keleivių skaičius – dėl mažų pajamų tenka atšaukti nepelningus maršrutus.

4.1.2. Geležinkelių transportas

Kupiškio rajoną kerta geležinkelio linija Klaipėda-Panevėžys-Daugpilis-Maskva. Pagrindinės geležinkelio stotys Kupiškio rajone yra Subačiuje ir Kupiškio mieste. Subačiaus geležinkelio stotyje atliekamos vagono siuntos savininko privažiuojamuosiuose ir ne bendrojo naudojimo keliuose priėmimo ir išdavimo operacijos. Kupiškio stotyje atliekamos tos pačios operacijos ir taip pat vagono siuntų, leidžiamų sandėliuoti stoties atvirose aikštelėse, priėmimas ir išdavimas. Kupiškio geležinkelio stotyje yra pakrovimo-iškrovimo bei birių krovinių aikštelės.

Kupiškio rajono teritorijoje esančios geležinkelio linijos Klaipėda-Panevėžys-Daugpilis-Maskva atkarpą sudaro tik viena vėžė. Jos būklė pakankamai gera, tačiau krovinių gabenama nedaug. Krovinių srautai pastaruoju metu dažnai nukreipiami per Vilnių, aplenkiant per Kupiškio rajoną einančią atšaką.

Kaip ir visoje Lietuvoje, Kupiškio rajone smarkiai sumažėjęs keleivių pervežimas geležinkelio transportu. Pagrindinės problemos yra pasenusi geležinkelių bei traukinių infrastruktūra, neleidžianti pasinaudoti šio transporto tipo privalumais. Susisiekimo greitis yra per mažas, komforto lygis sumažėjęs dėl pasenusių transporto priemonių. Norint padidinti geležinkelių populiarumą, privaloma atnaujinti infrastruktūrą.

4.2. Inžinerinė infrastruktūra

4.2.1. Elektros energija

Kupiškio rajone yra 45,1 km 110 kW ir 105,8 km 35 kW elektros energijos perdavimo linijų bei 570 km 10 kW ir 895 km 0,4 kW elektros energijos skirstymo linijų. Elektros energijos įrenginių būklė yra gera. Kupiškio rajono elektros energijos perdavimo ir skirstymo tinklai iš esmės tenkina vartotojų poreikius. 2010 metų liepos 1 d. prie elektros energijos perdavimo linijų buvo neprisijungę 4 kaimo sodybos.

Kupiškio rajone elektros energijos perdavimo ir skirstymo tinklų bei įrenginių techninės priežiūros, remonto, eksploatavimo ir specializuotas elektros tinklo paslaugas teikia tinklų operatorius bei visuomeninis tiekėjas AB „LESTO“. Ši bendrovė disponuoja 100 proc. rajone esančių perdavimo linijų ir 95 proc. skirstymo linijų. Likusios elektros energijos skirstymo linijos - 45 km - priklauso vartotojams ir valstybei. Kupiškio rajone elektros energija iš atsinaujinančių energijos šaltinių nėra gaminama dėl nepalankių gamtinių bei ekonominių sąlygų.

4.2.2. Šilumos energija

Šiluminė energija Kupiškio rajone tiekama centralizuotai arba pasigaminama individualiuose vartotojų šilumos gamybos įrenginiuose. Pagrindinis centralizuotai gaminamos šilumos tiekėjas Kupiškio rajone yra AB „Panevėžio energija“. Ji šilumą tiekia Kupiškio miesto, Subačiaus miesto, Noriūnų bei Šepetos kaimų gyventojams ir įmonėms. Šnipeliškio kaimo įstaigoms bei gyventojams šilumą tiekia UAB „Lenauda“. AB „Panevėžio energija“ šilumą gamina trijose katilinėse, esančiose Subačiuje, Noriūnuose ir Šepetoje, o Kupiškio mieste šilumą perka iš nepriklausomo gamintojo AB „Simega“, kuriai priklauso dvi katilinės. Bendra katilinėse instaliuotų katilų galia yra 48 MW, iš jų 37 MW - Kupiškio mieste, 4 MW – Noriūnuose, 3 MW – Subačiuje, 3 MW – Šepetoje. AB „Simega“ taip pat tiekia garą Kupiškio įmonių technologiniams procesams.

Pagrindinis kuras centralizuotai šilumos gamybai yra medienos skiedros ir granulės, malkos, durpės, suskystintos dujos. Tik kaip rezervinis kuras naudojama skalūnų alyva. Centralizuotai šilumos gamybai 2008 m. buvo sunaudota 128 tūkst. erdm medienos skiedrų, 43 m³ malkų, 102 t durpių, 2009 m. – 101,5 tūkst. erdm medienos skiedrų, 323 m³ malkų, 53,5 t sėlenų granuliu, 145 t suskystintų dujų. 2009 m. mažesnę kuro sunaudojimą sąlygojo mažesnis šiluminės energijos poreikis įmonių technologiniams procesams. 2008 m. šildymui buvo parduota 39,9 GWh šiluminės energijos, 2009 m. – 41,3 GWh. Individualių šilumos gamybos įrenginių savininkai šilumos gamybai daugiausiai naudoja malkas, durpių briketus ir tik apie 5 proc. šiluminės energijos pagaminama, sunaudojant akmens anglį ir dyzelinį kurą.

Kupiškio rajone šilumos gamybos įrenginiai iš esmės yra atnaujinti arba modernizuoti, pritaikant šilumos gamybai naudoti biokurą, tačiau šilumos tiekimo tinklai susidėvėję. Jų atnaujinta tik 1,3 km iš esamų 28 km. Vidutiniai metiniai šilumos nuostoliai tinkluose siekia iki 26 proc. Centralizuota šilumos tiekimo sistema yra 4 vamzdžių. Karštas vanduo ruošiamas vartotojų pastatuose arba grupinėse boilerinėse. Artimiausioje ateityje planuojama visiškai atsisakyti 4 vamzdžių sistemos, panaikinant grupines boilerines ir įrengiant karšto vandens ruošimo įrenginius pastatuose.

Šilumos kaina patvirtinta vieninga visam AB „Panevėžio energija“ aptarnaujamam regionui, kuriam priklauso ir Kupiškio savivaldybė. Tiekiamos šilumos Kupiškio rajone kaina dengia šilumos gamybos ir perdavimo kaštus, kurie 2007-2009 m. laikotarpiu mažėjo. Kupiškio rajono šilumos ūkio plėtros kryptys yra nustatytos šilumos ūkio specialiajame plane, kurį savivaldybės taryba patvirtino 2005 metų kovo 14 d. sprendimu Nr. TS-69.

4.2.3. Dujų ūkis

Kupiškio rajone gamtinių dujų tinklo nėra. Pagal Lietuvos Respublikos teritorijos bendrąjį planą Kupiškio rajono savivaldybės teritoriją numatoma dujofikuoti iki 2020 metų: planuojama išplėsti vidaus magistralinius tinklus, nutiesiant dujotiekį rytinėje šalies dalyje (Panevėžys - Kupiškis – Rokiškis).

Kupiškio rajone buitiniams bei transporto poreikiams naudojamos suskystintos dujos. Bendras suskystintų dujų vamzdynų ilgis yra 8,2 kilometro. Suskystintų dujų balionų tiekimo paslauga gerai išvystyta. Rajone taip pat veikia du dujų išpilstymo į buitinius balionus punktai, kurių našumas viršija 300 vnt. per valandą, devyni automobilių balionų užpildymo įrenginiai. Kupiškio rajone yra 17 suskystintų dujų grupinių rezervuarų. Suskystintų dujų vamzdynų ir įrengimų būklė gera.

4.2.4. Vandentiekis ir nuotekos

Kupiškio rajone viešasis vandens tiekėjas yra UAB „Kupiškio vandenys“, kuri tiekia vandenį ir priima nuotekas Kupiškio mieste bei didžiausiuose rajono kaimuose. Bendrovė šias paslaugas teikia 63 proc. rajono gyventojų. Kiti vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo tinklai bei įrenginiai priklauso kaimo bendruomenėms, įmonėms, individualiems vartotojams.

Pagrindinės vandentvarkos ir vandenvaļos problemos Kupiškio rajone yra susidėvėję vandentiekio ir nuotekų surinkimo tinklai, tiekiamo geriamojo vandens kokybė, išleidžiamų nuotekų užterštumas (vidutiniškai tik 20 proc. visų nuotekų išvaloma iki norminių reikalavimų). Šios problemos sprendžiamos įgyvendinant projektus, finansuojamus Kupiškio rajono savivaldybės biudžeto ir Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis. Jau atnaujinti vandens ruošimo, nuotekų valymo įrenginiai ir tinklai Rudilių, Juodpėnų, Palėvenėlės, Adomynės, Noriūnų kaimuose, įrengti vandens gerinimo įrenginiai Alizavos, Naivių, Laičių, Skapiškio, Šimonių kaimuose, nutiesta vandentiekio linija iš Kupiškio miesto į Šepetos kaimą, iš dalies modernizuota Kupiškio miesto nuotekų valykla. Šiems projektams įgyvendinti panaudota daugiau kaip 8 mln. Lt. Šiuo metu Kupiškio rajono savivaldybės administracija kartu su UAB „Kupiškio vandenys“ įgyvendina 16 mln. Lt vertės projektą „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros renovavimas ir plėtra Kupiškio rajone“. Jį vykdant, tiesiami nauji vandentiekio ir nuotekų surinkimo tinklai Kupiškio mieste ir Aukštupėnų kaime, rekonstruojamos Kupiškio miesto nuotekų kėlyklos, atnaujinami nuotekų valymo įrenginiai, siekiant iš nuotekų pašalinti azotą ir fosforą.

Kupiškio miestas yra didžiausias koncentruotas vandens vartotojas bei nuotekų generuotojas. Kupiškio vandenvietėje paruošiama 68 proc. viso rajone paruošiamo geriamojo vandens ir išvaloma 88 proc. visų rajone centralizuotai surenkamų nuotekų. Vidutiniškai komunaliniu vandentikiu naudojasi 90 proc., nuotakynu – 86 proc. miesto gyventojų ir šis rodiklis kasmet artėja prie Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje numatyto 95 proc. rodiklio. Vertinant visų rajono gyventojų prisijungimą prie centralizuotų sistemų, šie rodikliai tesiekia atitinkamai 76 proc. ir 56 proc. Taip yra dėl žemo Kupiškio rajono urbanizacijos lygio, kuris siekia 39 proc. Pastarasis rodiklis lemia ir gana aukštus šalto vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo tarifus. Viešajam vandens tiekėjui priklauso 78,2 km vandentiekio, 58 km nuotekų ir apie 30 km lietaus nuotekų surinkimo tinklų. Tikslus vandentiekio ir nuotekų tinklų ilgis Kupiškio rajone nėra žinomas, kadangi bendruomenės, įmonės, individualūs vartotojai nėra užbaigę jų inventorizacijos.

Analizuojamu 2007-2009 m. laikotarpiu bendri tiekiamo vandens ir išleidžiamų nuotekų kiekiai mažėjo, o gyventojų sunaudojamo vandens dalis kito nuo 66,39 proc. iki 56,57 proc. bendro rajone patiekto vandens kiekio, kitų vartotojų didėjo nuo 33,61 proc. iki 43,43 proc.

Panašiai minimu laikotarpiu kito ir išleistų nuotekų kiekiai: gyventojų išleidžiamų nuotekų kiekis mažėjo nuo 61,24 proc. iki 45,29 proc. bendro išleidžiamų nuotekų kiekio, kitų vartotojų didėjo nuo 38,76 proc. iki 54,71 proc. (lentelė 4.2.4.1.) Šiuos pokyčius įtakojo didėjančios paslaugų kainos, didėjantis vandens sunaudojimas pramonėje, tikslesnė apskaita.

Lentelė 4.2.4.1. Vandens sunaudojimas ir nuotekų išleidimas Kupiškio rajone, tūkst. m³, 2007–2009 m.

Vartotojų grupė	2007 m.		2008 m.		2009 m.	
	vanduo	nuotekos	vanduo	nuotekos	vanduo	nuotekos
Gyventojai	249,3	186,9	177,0	118,0	185,0	125,0
Kiti vartotojai	126,2	118,3	174,0	172,0	142,0	151,0
Viso:	375,5	305,2	351,0	290,0	327,0	276,0

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Remiantis Statistikos departamento duomenimis, 2007-2009 m. paimto vandens kiekis Kupiškio rajone sumažėjo 31,11 proc., nuo 662,4 iki 456,3 tūkst. m³ (lentelė 4.2.4.2.). Visas paimtas vanduo buvo požeminis. Tuo pačiu laikotarpiu vandens sunaudojimas sumažėjo 44,71 proc., nuo

544,9 iki 301,3 tūkst. m³. Vandens sunaudojimas 2007-2009 m. laikotarpiu pramonės reikmėms sumažėjo 89,94 proc., o vandens sunaudojimas ūkio ir buities reikmėms sumažėjo 234,4 proc. Per 2007-2009 m. laikotarpį taip pat išaugo vandens sunaudojimas žemės ūkio reikmėms.

Lentelė 4.2.4.2. Paimtas ir sunaudotas vanduo Kupiškio rajone, tūkst. m³, 2007–2009 m.

Rodiklis/Metai	2007	2008	2009
1. Paimta vandens, iš viso	662,4	464,7	456,3
1.1. Paimta požeminio vandens	662,4	464,7	456,3
2. Sunaudota vandens, iš viso	544,9	367,7	301,3
2.1. Sunaudota požeminio vandens	544,9	367,7	301,3
2.1.1. Sunaudota vandens pramonės reikmėms	148,1	33,5	14,9
2.1.2. Sunaudota vandens ūkio ir buities reikmėms	396,8	257,2	234,4
2.1.3. Sunaudota vandens energetikos reikmėms	0	47	22
2.1.4. Sunaudota vandens kitoms reikmėms	0	0	0
2.1.5. Sunaudota vandens žemės ūkio reikmėms	0	30	30
2.1.6. Sunaudota vandens žuvininkystės reikmėms	0	0	0

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Pastaruosius trejus metus išaugo nuotekų išleidimas Kupiškio rajone, 2007-2009 m. laikotarpiu ūkio, buities ir gamybos nuotekų išleistų į paviršinius vandenis kiekis išaugo 7,15 proc., nuo 625,3 iki 670,0 tūkst. m³ (lentelė 4.2.4.3.). Tuo pačiu laikotarpiu išvalytų iki normos nuotekų kiekiai sumažėjo 16,16 proc., o nepakankamai išvalytų nuotekų, išleistų į paviršinius vandenis, padaugėjo 17,04 proc.

Lentelė 4.2.4.3. Ūkio, buities ir gamybos nuotekos išleistos į paviršinius vandenis, tūkst. m³, 2007–2009 m.

Rodiklis/Metai	2007	2008	2009
Nuotekų išleidimas, iš viso	625,3	624,1	670,0
Išleista išvalytų iki normos nuotekų	186,3	127,1	156,2
Išleista nepakankamai išvalytų nuotekų	439,0	497,0	513,8
Išleista nuotekų, kurių nereikia valyti	0	0	0
Išleista užterštų (be valymo) nuotekų	0	0	0

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Visiems Kupiškio rajono komunalinio vandentiekio ir nuotekų sistemų vartotojams taikomi vieningi tarifai: vandens gavybos, ruošimo ir tiekimo – 2,45 Lt/m³ gyventojams, 2,40 Lt/m³ kitiems vartotojams. Nuotekų surinkimo ir išvalymo – 3,63 Lt/m³ gyventojams, 3,54 Lt/m³ kitiems vartotojams. Nustatyta kaina nepadengia UAB „Kupiškio vandenys“ patiriamų sąnaudų 1 m³ geriamojo vandens gavybai, ruošimui ir tiekimui bei 1 m³ centralizuotai surinktų nuotekų išvalymui. Tai sąlygoja mažėjantis vartojimas, didėjantis gedimų skaičius ir brangstantys energijos ištekliai.

4.2.5. Melioracija

Rajone drenažu nusausinga per 53 tūkst. ha. Kupiškio rajone yra virš 1.000 km magistralinių drenažo griovių. Melioracijos darbai rajone vyko 1958-1990 m. Intensyviausiai šie darbai vyko 1966-1986 m., tuomet atlikta apie 85 proc. visų darbų. Šiandien Kupiškio rajone esančių melioracijos statinių būklė yra itin prasta. Iš esančių 1049,9 km griovių nepatenkinamoje būklėje yra 707,07 km. Pagrindinės pažeidimų priežastys – griovių vagos užaugimas krūmais, vandens augalija, užneštos nešmenimis vagos, dėl ko vagose vanduo tvenkia drenažo žiotis. Rajone taip pat įrengtos 11.078 drenažo žiotys iš kurių 5.866 numatomos rekonstruoti. Iš 36 patikrintų tiltų 14 reikia remontuoti ir 6 rekonstruoti. Rajone yra virš 5 tūkst. km rinktuvų ir virš 27 tūkst. km sausintuvų. Informacija apie melioracijos įrenginius Kupiškio rajone pateikiama 4.2.5.1. lentelėje.

Lentelė 4.2.5.1. Melioracijos statiniai Kupiškio rajone

Statiniai, įrenginiai, žemė	Matavimo vienetai	Kiekis
Nusausinta žemė	ha	59.163,43
Iš jos drenažu	ha	53.591,63
Drenažo tinklas	km	32.973,38
Iš jų		
Rinktuvai	km	5.757,04
Sausintuvai	km	27.216,34
Magistraliniai grioviai	km	1.053,33
Apsauginiai grioviai	km	425,81
Pylimai	km	2,80
Hidrotechniniai statiniai	vnt.	1.203,00
Iš jų		
Regulatoriai (slenksčiai, greitvietės)	vnt.	-
Tiltai	vnt.	36,00
Pralaidos	vnt.	1.155,00
Kiti (lieptai)	vnt.	12,00
Eksploataciniai (vietiniai) keliai	km	-
Sausinimo siurblinės	vnt.	1,00
Drėkinama žemė	ha	178,00
Tvenkiniai	vnt.	10,00
Tvenkiniai	ha	829,30
Drėkinamo tinklo vamzdynas	km	-
Drėkinimo siurblinės	vnt.	-
Lietinimo įrenginiai	vnt.	-

Šaltinis: Kupiškio rajono savivaldybės administracija

Be aukščiau išvardintų remonto ir rekonstrukcijos darbų būtina atnaujinti ir pralaidas - 200 rekonstruoti, o 84 remontuoti. Esant tokiai melioracijos statinių būklei būtinos investicijos, kurios užtikrintų tolimesnį šių įrenginių eksploatavimą.

4.2.6. Alternatyvių energijos šaltinių naudojimas

Kupiškio rajone plačiai naudojama tik viena alternatyvios arba atsinaujinančios energijos rūšis – biokuras. Jis naudojamas gaminant šiluminę energiją tiek individualiuose vartotojų šilumos gamybos įrenginiuose, tiek centralizuoto šilumos tiekimo sistemos katilinėse. Pastarosiose vidutiniškai 97 proc. šiluminės energijos pagaminama iš biokuro: medienos skiedrų, malkų, sėlenų granuliu. Individualiuose vartotojų šilumos gamybos įrenginiuose vidutiniškai 95 proc. šiluminės energijos pagaminama iš biokuro: malkų, medienos granuliu. Didelį biokuro sunaudojimą lemia pakankami augalinės biomasės ištekliai bei gamtinių dujų infrastruktūros stoka. Augalinės biomasės metinis potencialas galėtų būti vidutiniškai 100 tūkst. tonų, iš kurių 50 proc. sudarytų energetiniai augalai, 30 proc. - mediena, 20 proc. - šiaudai.

Elektros energijos gamybai Kupiškio rajone kol kas naudojama tik hidroenergija. Šiuo metu yra veikiančios dvi hidroelektrinės, kurių instaliuotų įrenginių galia siekia 80 kW. Platesnį šios atsinaujinančios energijos rūšies panaudojimą riboja maži upių ir upelių vidutiniai metiniai vandens debitai.

Kitų atsinaujinančių energijos rūšių – saulės, vėjo, geoterminės energijos – naudojimą Kupiškio rajone lemia nepalankios gamtinės sąlygos: žemas geoterminio lauko intensyvumas (III geoterminis laukas; $t = 20^{\circ}\text{C}$; potenciali galia $40\text{--}50 \text{ mW/m}^2$), vidutinis vėjo greitis tesiekia 4 m/s , saulė vidutiniškai per metus šviečia 1.700 valandų. Tai sąlygoja žemą investicijų atsiperkamumą. Intensyvesnį šių rūšių alternatyviosios energijos naudojimą gali paspartinti tik valstybinė skatinimo poli-

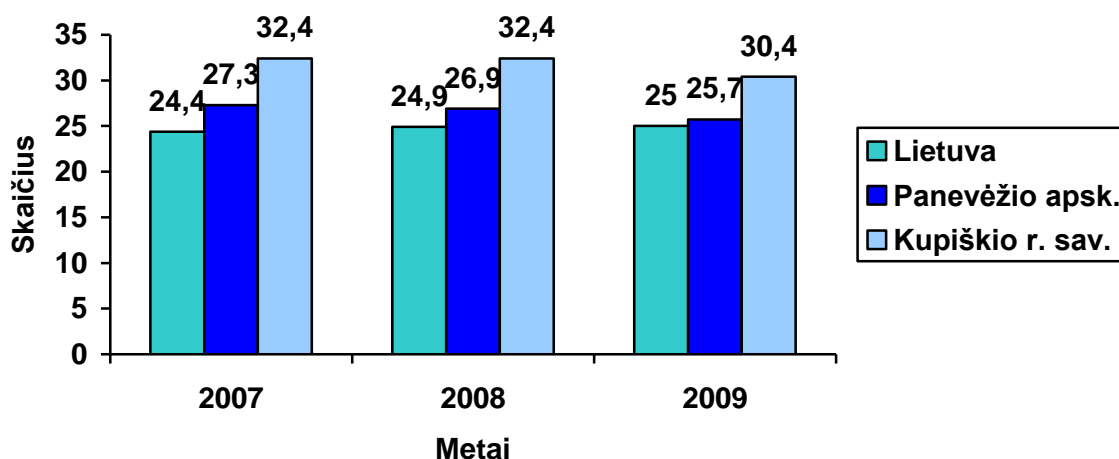
tika. Šiuo metu labiausiai auga sekliųjų (iki 100 metrų gylio) ir mišriųjų (saulės, atmosferos) geoterminių išteklių panaudojimas individualių namų šildymui.

4.3. Gyvenamasis fondas ir statyba

Gyvenamasis fondas Kupiškio rajono savivaldybėje 2009 m. pabaigoje sudarė 680,2 tūkst. kvadratinį metrų naudingojo ploto. Naudingojo ploto kiekis miestuose sudarė 251,0 tūkst. m² (36,90 proc.), o kaimuose – 429,3 tūkst. m² (63,10 proc.).

Kupiškio rajono gyventojai gerai apsirūpinę gyvenamuoju plotu. Vienam gyventojui Kupiškio rajone 2009 m. teko 30,4 m² naudingojo ploto, nuo 2007 m. rodiklis sumažėjo 6,17 proc. (paveikslas 4.3.1.). 2007-2009 m. laikotarpiu naudingojo ploto rodiklis, tenkantis vienam gyventojui Kupiškio rajone viršijo šalies ir apskrities rodiklį. Kupiškio rajone, mieste šis rodiklis siekė 27,8 m², o kaime – 32,2 m². Šie rodikliai yra aukštesni nei šalies ir apskrities vidurkiai. Lietuvoje miesto gyventojai turėjo 23,6 m² naudingojo ploto, o žmonės, gyvenantys kaimo vietovėse – 27,7 m². Apskirtyje rodikliai siekė atitinkamai 22,9 m² ir 29,8 m².

Pav. 4.3.1. Naudingas plotas tenkantis vienam gyventojui, m², 2007-2009 m.



Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Avarinio gyvenamojo fondo dalis palyginus su visu fondu Kupiškio rajone 2008 m. sudarė 2,9 proc. Tai toks pats rodiklis kaip ir šalyje, o apskrityje jis siekė 2,6 proc. Verta pažymėti, kad 2007 m. šis rodiklis rajone siekė 3,4 proc.

2009 m. Kupiškio rajone buvo 141 šeima laukianti eilėje socialiniam būstui nuomotis. Nuo 2007 m. šis skaičius padidėjo 30,56 proc. Tokia pati situacija buvo visoje šalyje. Didžiąją dalį sudarė šeimos turinčios neįgalių asmenų bei jaunos šeimos. 2009 m. savivaldybės socialinis būstas buvo išnuomotas tik 10 šeimų (2007 m. – 12 šeimų). Matoma, kad socialinio būsto nepakankamumas yra problema Kupiškio rajone.

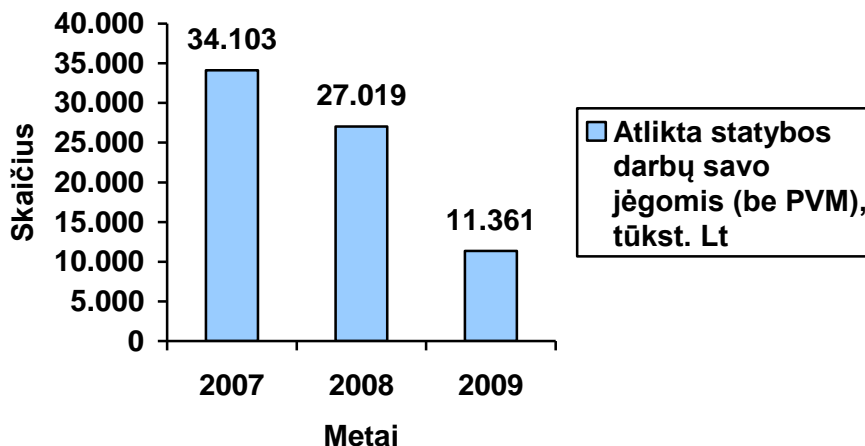
Kupiškio rajone yra visiškai išspręsta teisių į gyvenamuosius namus atkūrimo problema – rajone nėra nė vieno gyvenamojo pastato, kurį pretenduotų susigrąžinti savininkai.

Gyvenamųjų pastatų statyba Kupiškio rajone yra labai nedidelė, 2009 m. pastatytų naujų butų naudingasis plotas sudarė vos 900 m², palyginimui 2007 m. – 1.700 m². Per 2007-2009 m. laikotarpį pastatytų gyvenamųjų pastatų plotas Kupiškio rajone sumažėjo 47,06 proc., apskrityje – 5,51 proc., šalyje – išaugo 12,78 proc.

Negyvenamųjų pastatų statyba 2007-2009 m. laikotarpiu Kupiškio rajone smuko net 79,53 proc., nuo 12,7 tūkst. m² iki 2,6 tūkst. m². Apskrityje 2007-2009 m. pastatytų negyvenamųjų pastatų plotas sumažėjo 17,49 proc., o šalyje padidėjo 7,37 proc. Statybų sektorius Kupiškio rajone išgyvena ne pačius geriausias laikus.

Vertinant atliktų statybos darbų apimtį pinigine išraiška, 2007-2009 m. stebimas akivaizdus atliktų statybos darbų savo jėgomis sumažėjimas – 2007 m. Kupiškio rajone atlikta statybos darbų už 34.103 tūkst. Lt, 2009 m. – jau tik už 11.361 tūkst. Lt, t.y. 66,69 proc. sumažėjimas (paveikslas 4.3.2.).

Pav. 4.3.2. Atlikta statybos darbų savo jėgomis Kupiškio rajone, 2007-2009 m., tūkst. Lt



Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

4.4. Aplinkos apsauga

4.4.1. Gamtiniai ištekliai

Kupiškio rajonas nepasižymi didele naudingųjų iškasenų gausa. Iš pagrindinių šalyje naudojamų naudingųjų iškasenų, Kupiškio rajone randama tik smėlio, žvyro ir durpių. Nors iškasenų įvairovė nėra didelė, tačiau jų klodai yra pakankamai nemaži. Ypatingai Kupiškio rajone aktyvi durpių gavyba.

Kupiškio rajone nėra daug saugomų teritorijų. Rajone yra 9 draustiniai, 2 gamtos paveldo objektai, 2 biosferos poligonai, 7 buveinių apsaugai svarbios teritorijos ir 2 paukščių apsaugai svarbios teritorijos.

Mediena yra vienas svarbiausių biologinių išteklių Kupiškio rajone. 2009 m. Kupiškio rajono miškingumas siekė 29,3%. Bendras Kupiškio miškų urėdijos teritorijoje esančių miškų plotas sudaro 33.351 hektarą. Iš jų, 13,44 tūkst. ha sudaro valstybinės reikšmės miškai, o 19,67 tūkst. ha – privatūs arba privatizuojami miškai. 2007-2009 m. laikotarpiu miškingumas Kupiškio rajone sumažėjo 0,3 procentinio punkto. Miškų ištekliai rajone sudaro 5,86 milijonų kubinių metrų medienos. Pagal miškų produktyvumą Kupiškio rajonas nusileidžia tiek šalies, tiek apskrities vidurkiams. Rajone išgaunami 195 kubiniai metrai medienos iš vieno hektaro miško. Apskirtyje šis rodiklis siekia 199 m³/ha, o šalyje – 211 m³/ha. Tarp Kupiškio miškų urėdijos teritorijos miškų, didžiausią dalį užima IV grupės miškai – 90 proc. viso ploto, I grupės miškų nėra, II grupės miškai užima 9 proc., III – 3 proc. ploto. Pagal medžių rūšis, Kupiškio rajono savivaldybės miškuose vyrauja eglynai (36 proc.), beržynai (25 proc.) ir pušynai (21 proc.).

4.4.2. Aplinkos kokybė

2009 m. Kupiškio rajono savivaldybėje į aplinką buvo išmesta 301 tona teršalų (lentelė 4.4.2.1.). Išmetamų teršalų kiekis 2007-2009 m. laikotarpiu sumažėjo 40,97 proc. Vienam gyventojui tenkančių teršalų kiekis Kupiškio rajone 2009 m. sudarė 13,3 kg. Tai gerokai mažiau nei šalies vidurkis (19,3 kg), tačiau daugiau nei apskrities rodiklis (9,4 kg). 2007-2009 m. laikotarpiu išmeta-

mų teršalų kiekis, tenkantis vienam gyventojui, Kupiškio rajone sumažėjo 39,27 proc., apskrityje – 8,74 proc., šalyje – 10,23 proc.

Pagal teršalų rūšis, didžiausią dalį teršalų Kupiškio rajone sudarė dujinės ir skystosios medžiagos, iš kurių daugiausia buvo anglies monoksidų.

Lentelė 4.4.2.1. Teršalų išmetimas į aplinką Kupiškio rajone, t, 2007-2009 m.

Teršalų rūšys	2007	2008	2009
1. Kietosios medžiagos	20,3	14,7	13,8
2. Dujinės ir skystosios medžiagos	489,6	304,8	287,2
2.1. Sieros dioksidas	27,1	1,3	1,3
2.2. Azoto oksidai	32,4	24,6	23,7
2.3. Anglies monoksidai	335,6	265,8	248,5
2.4. Lakūs organiniai junginiai	94,5	13,1	13,7
2.5. Fluoras ir kiti teršalai	0	0	0
Visi teršalai	509,9	319,5	301

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Kadangi Kupiškio rajone teršalų kiekiai yra žymiai didesni nei kitose apskrities savivaldybėse, tai gal negalim teigti kad rajonas yra pakankamai švarus. Pagal išmetamų teršalų kiekius, tenkančius vienam gyventojui, tik anglies monoksidų rodiklis žymiai viršija šalies vidurkį. Kitų teršalų išmetama gerokai mažiau. Tačiau žvelgiant į kitų apskrities savivaldybių rezultatus, matoma, kad Kupiškio rajono savivaldybė yra viena labiausiai teršiančių aplinką Panevėžio apskrityje – daugiau teršalų išmetama tik Rokiškio rajono ir Panevėžio miesto savivaldybėse.

Didžiulė problema Kupiškio rajone yra nuotekų valymas. 2009 m. Kupiškio rajono savivaldybėje buvo 670,0 tūkst. m³ ūkio, buities ir gamybos nuotekų išleistų į paviršinius vandenis, iš jų 156,2 tūkst. m³ (23,31 proc.) buvo išvalytos iki normos, o 513,8 tūkst. m³ (76,69 proc.) nepakankamai išvalytos. 2007 m. tokių teršalų buvo 625,3 tūkst. m³ (+7,15 proc.).

2009 m. Kupiškio rajone buvo 2 didelį pavojų keliantys objektai: AB „Suskystintos dujos“ Kupiškio dujų ūkis ir VĮ „Naftos produktų agentūra“ Subačiaus kuro bazė. Taip pat rajone buvo vienas aplinkosauginiu požiūriu pavojingas objektas – UAB „Kupiškio Akmenlita“.

Pesticidų sandėliai Kupiškio rajone pradėti tvarkyti dar 2000 metais. Paskutiniai chemikalai iš Kupiškio rajono centrinio pesticidų sandėlio Tatkonių kaime išvežti 2006 metais. Šiame metu buvo atlikti dirvožemio užterštumo tyrimai buvusių pesticidų sandėlių teritorijose. Kai kur nustatytas nežymus užterštumo normatyvų viršijimas, todėl šiuo metu vykdomas identifikuotų vietų monitoringas.

4.4.3. Atliekų tvarkymas

Kupiškio rajone įdiegta konteinerinė atliekų tvarkymo sistema. Rajone įrengtos 228 mišrių komunalinių atliekų konteinerių aikštelės, kuriose yra 371 konteineris ir 32 antrinių žaliavų surinkimo aikštelės, skirtos popieriui, stiklui, metalui ir plastikui. Dar 3.329 įvairaus dydžio konteinerius turi įmonės, įstaigos ir gyventojai. Tai atitinka paslaugos pasiekiamumo reikalavimus, nustatytus Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane. Galima teigti, kad paslauga tiekama 100 proc. rajono gyventojų. Mišrių komunalinių atliekų, biologiškai skaidžių atliekų surinkimą ir tvarkymą Kupiškio rajone vykdo UAB „Kupiškio komunalininkas“, antrinių žaliavų – AB „Panevėžio specialus autotransportas“.

Remiantis UAB „Kupiškio komunalininkas“ duomenimis, antrinių žaliavų surinkimas Kupiškio rajone pastaraisiais metais mažėjo. 2009 metais surinkta 7,39 t plastiko, 33,3 t stiklo, 18,34 t popieriaus, o 2010 metais – 7,17 t plastiko, 28,56 t stiklo, 7,16 t popieriaus (lentelė 4.4.3.1.). Tai galėjo lemti sumažėjęs vartojimas. Pašalintų mišrių komunalinių ir biologiškai skaidžių atliekų kiekis 2009 metais taip pat mažėjo, tačiau tai daugiau susiję su pasikeitusia apskaita. Iki 2009 m. liepos mėnesio komunalinės atliekos buvo šalinamos Kupiškio miesto ir kaimų sąvartynuose ir jos apytik-

riai buvo apskaitomos tūrio vienetus sąlyginu koeficientu perskaičiuojant į svorio vienetus. 2009 m. atidarius Panevėžio regioninį sąvartyną ir ten pradėjus šalinti atliekas, jos sveriamos.

Lentelė 4.4.3.1. Atliekų susidarymas ir tvarkymas Kupiškio rajone, 2007-2009 m., t

Atliekų pavadinimas	2007 m.	2008 m.	2009 m.
Mišrios komunalinės	10.760	11.835	9.958
Biologiškai skaidžios	1.973	1.291	578,5
Stiklas	-	-	33,3
Plastikas	-	-	7,39
Popierius	-	-	18,34
Padangos	-	-	-
Akumulatoriai	-	-	-
Tepalai	-	-	-

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, UAB „Kupiškio komunalininkas“

2007 m. pradėtas įgyvendinti Panevėžio regiono atliekų tvarkymo sistemos diegimo projektas. Jį vykdant Kupiškio rajone įrengtos stambiųjų ir kitų atliekų surinkimo bei biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aikštelės, vykdomi LR aplinkosauginių reikalavimų neatitinkančių 22 sąvartynų uždarymo darbai. Į stambiųjų ir kitų atliekų surinkimo aikštelę gyventojai gali pristatyti stambiagarbes, pavojingas atliekas, padangas, elektros ir elektronikos įrangą, statybos ir griovimo atliekas. Juridiniai asmenys dėl pastarųjų atliekų išvežimo sudaro sutartis su atliekų surinkėjais/vežėjais arba tvarkytojais. Į biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aikštelę priimamos namų ūkiuose bei viešosiose teritorijose susidaranti žaliosios atliekos. Komunalinių nuotekų valymo įrenginiuose susidaranti dumblą tvarko UAB „Kupiškio vandenys“. Dumblas natūraliai džiovinamas ir šalinamas laukuose pagal sutartis su rajono ūkininkais. Ateityje planuojama nuotekų valymo metu susidaranti sutankintą ir nusausintą dumblą pūdyti ir džiovinti būsimuose Panevėžio dumblo apdorojimo įrenginiuose.

2009 m. gegužės 28 d. Kupiškio rajono savivaldybės taryba patvirtino Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo taisykles bei Kupiškio rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš gyventojų ir atliekų tvarkymą nuostatus. Jiems įsigaliojus kiekvienas Kupiškio rajono gyventojas, rajone deklaravęs gyvenamąją vietą, apmokestinamas 60 Lt metiniu mokesčiu. Juridiniai asmenys sudaro sutartis su atliekų surinkėjais/vežėjais arba tvarkytojais ir moka už faktiškai susidariusį atliekų kiekį. Įvedus vietinę rinkliavą, gyventojai neteko motyvacijos vežti atliekas į kaimo sąvartynus, pagerėjo atliekų apskaita ir tvarkymo kontrolė. Dėl šios priežasties Kupiškio rajone vienam gyventojui vidutiniškai tenka 532 kg surenkamų atliekų, kai tuo tarpu Panevėžio apskrities mastu šis rodiklis siekia vidutiniškai 327 kg.

Pagrindinės problemos, tvarkant komunalines atliekas Kupiškio rajone, yra atliekų rūšiavimas jų susidarymo vietoje (pirminis rūšiavimas), didelė atliekų surinkimo savikaina dėl mažo gyventojų tankio, biologiškai skaidžių atliekų tvarkymas, visuomenės švietimas atliekų tvarkymo srityje.

4.5. SSGG analizė

STIPRYBĖS	
Transportas	
Palanki rajono geografinė padėtis	
Žemas eismo įvykių ir juose sužalotų bei žuvusiųjų žmonių skaičius	
Aukštas automobilizacijos lygis	
Inžinerinė infrastruktūra	
Išvystyta elektros energijos perdavimo ir paskirstymo infrastruktūra	

Pakankami biokuro ištekliai
Maža šiluminės energijos kaina
Išvystytas automobilių kelių tinklas
Gyvenamasis fondas ir statyba
Geras gyventojų apsirūpinimas gyvenamuoju plotu
Aplinkos apsauga
Šiuolaikiška atliekų tvarkymo sistema
Nedidelis oro užterštumas
Didelė saugomų teritorijų gausa

SILPNYBĖS
Transportas
Neišnaudojamos tranzito galimybės
Neišnaudojamos geležinkelio galimybės
Senas automobilių parkas
Inžinerinė infrastruktūra
Susidėvėjusi vandentiekio infrastruktūra rajono kaimuose
Nepilnai išplėtotas nuotekų surinkimas ir valymas rajono kaimuose
Nepakankama tiekiamo geriamojo vandens kokybė rajono kaimuose
Prasta elektros tinklų būklė
Mažai vietinės reikšmės kelių su patobulinta danga
Nesutvarkytas kaimo vietovių gerbūvis (lietaus nuotekų, apšvietimo sistemos)
Prasta melioracijos ir hidrotechninių statinių būklė
Gyvenamasis fondas ir statyba
Daug apleistų pastatų
Žemas pastatų energetinis efektyvumas
Butų savininkų pasyvumas
Aplinkos apsauga
Žemas iki normatyvinių reikalavimų išvalomų nuotekų lygis (nepašalinamas fosforas ir azotas)
Gyventojų pasyvumas aplinkosaugos srityje

GALIMYBĖS
Transportas
Dviračių takų plėtojimas
Automobilių kelių dangos kokybės gerinimas
Geresnis geležinkelio linijos panaudojimas
Inžinerinė infrastruktūra
Inžinerinių įrenginių atnaujinimas ir plėtra kaimo vietovėse (melioracija, vandentiekis, nuotekos)
Atliekų panaudojimas šilumos ir elektros energijos gamybai
Atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimas energijos gamybai
Gyvenamasis fondas ir statyba
Pastatų renovavimas
Aplinkos apsauga
Efektyvesnis atliekų rūšiavimas ir perdirbimas
Oro ir vandens taršą mažinančių įrenginių įdiegimas
Gyventojų švietimas aplinkosaugos srityje

GRĖSMĖS
Transportas
Nepakankamas ES paramos įsisavinimas
Lėšų automobilių kelių priežiūrai stoka
Inžinerinė infrastruktūra
Nepakankamas ES paramos įsisavinimas

Mažėjantis kaimo gyventojų skaičius
Augančios biokuro kainos
Gyvenamasis fondas ir statyba
Butų savininkų pasyvumas
Blogėjanti pastatų būklė
Aplinkos apsauga
Nepakankamas ES paramos įsisavinimas
Didėjantis vandens ir dirvožemio užterštumas

5. GYVENTOJŲ NUOMONĖS APKLAUSOS TYRIMAS

2010 m. gruodžio – 2011 m. vasario mėnesiais buvo atliktas gyventojų nuomonės tyrimas dėl Kupiškio rajono savivaldybės veiklos sričių, kurios turėtų būti prioritetingos, plėtros. Tyrimą UAB „Lyderio akademija“ užsakymu atliko UAB „Eurotela“. Toliau pateikiami pagrindiniai duomenys apie atliktą tyrimą ir jų rezultatai.

Tyrimo metodika. Būtinis imties dydis buvo nustatytas pagal miesto / kaimo gyventojų santykį. Siekiant užtikrinti tyrimo reprezentatyvumą, buvo apklausti 506 respondentai. Buvo atlikta anoniminė telefoninė apklausa. Respondentų atranka pagal turimus telefonų numerių sąrašus buvo atsitiktinė.

Tyrimo tikslas – kiekybiškai ir kokybiškai įvertinti Kupiškio rajono gyventojų požiūrį į galimas prioritetingas rajono strateginės plėtros kryptis. Strateginės plėtros kryptys suprantamos kaip tikslai, kurių, rajono gyventojų nuomone, turėtų būti siekiama Kupiškio rajono savivaldybės (toliau šioje dalyje – Savivaldybė) tiek politikų, tiek administracijos darbuotojų įgyvendinamais veiksmais.

Buvo vertinamos (ir detalizuojamos) įvairios galimos Savivaldybės veiklos sritys, atsižvelgiant į tai, kiek gyventojai patenkinti ar nepatenkinti esama situacija. Situacijos (esamos būklės) vertinimas atliekamas pagal sustambintas sritis, kurios išskirtos pagal Savivaldybės vykdomas funkcijas ir veiklos pobūdį:

- **Kupiškio rajono infrastruktūros būklė** – vietinių kelių, gatvių, šaligatvių tvarkymas, vandens tiekimas, kanalizacija, centrinis šildymas;
- **Kupiškio rajono savivaldybės gyventojų saugumo užtikrinimas** – policijos darbas, vaizdo kamerų naudojimas, nusikaltimų prevencija;
- **Ekologijos ir gamtos saugos problemos;**
- **Visuomeninio transporto darbas;**
- **Socialinė rūpyba ir sveikatos priežiūra** – įskaitant organizacinių ir fizinių (materialinių) šių sistemų darbo aspektų vertinimus;
- **Švietimas, kultūra, sportas** – įskaitant organizacinių ir fizinių (materialinių) šių sistemų darbo aspektų vertinimus;
- **Verslo aplinkos gerinimas** – įskaitant palankių sąlygų verslo kūrimo bei investicijų pritraukimo į rajoną poreikių ir galimybių vertinimus, vertinimus, kuriose srityse būtų tikslinga plėtoti verslą rajone; Kupiškio rajono savivaldybės pagalbą žmonėms (ūkininkams, bendrovioms), dirbantiems žemės ūkyje;
- **Savivaldybės pastangos kovojant su nedarbu;**
- **Rajono įvaizdžio kūrimo poreikis** – įskaitant gyventojų požiūrį į rajono turistinį patrauklumą, Savivaldybės pastangų formuojant rajono įvaizdį vertinimus;
- **Savivaldybės darbuotojų kontaktai su gyventojais** – įskaitant informacijos apie Savivaldybėje sprendžiamas aktualias problemas prieinamumą rajono gyventojams, aptarnavimo Savivaldybėje vertinimus, rajono bendruomenių įtraukimo į sprendimo priėmimo procesą vertinimus.

Bendrosios tyrimo išvados pagal atskiras tyrimo kryptis:

1. Infrastruktūros būklė Kupiškio rajone nekelia didelio gyventojų nepasitenkinimo, tačiau nėra gera. Didžiausios infrastruktūros problemos – pačiame Kupiškyje.
2. Gatvių ir šaligatvių tvarkymas – pirmaeilis miesto infrastruktūros gerinimo uždavinys, kaimo vietovėse – vietinių ir rajoninių kelių tvarkymas.
3. Kupiškio rajono gyventojai savo saugumą vertina gerai. Didesnių skirtumų tarp miesto ir kaimo gyventojų, vertinant saugumą rajone, nestebima.
4. Apklaustų Kupiškio rajono gyventojų nuomone, pagrindinis faktorius, galintis padidinti gyventojų saugumą rajone – darbas, prižiūrint viešąją tvarką. Pareigūnų patruliavimas, prižiūrint viešąją tvarką, daug svarbesnis miestų ir miestelių nei kaimo vietovių gyventojams.
5. Vidutinis Savivaldybės darbo ekologijos srityje vertinimas – tarp „patenkinamai“ ir „gerai“. Tiek miesto, tiek kaimo vietovių gyventojai kaip svarbiausią spręstiną problemą ekologijos srityje įvardina buitinių atliekų surinkimo ir išvežimo gerinimą.
6. Labiau visuomeninio transporto darbu nusiskundžiama kaimo vietovėse. Pagrindinė visuomeninio transporto problema, kurią akcentuoja Kupiškio rajono gyventojai, – nuvykimas visuomeniniu transportu į kitas Savivaldybės gyvenvietes.
7. Dauguma respondentų negali įvertinti, ar pakankamai dėmesio skiriama socialinės rūpybos problemoms spręsti. Socialinės paramos efektyvumas Kupiškio rajone visų gyventojų grupių, suskirstytų pagal jų socialinį statusą, vertinamas panašiai – dažniausiai neutraliai. Tarp prioritetų, gerinant darbą socialinės rūpybos srityje, išskiriamos „kasdieninės“ šios srities darbuotojų veiklos sritys – rūpinimasis pensininkais ir neįgaliaisiais.
8. Didelė dalis respondentų nepatenkinti sveikatos priežiūros sistemos būkle Kupiškio rajone. Labiausiai sveikatos priežiūros sistemos būkle nusiskundžia darbingo amžiaus žmonės. Respondentų nuomone, kad būtų pagerintas sveikatos priežiūros sistemos darbas, būtina imtis kompleksinių priemonių:
 - Plėsti Savivaldybėje sveikatos priežiūros įstaigų tinklą;
 - Gerinti medikų kvalifikaciją;
 - Didinti medikų skaičių.
9. Kultūrinės situacijos Kupiškio rajone vertinimai labai neapibrėžti. Dauguma respondentų pageidauja vienintelio dalyko – kad būtų organizuojama daugiau kultūrinių ar sporto renginių (koncertų, parodų, švenčių, varžybų).
10. Situacija švietimo srityje Kupiškio rajono gyventojų vertinama geriau nei situacija kultūros poreikių tenkinime ar sveikatos priežiūros sistemoje. Pagrindinė problema, kurią reikėtų spręsti – geresnė vaikų priežiūra ikimokyklinio auklėjimo įstaigose.
11. Problemų, susijusių su fiziniu aktyvumu ir sportu, vertinimai labai nekonkretūs – didelė dalis respondentų negalėjo išsakyti jokios nuomonės šiuo klausimu. Jaunesni žmonės labiau nepatenkinti situacija fizinės kultūros ir sporto srityje nei vyresnio amžiaus žmonės. Respondentai išskiria du pagrindinius uždavinius fizinės kultūros ir sporto srityje:
 - Aktyviau įtraukti vaikus ir suaugusius į sporto mokyklų, sporto klubų veiklą;

- Vystyti sporto infrastruktūrą – aikštynus, sporto sales, kt.
12. Savivaldybės kuriamų sąlygų verslui kurti ar plėtoti situacija vertinama dažniau neigiamai nei teigiamai. Dauguma Kupiškio rajono gyventojų verslo skatinimą supranta kaip didesnio dėmesio smulkaus ir vidutinio verslo skatinimui (konsultacijos, pagalba kuriant įmones, įvairios rekomendacijos, materialinė parama pradedantiems, kt.) skyrimą. Gyventojai verslo vystymo perspektyvas mato:
- Ūkininkų veikloje ir su žemės ūkiu susijusiose įmonėse;
 - Pramonės vystyme (ne statybos pramonės).
13. Pagrindinis galimas Savivaldybės pagalbos žemės ūkio darbuotojams būdas – tai pagalba gaunant ES paramą žemės ūkio veiklai.
14. Nedarbas, visuotine nuomone, yra labai didelė Kupiškio rajono savivaldybės gyventojų problema. Respondentų nuomone, Kupiškio rajono savivaldybė skiria mažai pastangų kovojant su bedarbyste.
15. Kupiškio rajono gyventojai, atsakydami į klausimą apie galimą Savivaldybės indėlį, mažinant bedarbystę rajone, nurodo du pagrindinius būdus:
- Skatinti smulkųjį verslą;
 - Ieškoti investuotojų.
16. Respondentų nuomone, dedama pakankamai pastangų, formuojant Kupiškio rajono įvaizdį.
17. Kupiškio rajono gyventojai savo kraštą vertina kaip gana patrauklų turistams. Pagrindinės apklaustųjų rekomendacijos, kaip pagerinti Kupiškio rajono turistinį patrauklumą, yra:
- Tvarkyti turistams patrauklius architektūros paveldo objektus;
 - Efektyviau skleisti informaciją apie lankytinas vietas;
 - Įrengti poilsia vietas ar tiesiog sutvarkyti gražias vietas.
18. Savivaldybės darbuotojų bendravimo su gyventojais vertinimų vidurkis artimas vertinimui „patenkinamai“. Apklaustieji pateikia du svarbiausius Savivaldybės darbuotojų bendravimo su rajono gyventojais pagerinimo būdus:
- Pateikti gyventojams daugiau informacijos apie Savivaldybės sprendimus, turinčius įtakos kasdieniam žmonių gyvenimui, per vietinę žiniasklaidą (vietiniai laikraščiai, radijas);
 - Gerinti aptarnavimą savivaldybėje.
19. Kupiškio rajono gyventojai savo gyvenimo kokybę vertina gana gerai, nepatenkintų santykinai nedaug.

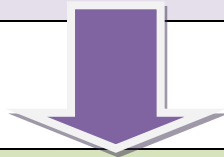
Detali tyrimo ataskaita pateikiama atskirame dokumente.

6. KUPIŠKIO RAJONO PLĖTROS IKI 2020 M. STRATEGIJA

I–V-oje Kupiškio rajono plėtros iki 2020 m. strateginio plano dalyse pateikti pagrindiniai Kupiškio rajono savivaldybės išsivystymo privalumai bei netolygumai, lyginant su Panevėžio apskritimi bei kitais jos rajonais ir Lietuva. Įvertinus esamą rajono situaciją, atlikus gyventojų nuomonės tyrimą, darbo grupėse išdiskutavus labiausiai rajonui būdingas problemas, galimus jų sprendimų būdus bei potencialias ateities plėtros kryptis, formuojama vizija, kaip rajonas turėtų atrodyti planuojamo laikotarpio pabaigoje, nustatomi šios vizijos siekiamybės prioritetai, tikslai, uždaviniai, priemonės.

KUPIŠKIO RAJONO VIZIJA 2020 M.

KUPIŠKIO RAJONAS - EKOLOGINIO MĄSTYMO, DRAUGIŠKAS VERSLUI, APLINKAI IR GYVENTOJAMS KRAŠTAS.



I PRIORITETAS: IŠSILAVINUSIOS, PILIETIŠKOS, SAUGIOS IR SVEIKOS VISUOMENĖS VYSTYMASIS

II PRIORITETAS: VERSLO APLINKOS GERINIMAS IR TURIZMO PLĖTOTĖ

III PRIORITETAS: DARNI GYVENAMOSIOS APLINKOS PLĖTRA

STRATEGINIŲ PRIORITETŲ, TIKSLŲ IR UŽDAVINIŲ MATRICA

PRIORITETAS	TIKSLAS	UŽDAVINYS	
I PRIORITETAS Išsilavinusios, pilietiškos, saugios ir sveikos visuomenės vystymasis.	Tikslas 1.1. Užtikrinti kokybišką švietimo paslaugų teikimą, skatinti žinių visuomenės kūrimąsi.	Uždavinys 1.1.1. Modernizuoti švietimo ir mokymosi infrastruktūrą.	
		Uždavinys 1.1.2. Tobulinti ugdymo procesą, skatinti pedagogų kvalifikacijos kėlimą.	
		Uždavinys 1.1.3. Didinti mokymosi visą gyvenimą ir neformalaus ugdymo galimybes.	
	Tikslas 1.2. Užtikrinti aukštą sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų kokybę ir prieinamumą, didinti saugumą rajone.	Uždavinys 1.2.1. Didinti sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų įvairovę bei gerinti jų kokybę modernizuojant šias paslaugas teikiančių įstaigų infrastruktūrą bei skatinant jų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą.	
		Uždavinys 1.2.2. Plėtoti visuomenės sveikatos, socialinės atskirties, antisocialinių reiškinių prevencines priemones.	
	Tikslas 1.3. Saugoti ir skleisti etninę kultūrą, skatinti sportinį aktyvumą.	Uždavinys 1.3.1. Didinti kultūros paslaugų įvairovę bei gerinti jų prieinamumą.	
		Uždavinys 1.3.2. Sudaryti palankias sąlygas sveikos gyvensenos ir fizinio aktyvumo propagavimui.	
	Tikslas 1.4. Gerinti viešojo sektoriaus paslaugų kokybę ir didinti jų efektyvumą.	Uždavinys 1.4.1. Užtikrinti viešojo sektoriaus paslaugų plėtrą ir kokybę, didinti administracinius gebėjimus.	
		Uždavinys 1.4.2. Didinti bedarbių užimtumo gebėjimus ir skatinti jų integraciją į darbo rinką (siūloma išbraukti)	
	II PRIORITETAS Verslo aplinkos gerinimas ir turizmo plėtotė.	Tikslas 2.1. Kurti palankią aplinką verslo vystymui ir didinti rajono konkurencingumą.	Uždavinys 2.1.1. Užtikrinti informacijos vietos verslui sklaidą ir prieinamumą.
			Uždavinys 2.1.2. Įgyvendinti rajono verslo pozicionavimo priemones ir didinti informacijos pasiekiamumą.
			Uždavinys 2.1.3. Užtikrinti palankias verslo plėtrai sąlygas gerinant teritorijų planavimą.

PRIORITETAS	TIKSLAS	UŽDAVINYS
	Tikslas 2.2. Didinti rajono rekreacinį ir turistinį patrauklumą.	Uždavinys 2.2.1. Gerinti turizmo infrastruktūrą, restauruoti paveldo objektus ir didinti jų pritaikymą turizmo reikmėms.
	Tikslas 2.3. Skatinti žemės ūkio ir kaimo plėtrą.	Uždavinys 2.2.2. Plėtoti turizmo informacinę sistemą.
		Uždavinys 2.3.1. Didinti veiklų įvairumą ir bendradarbiavimą kaimiškose vietovėse.
		Uždavinys 2.3.2. Stiprinti ūkininkų konkurencingumą, skatinti ūkių modernizavimą ir plėtrą.
		Uždavinys 2.3.3. Skatinti ekologinį ūkininkavimą
	III PRIORITETAS Darni gyvenamosios aplinkos plėtra.	Tikslas 3.1. Plėtoti susisiekimo infrastruktūrą ir užtikrinti saugumą keliuose.
Tikslas 3.2. Modernizuoti ir plėsti inžinerinį aprūpinimą.		Uždavinys 3.2.1. Rekonstruoti ir plėsti vandens tiekimo ir nuotekų tinklus
		Uždavinys 3.2.2. Modernizuoti ir plėsti šilumos energijos, dujų tiekimo bei apšvietimo sistemas, didinti jų efektyvumą.
Tikslas 3.3. Gerinti ir plėsti gyvenamąją aplinką ir viešąją infrastruktūrą.		Uždavinys 3.3.1. Užtikrinti švarią gyvenamąją aplinką, gerinant atliekų tvarkymą ir mažinant užterštumą.
		Uždavinys 3.3.2. Skatinti viešųjų pastatų ir gyvenamojo būsto atnaujinimą bei plėtrą.
		Uždavinys 3.3.3. Sutvarkyti bei plėsti viešąsias erdves ir poilsio zonas rajone.

7. KUPIŠKIO RAJONO PLĖTROS PRIEMONIŲ PLANAS

I PRIORITETAS. IŠSILAVINUSIOS, PILIETIŠKOS, SAUGIOS IR SVEIKOS VISUOMENĖS VYSTYMASIS

Tikslas 1.1. Užtikrinti kokybišką švietimo paslaugų teikimą, skatinti žinių visuomenės kūrimąsi

Uždavinys 1.1.1. Modernizuoti švietimo ir mokymosi infrastruktūrą.						
Nr.	Priemonė	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt.	Finansavimo šaltiniai
1.1.1.1	Kupiškio rajono mokyklų pastatų ir materialinės bazės atnaujinimas	Atnaujinti 10-ies mokyklų pastatai ir materialinė bazė	2011-2020	KRSA, švietimo įstaigos	15.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.1.1.2	Specializuotų mokomųjų kabinetų mokyklose steigimas ir jų įrangos atnaujinimas	Atnaujinti 20 kabinetų	2011-2020	KRSA, švietimo įstaigos	1.800	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas
1.1.1.3	Mokymo įstaigų aplinkos pritaikymas sanitariniams higienos reikalavimams, I etapas	Higienos reikalavimams pritaikyta 4 objektų aplinka	2011-2015	KRSA, švietimo įstaigos	3.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas
1.1.1.4	Mokymo įstaigų aplinkos pritaikymas sanitariniams higienos reikalavimams, II etapas	Higienos reikalavimams pritaikyta 6 objektų aplinka	2016-2020	KRSA, švietimo įstaigos	3.500	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas
1.1.1.5	Prevencinių, edukacinių programų ir projektų rengimas švietimo ir mokslo įstaigose	Parengtos 5 programos	2011-2020	KRSA, švietimo įstaigos	450	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.1.1.6	Vaikų ir jaunimo užimtumo įvairovės didinimas ir sąlygų saviškai sudarymas	Parengtos 3 programos	2011-2020	KRSA, švietimo įstaigos, Jaunimo centras	500	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.1.1.7	Mokyklose naudojamų autobusų parko atnaujinimas	Įsigyti 6 autobusai	2011-2020	KRSA	1.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.1.1.8	Kupiškio rajono vaikų lopšelių –	Rekonstruoti ir moder-	2011-2020	KRSA, švietimo įstaigos	6.200	Savivaldybės biudžetas,

	darželių pastatų rekonstravimas, materialinės bazės modernizavimas ir atnaujinimas	nizuoti 4 vaikų lopšeliai-darželiai				valstybės biudžetas, ES parama
1.1.1.9	Daugiafunkcinių centrų įkūrimas, pritaikant esamas patalpas bendruomenės poreikiams	Įkurti 3 daugiafunkciniai centrai	2011-2020	KRSA	5.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.1.1.10	Vaikų ir jaunimo ugdymo centro „Varpelis“ pastatų renovavimas ir materialinės bazės stiprinimas, I etapas	Modernizuotas 1 objektas	2011-2013	KRSA	1.800	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.1.1.11	Vaikų ir jaunimo ugdymo centro „Varpelis“ pastatų renovavimas ir materialinės bazės stiprinimas, II etapas	Modernizuotas 1 objektas	2013-2020	KRSA	2.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama

Uždavinys 1.1.2. Tobulinti ugdymo procesą, skatinti pedagogų kvalifikacijos kėlimą.

Nr.	Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Pasiekimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt.	Finansavimo šaltiniai
1.1.2.1.	Sąlygų formalaus suaugusiųjų švietimui sudarymas	Akredituota suaugusiųjų vidurinio ugdymo programa, sukurta tikslinė materialinė bazė	2011-2015	KRSA	1.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.1.2.2.	Dalyvavimas projektų ir programų konkursuose, siekiant įvairių fondų paramos švietimo įstaigų veiklai	Parengti ir įgyvendinti 10 projektų	2011-2020	KRSA, Kupiškio r. pagalbos mokiniui, mokytojui ir mokyklai centras, švietimo įstaigos	1.500	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama

Uždavinys 1.1.3. Didinti mokymosi visą gyvenimą ir neformalaus ugdymo galimybes.						
Nr.	Priemonė	Pasiekimo indikato-rius	Pasiekimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų po-reikis, tūkst. Lt.	Finansavimo šaltiniai
1.1.3.1.	Neformalaus suaugusiųjų mo-kyimo ir švietimo projektų ren-gimo ir įgyvendinimo ugdymo įstaigose skatinimas	Parengti ir įgyvendinti 9 projektai	2011-2020	KRSA, Kupiškio r. pagalbos mokiniui, mokytojui ir mo-kyklai centras, švietimo įstai-gos	1.600	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.1.3.2.	Viešųjų paslaugų prieinamumo internetu Kupiškio rajone didi-nimas ir atnaujinimas	Modernizuoti 10 ob-jektų	2011-2020	KRSA, Kupiškio rajono savi-valdybės viešoji biblioteka	250	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.1.3.3.	Informacinės visuomenės plėtra Kupiškio rajone	Suorganizuoti 9 semi-narai	2011-2020	KRSA, Kupiškio rajono savi-valdybės viešoji biblioteka	650	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.1.3.4.	Vietos bendruomenių, jaunimo ir kitų organizacijų bendrų projektų rengimas ir įgyvendinimas Ku-piškio rajone	Parengti ir įgyvendinti 36 projektai	2011-2020	KRSA, bendruomenės	2.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.1.3.5.	Informacinių ryšių ir santykių su užsienio partneriais įvairiais ly-giais užmezgimas, bendrų rengi-nių organizavimas ir bendrų pro-jektų įgyvendinimas	Įgyvendinti 8 projektai	2011-2020	KRSA	5.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.1.3.6.	Jaunimo centro Kupiškio mieste infrastruktūros atnaujinimas	Sutvarkyta įstaigos infrastruktūra	2011-2013	KRSA	3.200	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama

Tikslas 1.2. Užtikrinti aukštą sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų kokybę ir prieinamumą, didinti saugumą rajone.**Uždavinys 1.2.1. Didinti sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų įvairovę bei gerinti jų kokybę modernizuojant šias paslaugas teikiančių įstaigų infrastruktūrą bei skatinant jų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą.**

Nr.	Priemonė	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt.	Finansavimo šaltiniai
1.2.1.1.	Žmonėms su negalia gyvenamosios aplinkos pritaikymas	Neįgaliųjų poreikiams pritaikyti 40 būstų	2011-2020	KRSA	500	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas
1.2.1.2.	Viešųjų pastatų pritaikymas asmenims su negalia	Pritaikyti 20 objektų	2011-2020	KRSA	500	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.2.1.3.	Rajono socialinių poreikių analizės atlikimas	Įgyvendintas 1 projektas, atliktas tyrimas	2011-2015	KRSA	25	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas
1.2.1.4.	Stacionarių socialinių paslaugų infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra	Modernizuotas 1 objektas	2011-2014	KRSA	6.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.2.1.5.	Socialinių paslaugų centro padalinių įsteigimas Noriūnų, Alizavos, Kupiškio seniūnijose	Įsteigti 3 socialinių paslaugų centro padaliniai	2011-2015	KRSA, Kupiškio socialinių paslaugų centras	450	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.2.1.6.	Vaikų globos namų infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra	Modernizuota ir išplėsta vaikų globos namų infrastruktūra	2011-2015	KRSA	2.500	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.2.1.7.	Pagalbos į namus paslaugų plėtra	Įsteigti 5 nauji etatai Paslaugų gavėjų skaičius - 250	2011-2020	KRSA, Kupiškio socialinių paslaugų centras	700	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.2.1.8.	Dienos socialinės globos senyvo amžiaus asmenims ir suaugusiems su negalia paslaugų namuose plėtra	Paslaugų gavėjų skaičius padidėjęs iki 40. Įsteigti 5 nauji etatai	2011-2020	KRSA, Kupiškio socialinių paslaugų centras	700	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.2.1.9.	Savarankiškų gyvenimo namų įkūrimas	Įsteigta 20 vietų	2011-2020	KRSA	3.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES

						parama
1.2.1.10.	Dienos socialinės globos suaugusiems su proto ir psichine negalia institucijoje paslaugų įkūrimas	Sukurta iki 40 vietų	2011-2020	KRSA	2.500	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.2.1.11.	Socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo paslaugų plėtra	Nauji etatai soc. paslaugų centre – 2 etatai	2011-2020	KRSA, Kupiškio socialinių paslaugų centras	480	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.2.1.12.	Sveikatos priežiūros institucijų materialinės bazės stiprinimas	Modernizuota 15 sveikatos priežiūros įstaigų infrastruktūra	2011-2020	Asmens sveikatos priežiūros įstaigos	5.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.2.1.13.	Elektroninių sveikatos paslaugų sistemos sukūrimas ir plėtra	Sukurta 1 sistema	2011-2015	Asmens sveikatos priežiūros įstaigos	200	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.2.1.14.	Sveikatos priežiūros ir sveikatinimo veiklas vykdančių įstaigų koordinavimo gerinimas	KRSA dirbantis savivaldybės gydytojas	2011-2020	KRSA	-	Savivaldybės biudžetas

Uždavinys 1.2.2. Plėtoti visuomenės sveikatos, socialinės atskirties, antisocialinių reiškinių prevencines priemones.

Nr.	Priemonė	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt.	Finansavimo šaltiniai
1.2.2.1.	Prevencinio darbo su problemine šeimomis ir suaugusiais socialinės rizikos asmenimis plėtimas	Įgyvendinti 5 projektai	2011-2020	KRSA, Kupiškio socialinių paslaugų centras	500	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.2.2.2.	Susirgimų prevencijos programų įgyvendinimas	Įgyvendintos 7 programos	2011-2020	Rokiškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	350	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.2.2.3.	Informacijos apie sveiką ir švarią gyvenimą gyventojams sklaidymas	Įgyvendintas 1 projektas	2011-2020	Rokiškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	30	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama

Tikslas 1.3. Saugoti ir skleisti etninę kultūrą, skatinti sportinį aktyvumą.

Uždavinys 1.3.1. Didinti kultūros paslaugų įvairovę bei gerinti jų prieinamumą.						
Nr.	Priemonė	Pasiekimo indikato-rius	Pasiekimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų po-reikis, tūkst. Lt.	Finansavimo šaltiniai
1.3.1.1.	Kupiškio viešosios bibliotekos rekonstrukcija, kompiuterizavimas, prisijungimo prie tarptautinių duomenų bazių plėtojimas ir leidinių fondų papildymas.	Rekonstruota ir modernizuota 1 viešoji biblioteka	2011-2015	KRSA, Kupiškio viešoji biblioteka	5.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.3.1.2.	Kupiškio Etnografijos muziejaus ir jo filialų materialinės bazės gerinimas	Modernizuotas muziejus	2011-2012	KRSA, Kupiškio etnografijos muziejus	3.521	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.3.1.3.	Kupiškio etnografijos muziejaus filialų infrastruktūros atnaujinimas, edukacinių programų vystymas	Atnaujinta filialų materialinė bazė	2012-2015	KRSA, Kupiškio etnografijos muziejus	3.500	Savivaldybės biudžetas, ES parama
1.3.1.4.	Kupiškio rajono savivaldybės kultūros centro rekonstravimas	Rekonstruotas 1 kultūros centras	2011-2013	KRSA, Kupiškio kultūros centras	3.700	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.3.1.5.	Kultūros įstaigų darbuotojų kvalifikacijos kėlimas	Įgyvendintas 1 projektas kasmet	2011-2020	KRSA, Kupiškio kultūros centras	750	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.3.1.6.	Kultūros centrų pastatų rekonstravimas ir materialinės bazės pagerinimas	Rekonstruoti ir modernizuoti 3 kultūros centrų pastatai	2011-2020	KRSA, Kupiškio kultūros centras	5.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.3.1.7.	Kultūrinius poreikius tenkinančių renginių organizavimo skatinimas	Suorganizuoti 3 renginiai per metus	2011-2020	KRSA, Kupiškio kultūros centras	2.700	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.3.1.8.	Rajono kultūros įstaigų glaudaus tarpusavio ir su kitų regionų kultūros įstaigomis bendradarbiavimo skatinimas	Įgyvendinta 10 projektų	2011-2020	KRSA, Kupiškio kultūros centras	200	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama

Uždavinys 1.3.2. Sudaryti palankias sąlygas sveikos gyvensenos ir fizinio aktyvumo propagavimui.						
Nr.	Priemonė	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt.	Finansavimo šaltiniai
1.3.2.1.	Žiemos sporto centro Byčių kaime, Kupiškio rajone įrengimas	Įrengta 1 slidinėjimo trasa	2011-2020	KRSA	4.000	Savivaldybės biudžetas, ES parama
1.3.2.2.	Sveikatingumo komplekso Kupiškio rajone statyba ir įrengimas	Įrengtas sveikatingumo kompleksas	2011-2020	KRSA	11.000	Kiti finansavimo šaltiniai
1.3.2.3.	Kupiškio miesto stadiono rekonstravimas pritaikant gimnazijos poreikiams	Rekonstruotas 1 stadionas	2011-2013	KRSA	1.200	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.3.2.4.	Sveiką gyvenseną ir sportinį aktyvumą propaguojančių renginių organizavimo skatinimas	Suorganizuoti renginiai, sporto varžybos, sveikatinimo renginiai	2011-2020	KRSA	500	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.3.2.5.	Vandens sporto šakų centro prie Kupiškio marių sukūrimas	Sukurtas 1 vandens sporto šakų centras	2011-2020	KRSA	1.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.3.2.6.	Materialinės bazės techninėms sporto šakoms sukūrimas	Modernizuotas 1 objektas	2011-2020	KRSA	550	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.3.2.7.	Kupiškio rajono Kūno kultūros ir sporto centro materialinės bazės atnaujinimas	Modernizuotas 1 objektas	2011-2020	KRSA, Kupiškio rajono Kūno kultūros ir sporto centras	1.700	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.3.2.8.	Žaidimų ir sporto aikštelių įrengimas ir modernizavimas	Įrengtos ir modernizuotos 5-6 žaidimų aikštelės	2011-2020	KRSA	500	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.3.2.9.	Bendrojo lavinimo ir sporto mokyklos sporto bazės atnaujinimas ir plėtra	Modernizuoti 5 objektai	2011-2020	KRSA	1.800	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.3.2.10.	Sporto aikštynų įrengimas Kupiškio rajono gyvenvietėse	Įrengti 6 sporto aikštynai	2011-2015	KRSA	2.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama

Tikslas 1.4. Gerinti viešojo sektoriaus paslaugų kokybę ir didinti jų efektyvumą.

Uždavinys 1.4.1. Užtikrinti viešojo sektoriaus paslaugų plėtrą ir kokybę, didinti administracinius gebėjimus.						
Nr.	Priemonė	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt.	Finansavimo šaltiniai
1.4.1.1	Elektroninės demokratijos priemonių įgyvendinimas Kupiškio rajone	Įgyvendintas projektas	2011-2015	KRSA	137	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.4.1.2	Elektroninės demokratijos priemonių veiksmingumo didinimas	Kasmet atnaujinama sistema ir jos elementai	2011-2020	KRSA	50	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.4.1.3	Elektroninės valdžios paslaugų sukūrimas ir plėtra Kupiškio rajone	Įdiegta 1 sistema	2011-2015	KRSA	500	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.4.1.4	Nuolatinis Kupiškio rajono savivaldybės darbuotojų ir valdžios atstovų kvalifikacijos kėlimas	Įgyvendintas 1 projektas	2011-2015	KRSA	180	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.4.1.5	Kupiškio rajono savivaldybės įstaigų darbuotojų kvalifikacijos kėlimas, mokymų organizavimas	Įgyvendintas 1 projektas per metus	2011-2020	KRSA	1.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.4.1.6	Projektų rengimo ir valdymo gebėjimų stiprinimas	Įgyvendintas 1 projektas	2011-2013	KRSA	180	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.4.1.7	Kupiškio rajono geografinės informacinės sistemos (GIS) modernizavimas	Modernizuota 1 sistema	2011-2020	KRSA	200	Savivaldybės biudžetas, ES parama
1.4.1.8	Kupiškio rajono plėtros iki 2020 m. strateginio plano atnaujinimas	Pagal poreikį kasmet atnaujinamas planas	2011-2020	KRSA	-	-
1.4.1.9	Kupiškio rajono savivaldybės strateginio veiklos plano parengimas	Parengtas strateginis veiklos planas (vėliau kasmet atnaujinamas)	2011-2013 2011-2020	KRSA	130	Savivaldybės biudžetas, ES parama

Uždavinys 1.4.2. Didinti bedarbių užimtumo gebėjimus ir skatinti jų integraciją į darbo rinką.						
Nr.	Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Pasiekimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt.	Finansavimo šaltiniai
1.4.2.1.	Ilgalaikio nedarbo prevencinių tikslinių programų rengimas ir įgyvendinimas	Sunkiausiai integruojamų į darbo rinką ieškančių darbo asmenų skaičiaus sumažėjimas	2011-2020	KRSA, Panevėžio teritorinės darbo biržos Kupiškio skyrius	-	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.4.2.2.	Užimtumo rėmimo programų plėtojimas	Ieškančių darbo asmenų skaičiaus sumažėjimas	2011-2020	KRSA, Panevėžio teritorinės darbo biržos Kupiškio skyrius	-	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.4.2.3.	Bendradarbiavimo su socialiniais partneriais skatinimas	Bendrų vykdomų programų ir projektų skaičius	2011-2020	KRSA, Panevėžio teritorinės darbo biržos Kupiškio skyrius	-	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
1.4.2.4.	Aptarnaujamų darbdavių skaičiaus didinimas	Registruotų laisvų darbo vietų skaičiaus padidėjimas, įsidarbinusių asmenų skaičiaus padidėjimas	2011-2020	KRSA, Panevėžio teritorinės darbo biržos Kupiškio skyrius	-	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama

II PRIORITETAS. VERSLO APLINKOS GERINIMAS IR TURIZMO PLĖTOTĖ

Tikslas 2.1. Kurti palankią aplinką verslo vystymui ir didinti rajono konkurencingumą.

Uždavinys 2.1.1. Užtikrinti informacijos vietos verslui sklaidą ir prieinamumą.						
Nr.	Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Pasiekimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt.	Finansavimo šaltiniai
2.1.1.1.	SVV atstovų konsultavimas verslo plėtros klausimais	20 konsultuotų asmenų ir 10 įmonių kasmet	2011-2020	Kupiškio rajono TVIC	100	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
2.1.1.2.	Asmenų, ketinančių pradėti verslą, konsultavimas	Konsultuotų asmenų skaičius – 15 kasmet	2011-2020	Kupiškio rajono TVIC	500	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
2.1.1.3.	Informacijos verslo plėtros klausimais sklaida	Išleista leidinių, straipsnių skaičius kasmet ir t. t.	2011-2020	Kupiškio rajono TVIC	20	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
2.1.1.4.	Projektų, didinančių individualių ir smulkios verslo įmonių personalo kvalifikaciją, rengimas ir įgyvendinimas	Įgyvendintas 1 projektas kasmet	2011-2020	Kupiškio rajono TVIC	500	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
2.1.1.5.	Mokymų rajono kaimiškų vietovių gyventojams ir jaunimui organizavimas, skatinant jų verslumą ir alternatyvias veiklas kaime	Surengta mokymų, apmokyta asmenų	2011-2020	Kupiškio rajono TVIC	500	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama

Uždavinys 2.1.2. Įgyvendinti rajono verslo pozicionavimo priemonės ir didinti informacijos pasiekiamumą.						
Nr.	Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Pasiekimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt.	Finansavimo šaltiniai
2.1.2.1.	Dalyvavimas nacionalinėse ir tarptautinėse parodose, mugėse, siekiant pristatyti Kupiškio rajono verslą, verslo plėtojimo ir investavimo į Kupiškio rajoną galimybes	Dalyvaujama 1-2 parodose ar mugėse per metus	2011-2020	KRSA, Kupiškio rajono TVIC	500	Savivaldybės biudžetas
2.1.2.2.	Kupiškio TVIC interneto svetainės plėtra ir informacijos atnaujinimas	Kasmet	2011-2020	Kupiškio rajono TVIC	10	Savivaldybės biudžetas
2.1.2.3.	Rajono reklamos sukūrimas ir pateikimas kitų institucijų interneto svetainėse ir kitose visuomenės informavimo priemonėse	Kasmet	2011-2020	Kupiškio rajono TVIC	10	Savivaldybės biudžetas

Uždavinys 2.1.3. Užtikrinti palankias verslo plėtrai sąlygas gerinant teritorijų planavimą.						
Nr.	Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Pasiekimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt.	Finansavimo šaltiniai
2.1.3.1.	Kupiškio rajono bendrojo teritorijos plano parengimas	Parengtas 1 teritorijos bendrasis planas	2011-2012	KRSA	588	Savivaldybės biudžetas, ES parama
2.1.3.2.	Pagal poreikį specialiųjų ir detaliųjų planų rengimas	Parengta 10 planų	2011-2020	KRSA	2.560	Savivaldybės biudžetas, ES parama

Tikslas 2.2. Didinti rajono rekreacinį ir turistinį patrauklumą.

Uždavinys 2.2.1. Gerinti turizmo infrastruktūrą, restauruoti paveldo objektus ir didinti jų pritaikymą turizmo reikmėms.						
Nr.	Priemonė	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt.	Finansavimo šaltiniai
2.2.1.1.	Palėvenės buvusio Dominikonų vienuolyno pritaikymas turizmo poreikiams	Turizmo poreikiams pritaikytas 1 objektas	2011-2020	KRSA, privatūs investuotojai	40.000	Savivaldybės biudžetas, ES parama, privačios lėšos
2.2.1.2.	Adomynės dvaro sodybos išsaugojimas ir pritaikymas viešoms reikmėms	Bendruomenės ir turizmo poreikiams pritaikytas 1 objektas	2011-2020	KRSA, bendruomenė, privatūs investuotojai	3.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama, privačios lėšos
2.2.1.3.	Kempingo Kupiškio rajone įrengimas	Įrengtas 10 vietų kempingas	2011-2020	KRSA, privatūs investuotojai	1.500	Savivaldybės biudžetas, ES parama
2.2.1.4.	Lėvens upės pritaikymas vandens turizmo poreikiams	Parengtas specialusis planas Turizmo poreikiams pritaikytas 1 objektas	2011-2015 2015-2020	KRSA	900	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
2.2.1.5.	Notygalės pelkės išsaugojimas ir pritaikymas turizmui	Turizmo poreikiams pritaikytas 1 objektas	2011-2020	KRSA	1.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
2.2.1.6.	Dviračių maršrutų tinklo sukūrimas Šimonių girioje	Parengta techninė dokumentacija Sutvarkyta infrastruktūra	2011-2013 2013-2020	KRSA	200 3.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
2.2.1.7.	Salamiesčio dvaro sodybos pritaikymas visuomenės ir turizmo poreikiams	Restauruota sodyba ir sutvarkyta teritorija	2011-2020	KRSA, privatūs investuotojai	5.000	Privatūs investuotojai, Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
2.2.1.8.	Dviračių trasų įrengimas ir esamų kelių rekonstravimas pagal numatytus turistinius maršrutus	Įrengta ir rekonstruota 50 km takų	2011-2020	KRSA	5.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
2.2.1.9.	Biologinės įvairovės didinimas Lėvens tvenkinyje	Įgyvendintas 1 projektas akismet	2011-2020	KRSA	100	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama

Uždavinys 2.2.2. Plėtoti turizmo informacinę sistemą.						
Nr.	Priemonė	Pasiekimo indikato-rius	Pasiekimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų po-reikis, tūkst. Lt.	Finansavimo šaltiniai
2.2.2.1.	Kupiškio krašto įvaizdžio forma-vimo strategijos parengimas ir įgy-vendinimas	Parengta ir įgyvendin-ta strategija	2011-2015	KRSA, Kupiškio rajono TVIC	180	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
2.2.2.2.	Informacinių vaizdinių priemonių (nuorodų į lankytinus objektus, žemėlapių, stendų su objektų apra-šymais) tinklo Kupiškio rajone su-kūrimas ir plėtra	Įgyvendinti 2 projek-tai	2011-2020	KRSA	800	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
2.2.2.3.	Kupiškio etnografijos muziejaus ir kitų kultūros įstaigų virtualių inter-netinių puslapių sukūrimas	Sukurti 8 internetiniai puslapiai	2011-2013	Kultūros įstaigos, KRSA	220	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
2.2.2.4.	Kupiškio rajono, kaip medžioklės ir žvejybos krašto pozicionavimo priemonių įgyvendinimas	Sukurtos ir įgyvendin-tos informacinės priemonės	2011-2020	KRSA, Kupiškio r. TVIC	100	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama

Tikslas 2.3. Skatinti žemės ūkio ir kaimo plėtrą.

Uždavinys 2.3.1. Didinti veiklų įvairumą ir bendradarbiavimą kaimiškose vietovėse.						
Nr.	Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Pasiekimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt.	Finansavimo šaltiniai
2.3.1.1.	Kaimo bendruomenių stiprinimas, jų veiklos iniciatyvų skatinimas	Įvykdyti 33 mokymai, 18 informacinių renginių	2011-2020	KRSA	600	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama, kiti finansavimo šaltiniai
2.3.1.2.	Kaimo turizmo ir amatų plėtros Kupiškio rajone skatinimas	Įgyvendinti 8 projektai	2011-2020	KRSA, Kupiškio rajono TVIC, privatūs investuotojai	2.500	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama, privačios lėšos
2.3.1.3.	Bitininkystės, vaistažolių ir miško sodinukų auginimo verslų Kupiškio rajone skatinimas	Įgyvendinta 10 projektų	2011-2020	KRSA	1.400	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama, kiti finansavimo šaltiniai
2.3.1.4.	Miškininkystės profesinių įgūdžių kėlimas, kaimo alternatyvios veiklos	Įvykdyti 8 seminarai	2011-2020	KRSA	15	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama, kiti finansavimo šaltiniai
2.3.1.5.	Skatinti trumpos rotacijos plantacinių želdinių įveisimą biokuro gamybai	Įgyvendinti 3-4 projektai	2011-2020	KRSA, privatūs investuotojai	600	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama, kiti finansavimo šaltiniai
2.3.1.6.	Remti žemės konsolidavimo projektų paruošimo organizavimą	Suorganizuotas ne mažiau kaip 1 seminaras per metus	2011-2020	KRSA, Konsultavimo tarnyba, Nacionalinė žemės tarnyba prie ŽŪM	100	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama, kiti finansavimo šaltiniai

Uždavinys 2.3.2. Stiprinti ūkininkų konkurencingumą, skatinti ūkių modernizavimą ir plėtrą.						
Nr.	Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Pasiekimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt.	Finansavimo šaltiniai
2.3.2.1.	Kupiškio rajono kaimo plėtros strategijos įgyvendinimas	Įgyvendinta 1 strategija	2011-2015	KRSA	6.00	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
2.3.2.2.	Ūkininkų konsultavimas apie besikeičiančias veiklos sąlygas bendrojoje Europos rinkoje	Surengti 27 seminarai	2011-2020	KRSA, Konsultavimo tarnyba, Žemės ūkio rūmai	80	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
2.3.2.3.	Žemių sausinimo renovavimas Kupiškio rajone	Įgyvendinti 9 projektai	2011-2015	KRSA	5.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
2.3.2.4.	Kupiškio r. Alizavos gyvenvietės bendrojo naudojimo sausinimo sistemų statyba	Įgyvendintas projektas	2011-2012	KRSA	1.015	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
2.3.2.5.	Kupiškio rajono kaimų vandentvarkos ūkio sutvarkymas	Įgyvendinti 8 projektai	2011-2015	KRSA	13.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
2.3.2.6.	Kupiškio rajono vietos veiklos grupės (VVG) stiprinimas ir rėmimas	Įgyvendinta 20 projektų	2011-2015	KRSA, VVG	500	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
2.3.2.7.	Kaimo bendruomenių narių ir VVG mokymų organizavimas	Įvykdyti 84 mokymai	2011-2015	KRSA, VVG	300	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
2.3.2.8.	Leader+ projektų rėmimas	Įgyvendinti 4 projektai	2011-2015	KRSA	2.200	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama

Uždavinys 2.3.3. Skatinti ekologinį ūkininkavimą						
Nr.	Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Pasiekimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt.	Finansavimo šaltiniai
2.3.3.1.	Ekologinės veiklos plėtros Kupiškio rajone programos sukūrimas ir įgyvendinimas	Parengta programa Įgyvendinta programa	2011-2013 2013-2020	KRSA	100 -	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama

2.3.3.2.	Ekologinių ūkių kūrimosi skatinimas	Surengti 6 seminarai	2011-2015	KRSA	50	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
2.3.3.3.	Ekologinio turgelio įkūrimas	Įsteigtas turgelis	2011-2013	KRSA	50	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
2.3.3.4.	Finansinės paramos teikimas sertifikuojant ekologiškus ūkius	Suteikta parama ne mažiau kaip 1 ūkininkui kasmet	2011-2020	KRSA	20	Savivaldybės biudžetas

III PRIORITETAS. DARNI GYVENAMOSIOS APLINKOS PLĖTRA

Tikslas 3.1. Plėtoti susisiekimo infrastruktūrą ir užtikrinti saugumą keliuose.

Uždavinys 3.1.1. Gerinti susisiekimo infrastruktūrą.						
Nr.	Priemonė	Pasiekimo indikatoriai	Pasiekimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt.	Finansavimo šaltiniai
3.1.1.1.	Kupiškio miesto gatvių su žvyro danga rekonstrukcija	Rekonstruotos gatvės su žvyro danga	2011-2020	KRSA	10.900	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
3.1.1.2.	Kupiškio rajono gatvių ir kelių inventorizacijos atlikimas	Įgyvendintas 1 projektas	2011-2020	KRSA	500	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
3.1.1.3.	Privažiavimo kelių prie gamtinių ir kultūrinį potencialą turinčių objektų įrengimas ir rekonstrukcija	Įrengti ir modernizuoti 2 objektai	2011-2020	KRSA	2.500	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
3.1.1.4.	Kelių infrastruktūros pritaikymas neįgaliesiems	Neįgaliųjų poreikiams pritaikyti 7 objektai	2011-2020	KRSA	800	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
3.1.1.5.	Kupiškio rajono miestelių ir kaimų gatvių rekonstrukcija	Rekonstruota 10 objektų	2011-2020	KRSA	5.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
3.1.1.6.	Kupiškio autobusų parko atnaujinimas, ekologiškų autobusų įsigijimas	Įsigyti 4 autobusai	2011-2020	KRSA	4.400	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
3.1.1.7.	Kupiškio miesto autobusų stoties rekonstrukcija	Rekonstruota autobusų stotis	2011-2015	KRSA	800	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
3.1.1.8.	Automobilių stovėjimo aikštelių rekonstrukcija ir naujų įrengimas Kupiškio mieste	Rekonstruotos ir įrengtos automobilių stovėjimo aikštelės	2011-2020	KRSA	250	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
3.1.1.9.	Kupiškio miesto gatvių su asfalto danga remontas ir rekonstrukcija	Rekonstruotos ir suremontuotos 5 gatvės	2011-2016	KRSA	7.500	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
3.1.1.10.	Gatvių Kupiškio rajono Kupiškio seniūnijos kaimų ribose rekonstravimas	Rekonstruotos 3 gatvės	2011-2012	KRSA	657	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
3.1.1.11.	Gatvių Kupiškio rajono Alizavos, Noriūnų, Subačiaus, Skapiškio ir	Rekonstruotos 4 gatvės	2011-2012	KRSA	725	Savivaldybės biudžetas, valstybės

	Šimonių seniūnijų kaimų ribose rekonstravimas					biudžetas, ES parama
3.1.1.12.	Šaligatvių dangų atstatymas ir įrengimas Kupiškio mieste ir Kupiškio rajono miesteliuose bei gyvenvietėse	Atnaujinta ir įrengta 1000 kv. m dangų kasmet	2011-2020	KRSA	2.700	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama

Tikslas 3.2. Modernizuoti ir plėsti inžinerinį aprūpinimą.

Uždavinys 3.2.1. Rekonstruoti ir plėsti vandens tiekimo ir nuotekų tinklus						
Nr.	Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Pasiekimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt.	Finansavimo šaltiniai
3.2.1.1.	Kupiškio miesto vandentiekio ir nuotekų tinklų rekonstrukcija ir plėtra	100 proc. miesto gyventojų naudojami vandentiekio ir nuotekų šalinimo paslaugomis	2011-2020	KRSA	12.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
3.2.1.2.	Kupiškio rajono gyvenviečių vandentiekio tinklų ir nuotekų išplėtimas ir renovacija	Įgyvendinti 5 projektai	2011-2020	KRSA	12.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
3.2.1.3.	Rekonstruoti Kupiškio miesto valymo įrenginius	Rekonstruotas 1 objektas	2011-2015	KRSA	7.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
3.2.1.4.	Gerinti rajono gyventojams tiekiamo vandens kokybę	Įgyvendinti 5 projektai	2011-2020	KRSA	10.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama

Uždavinys 3.2.2. Modernizuoti ir plėsti šilumos energijos, dujų tiekimo bei apšvietimo sistemas, didinti jų efektyvumą.						
Nr.	Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Pasiekimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt.	Finansavimo šaltiniai
3.2.2.1.	Kabelių linijų tiesimas Kupiškio rajone, gyvenviečių gatvių apšvietimo gerinimas.	Pagerintas gatvių apšvietimas	2011-2020	KRSA	10.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama

3.2.2.2.	Atlikti inžinerinių komunikacijų tinklo inventorizaciją	Įgyvendinti 4 projektai	2011-2020	KRSA	500	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
3.2.2.3.	Parengti Kupiškio miesto inžinerinių tinklų vystymo ir rekonstrukcijos galimybių studiją ir investicinį projektą	Parengta 1 galimybių studija ir 1 investicinis projektas	2011-2013	KRSA	150	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
3.2.2.4.	Atvesti gamtinių dujų tinklus į Kupiškio rajoną	Įgyvendintas 1 projektas	2011-2020	KRSA, Ūkio ministerija, privatūs investuotojai	30.000	Valstybės biudžetas, kiti finansavimo šaltiniai
3.2.2.5.	Centralizuotos šilumos tiekimo sistemos tinklų modernizavimas Kupiškyje	Rekonstruoti 3 objektai	2011-2012	AB „Panevėžio energija“	1.530	ES parama, kiti finansavimo šaltiniai
3.2.2.6.	Energijos taupymo, atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo skatinimas	7 objektai	2011-2020	KRSA	4.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
3.2.2.7.	Kupiškio m. šilumos tiekimo sistemos modernizavimas	Rekonstruotas 1 objektas	2011-2015	AB „Panevėžio energija“	2.739	ES parama, kiti finansavimo šaltiniai
3.2.2.8.	Kupiškio rajono kaimų ir miestelių gatvių apšvietimo įrengimas ir renovavimas	Įrengtas apšvietimas 15 kaimų ir miestelių	2012	KRSA	1.000	ES parama, kiti finansavimo šaltiniai

Tikslas 3.3. Gerinti ir plėsti gyvenamąją aplinką ir viešąją infrastruktūrą.

Uždavinys 3.3.1. Užtikrinti šviesią gyvenamąją aplinką, gerinant atliekų tvarkymą ir mažinant užterštumą.						
Nr.	Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Pasiekimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt.	Finansavimo šaltiniai
3.3.1.1	Skapiškio ežero ir Varležerio išvalymas	Išvalyti 2 ežerai	2011-2015	KRSA	6.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
3.3.1.2	Užterštų teritorijų identifikavimas ir išvalymas	Išvalytas 1 objektas	2011-2015	KRSA	1.690	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
3.3.1.3	Panevėžio regioninės atliekų tvarkymo sistemos įgyvendinimas Kupiškio rajone	Įgyvendinta sistema	2011-2020	KRSA, PRATC	450	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
3.3.1.4	Konteinerinės atliekų surinkimo sistemos tobulinimas ir vystymas	Vystoma, patobulinta sistema	2011-2020	KRSA, PRATC	420	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
3.3.1.5	Ekologinio turinio programų ir projektų rengimo skatinimas švietimo, mokslo ir kitose įstaigose	Įgyvendintas 1 projektas	2011-2020	KRSA, PRATC	80	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
3.3.1.6	Vietinės (rajoninės) atliekų rūšiavimo ir perdirbimo sistemos tobulinimas	Parengta galimybių studija Įgyvendintas projektas	2011-2014 2015-2020	KRSA	100 -	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama

Uždavinys 3.3.2. Skatinti viešųjų pastatų ir gyvenamojo būsto atnaujinimą bei plėtrą.						
Nr.	Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Pasiekimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt.	Finansavimo šaltiniai
3.3.2.1	Bešeimininkio turto (statinių) Kupiškio rajone įteisinimas arba likvidavimas	Įteisinta arba likviduota 16 objektų	2011-2020	KRSA	1.500	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
3.3.2.2	Bendruomenių patalpų rekonstravimas/ remontas	Įgyvendinti 6 projektai	2011-2015	KRSA, VVG	2.000	Savivaldybės biudžetas, ES parama

3.3.2.3	Bendruomeninės infrastruktūros gerinimas Kupiškio rajone (laisvalaikio, poilsio, sporto ir kultūros viešosios, socialinių paslaugų infrastruktūros, viešųjų erdvių atnaujinimas ir plėtra)	Įgyvendinta 16 projektų	2011-2020	KRSA , VVG	5.350	Savivaldybės biudžetas, ES parama, privačios lėšos
3.3.2.4	Viešųjų pastatų Kupiškio rajono kaimo vietovėse modernizavimas ir pritaikymas vietos gyventojų verslumui skatinti, užimtumui didinti	Įgyvendinti 2 projektai	2011-2015	KRSA	5.700	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
3.3.2.5	Gerinti gyvenamųjų namų ir pastatų šiluminės charakteristikas	Modernizuota 10 pastatų	2011-2020	KRSA, privatūs asmenys	10.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama, privačios lėšos
3.3.2.6	Rajono maldos namų pastatų atnaujinimas (remontas)	Teikiama nuolatinė parama maldos namų remontui / atnaujinimui	2011-2020	KRSA	3.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
3.3.2.7	Kupiškio rajono visuomeninės paskirties pastatų renovavimas, modernizavimas rekonstrukcija	Modernizuoti 7 visuomeninės paskirties pastatai	2011-2020	KRSA	13.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama

Uždavinys 3.3.3. Sutvarkyti bei plėsti viešąsias erdves ir poilsio zonas rajone.

Nr.	Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Pasiekimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt.	Finansavimo šaltiniai
3.3.3.1	Kupiškio rajono miestų ir miestelių, gyvenviečių turistinių objektų apšvietimo tinklų modernizavimas ir plėtra	Modernizuota 15 objektų	2011-2013	KRSA	1.027	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
3.3.3.2	Kupos slėnio parko įrengimas	Įrengtas 1 parkas	2011-2017	KRSA	1.000	Savivaldybės biudžetas, ES parama
3.3.3.3	Kupiškio miesto Lauryno Stuokos–	Atnaujinta aikštė	2011-2018	KRSA	4.000	Savivaldybės biudžetas, vals-

	Gucevičiaus aikštės rekonstravimas					tybės biudžetas, ES parama
3.3.3.4	Kaimo vietovės viešosios infrastruktūros gerinimas ir plėtra	Igyvendinti 3 projektai	2011-2013	KRSA	1.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
3.3.3.5	Rekreacinių teritorijų ir privažiavimų prie Lėvens tvenkinio tvarkymas	Sutvarkytos 5 teritorijos	2011-2020	KRSA	3.000	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
3.3.3.6	Buvusios Vizgiūnų karjero teritorijos sutvarkymas ir pritaikymas visuomenės poreikiams	Parengta techninė dokumentacija	2011-2013	KRSA	100	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
		Sutvarkyta teritorija	2013-2020		10.000	
3.3.3.7	Buvusios Uoginių karjero teritorijos sutvarkymas ir pritaikymas	Įteisinta nuosavybė	2011-2013	KRSA	200	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
		Parengta techninė dokumentacija	2013-2015		200	
		Sutvarkyta teritorija	2015-2020		3.000	
3.3.3.8	Lėvens kraštovaizdžio draustinio teritorijos pritaikymas turizmui ir poilsiui	Parengtas specialusis planas	2011-2015	KRSA	200	Savivaldybės biudžetas, valstybės biudžetas, ES parama
		Sutvarkyta teritorija	2015-2020		5.000	

8. KUPIŠKIO RAJONO PLĖTROS IKI 2020 M. STRATEGINIO PLANO ĮGYVENDINIMO PRIEŽIŪROS SISTEMA

Strateginio plano įgyvendinimo priežiūros sistemos tikslas – kontroliuoti strateginio plano vykdymą, vertinti įdiegtų priemonių poveikį rajono socialiniam ir ekonominiam gyvenimui, pagal poreikius pildyti ir koreguoti strateginį planą. Ši sistema skirta Kupiškio rajono savivaldybės administracijos darbuotojams, atsakingiems už strateginio plano įgyvendinimo priežiūrą.

Strateginio plano įgyvendinimo priežiūros sistemą sudaro 3 dalys:

- Strateginio plano įgyvendinimo priežiūros organizacinė struktūra;
- Strateginio plano kasmetinis įgyvendinimo priežiūros procesas;
- Įgyvendinimo priežiūros rodiklių sistema ir informacijos šaltiniai.

Kupiškio rajono plėtros strateginio plano įgyvendinimo priežiūros sistema yra Kupiškio rajono plėtros iki 2020 m. strateginio plano (toliau – KRPS) dalis ir tvirtinama bei koreguojama Kupiškio rajono savivaldybės tarybos sprendimu. Savivaldybės Strateginio plano priežiūros komisija (toliau - SPPK) yra atsakinga už Kupiškio rajono plėtros strateginio plano įgyvendinimo ir priežiūros sistemos įdiegimą ir sėkmingą funkcionavimą.

8.1. Strateginio plano įgyvendinimo priežiūros organizacinė struktūra

KRPS įgyvendinimo priežiūros institucinę struktūrą sudaro trys lygmenys: politinis, administracinis ir visuomeninis.

Politinį KRPS įgyvendinimo priežiūros lygmenį sudaro:

- Kupiškio rajono savivaldybės taryba;
- Kupiškio rajono savivaldybės tarybos komitetai;
- Strateginio plano priežiūros komisija (SPPK).

Administracinį KRPS įgyvendinimo priežiūros lygmenį sudaro:

- Ekonomikos ir turto valdymo skyrius;
- Savivaldybės administracijos struktūrinių padalinių ir savivaldybės įstaigų darbuotojai, atsakingi už KRPS dalių įgyvendinimo priežiūrą.

Visuomeninį KRPS įgyvendinimo priežiūros lygmenį sudaro:

- Socialiniai - ekonominiai partneriai.

Institucinės struktūros aprašymas pateikiamas lentelėje:

8.1.1 lentelė. Institucinės struktūros aprašymas

Institucija	Pagrindiniai uždaviniai įgyvendinant KRPSP
Politinis lygmuo	
Kupiškio rajono savivaldybės taryba	Išklauso ir tvirtina KRPSP metinę įgyvendinimo ataskaitą, KRPSP pakeitimus ir papildymus.
Kupiškio rajono savivaldybės tarybos komitetai	Svarsto (pagal kompetenciją) su KRPSP įgyvendinimo priežiūra ir koregavimu susijusius Savivaldybės tarybai teikiamų sprendimų projektus.
Strateginio planavimo priežiūros komisija	Svarsto metines KRPSP įgyvendinimo ataskaitas ir pasiūlymus dėl KRPSP pakeitimo ar papildymo, teikia pasiūlymus dėl KRPSP įgyvendinimo metinių ataskaitų, KRPSP koregavimo ateinantiems metams.
Administracinis lygmuo	
Ekonomikos ir turto valdymo skyrius	Kaupia, apibendrina ir susistemina duomenis, reikalingus metinių KRPSP įgyvendinimo ataskaitų rengimui, rengia metines KRPSP įgyvendinimo ataskaitas, apibendrina ir susistemina Savivaldybės administracijos padalinių, Savivaldybės administracijos teritorinių padalinių, biudžetinių įstaigų bei kitų visuomeninių įstaigų ar visuomenės atstovų pateiktus pasiūlymus dėl KRPSP įgyvendinimo, įgyvendinimo priežiūros ir koregavimo.
Savivaldybės administracijos struktūrinių padalinių ir savivaldybės įstaigų darbuotojai, atsakingi už KRPSP dalių įgyvendinimo priežiūrą	Teikia Ekonomikos ir turto valdymo skyriui informaciją apie struktūriniams padaliniais priskirtų vykdyti KRPSP dalių įgyvendinimą bei pasiūlymus dėl KRPSP koregavimo ar papildymo.
Visuomeninis lygmuo	
Socialiniai-ekonominiai partneriai	Dalyvauja pristatant KRPSP įgyvendinimo metines ataskaitas, teikia informaciją apie KRPSP įgyvendinimą, teikia pasiūlymus dėl KRPSP nuostatų koregavimo ar papildymo.

8.2. Strateginio plano įgyvendinimo priežiūros procesas

KRPSP yra įgyvendinamas jo priemonių vykdymui savivaldybės biudžete kasmet numatant finansavimą. Kupiškio rajono savivaldybės administracijai pradėjus rengti 3-jų metų trukmės veiklos planą bei kasmet jį atnaujinant, KRPSP priemonės, kurių patvirtinti vykdytojai yra Savivaldybės administracija ir Savivaldybės biudžetinės įstaigos, įtraukiant į šį veiklos planą (toliau – KRSSVP). Už priemonių, kurias pateikia išorinės institucijos, įgyvendinimą atsakingos priemonės pateikusios įstaigos ir organizacijos.

KRPSP tikslų, uždavinių ir priemonių įgyvendinimas turi būti koordinuojamas su plane numatytų kitų vykdytojų – viešojo administravimo institucijų, valstybinių įmonių ir įstaigų, visuomeninių organizacijų, privačių įmonių – planais. Rengiant KRPSP įgyvendinimo metinę ataskaitą, surinkama informacija iš visų KRPSP nurodytų vykdytojų.

Siekiant užtikrinti sklandų KRPSP rengimo, įgyvendinimo ir stebėsenos procesą, Savivaldybės administracijos struktūrinių padalinių bei Savivaldybės biudžetinių įstaigų veiklos nuostatuose turi atsispindėti strateginio planavimo funkcija, turi būti paskirti už strateginį planavimą atsakingi darbuotojai bei nustatyta asmeninė darbuotojų atsakomybė. Už strateginį planavimą atsakingi asmenys vykdo KRPSP įgyvendinimo priežiūrą – renka rodiklius apie KRPSP priemonių įgyvendinimą, analizuoja priemonių įgyvendinimo poveikį Kupiškio rajono savivaldybei. Visa Savivaldybės administracijos padalinių, Savivaldybės administracijos teritorinių padalinių, Savivaldybės biudže-

tinių įstaigų bei Savivaldybės viešųjų įstaigų surinkta informacija (statistikos bei apklausų duomenys ir pan.) pateikiama KRSA Ekonomikos ir turto valdymo skyriui.

Kasmet Ekonomikos ir turto valdymo skyrius parengia, o Strateginio planavimo priežiūros komisija svarsto KRSPS įgyvendinimo ataskaitą, kurioje aprašoma praėjusių metų Savivaldybės veikla ir KRSPS įgyvendinimas bei jo poveikis Kupiškio rajono savivaldybei.

Metinę KRSPS įgyvendinimo ataskaitą tvirtina Kupiškio rajono savivaldybės taryba.

Kas trejus metus yra parengiama ataskaita, kurioje vizijos ir prioritetų lygmeniu vertinama KRSPS įgyvendinimo eiga ir poveikis savivaldybės bei regiono plėtrai. Ataskaitų derinimo tvarka analogiška KRSPS metinių ataskaitų derinimo tvarkai.

KRSPS keitimas ir papildymas – tai procedūra, kurios metu strateginio plano prioritetai, tikslai, uždaviniai arba priemonės yra papildomi naujais ar pakeičiami.

KRSPS priemonės bei priemonių įgyvendinimo rodikliai gali būti keičiami kasmet.

KRSPS peržiūrimas kas 3 metus ir tuomet gali keistis jo prioritetai, tikslai ir uždaviniai. Vizija gali keistis tik iš esmės peržiūrint ir keičiant KRSPS.

Pasiūlymus dėl KRSPS pakeitimo ar papildymo gali teikti Savivaldybės tarybos nariai, Savivaldybės administracijos ir jos struktūrinių padalinių vadovai, socialiniai ekonominiai partneriai, kiti suinteresuoti fiziniai ar juridiniai asmenys.

Pasiūlymai dėl KRSPS pakeitimo ir papildymo pateikiami raštu Ekonomikos ir turto valdymo skyriui iki einamųjų metų birželio 1 d. Pateikti pasiūlymai apsvarstomi Strateginio planavimo priežiūros komisijoje bei Savivaldybės tarybos komitetuose. KRSPS pakeitimus ir papildymus tvirtina Savivaldybės taryba.

Kasmetinis KRSPS įgyvendinimo priežiūros ataskaitų, rodiklių ir pasiūlymų dėl koregavimo pateikimo veiklų grafikas pateiktas lentelėje.

8.2.1 lentelė. Kasmetinis KRSPS įgyvendinimo priežiūros ataskaitų, rodiklių ir pasiūlymų dėl koregavimo pateikimo veiklų grafikas

Nr.	Darbo etapas	Pateikimo laikotarpis	Teikėjas	Gavėjas
1.	Informacijos (rodiklių reikšmių) surinkimas ir analizė	Iki kovo 1d.	KRSA padaliniai	Ekonomikos ir turto valdymo skyrius
2.	KRSPS įgyvendinimo metinės ataskaitos projekto parengimas ir pateikimas	Balandžio 1 d.	Ekonomikos ir turto valdymo skyrius	Strateginio planavimo priežiūros komisija
3.	Pastabų dėl KRSPS įgyvendinimo metinės ataskaitos ir pasiūlymų dėl koregavimo pateikimas	Gegužės 1 d.	Strateginio planavimo priežiūros komisija	Ekonomikos ir turto valdymo skyrius
4.	Galutinės KRSPS įgyvendinimo metinės ataskaitos su pasiūlymais dėl KRSPS keitimo pateikimas, svarstymas ir tvirtinimas Savivaldybės taryboje	Iki birželio 15 d.	Ekonomikos ir turto valdymo skyrius	Tarybos komitetai
		Iki birželio 30 d.		Savivaldybės taryba

8.3. Įgyvendinimo rodiklių sistema

Rodiklių sistemą sudaro trijų lygių kiekybiniai rodikliai, kuriais vertinamas strateginio plano įgyvendinimas, priemonių poveikis rajono socialinei ir ekonominei aplinkai.

Vizijos rodikliai parodo strateginio plano įgyvendinimo poveikį žmogiškųjų išteklių, ekonomikos, žemės ūkio ir gyvenamosios aplinkos plėtrai (žr. 8.3.1. lentelę).

Prioritetų rodikliai parodo Kupiškio rajono strateginio plano įgyvendinimo poveikį visiems prioritetams (žr. 8.3.2. lentelę).

Priemonių įgyvendinimo rodikliai nurodyti strateginio plano priemonių plane. Šie rodikliai naudojami apskaičiuoti įgyvendintų ir planuotų įgyvendinti priemonių santykį.

Be kiekybinių rodiklių, labai svarbūs yra ir kokybiniai strateginio plano įgyvendinimo rezultatų vertinimo rodikliai. Strateginio plano priežiūros komisija su kitais savivaldybės administracijos struktūriniais padaliniais kasmet turėtų apibendrinti visuomenės nuomonę apie strateginio plano įgyvendinimą. Tam naudojamos apklausos, rengiamos konferencijos, susitikimai su vietos bendruomene, analizuojami pranešimai apie Kupiškio rajoną visuomenės informavimo priemonėse.

8.3.1 lentelė. Kupiškio rajono savivaldybės vizijos rodikliai

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Informacijos šaltinis
1.	Migracijos saldo	Statistikos departamentas prie LRV (toliau – STD)
2.	1000 gyventojų tenka natūralios kaitos	STD
3.	100000 gyventojų tenka užregistruotų nusikalstamų veikų	STD
4.	Bendro vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio (bruto) santykis su šalies vidurkiu (%)	STD
5.	Bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų (%)	STD, LDB
6.	Tiesioginių užsienio investicijų, tenkančių 1 gyventojui, santykis su šalies vidurkiu, proc.	STD
7.	Materialinių investicijų, tenkančių 1 gyventojui, santykis su šalies vidurkiu, proc.	STD
8.	Verslumo lygis – veikiančių ūkio subjektų skaičius, tenkantis 1000 gyventojų, santykis su šalies rodikliu	STD
9.	Turistų, apsilankusių Kupiškio rajono TVIC, skaičius	STD, Kupiškio rajono TVIC
10.	Žemės, vandens ir oro užterštumo lygis.	STD, KRSA
11.	Žemės ūkio sektoriuje sukurtos produkcijos dalis (proc.).	STD, KRSA
12.	Socialiai remtinų asmenų skaičius.	KRSA

8.3.2 lentelė. Kupiškio rajono savivaldybės priemonių rodikliai

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Informacijos šaltinis
1 PRIORITETAS. IŠSILAVINUSIOS, PILIETIŠKOS, SAUGIOS IR SVEIKOS VISUOMENĖS VYSTYMASIS.		
1.	Modernizuotų bendrojo lavinimo įstaigų dalis, proc.	STD, KRSA
2.	Modernizuotų ikimokyklinį ugdymą vykdančių įstaigų dalis, proc.	STD, KRSA
3.	Tikslinio amžiaus vaikų, dalyvaujančių ikimokykliniame ugdyme, dalis, proc.	STD, KRSA
4.	Atestuotų mokytojų dalis, proc.	STD, KRSA
5.	Mokinių, iškritusių iš bendrojo lavinimo sistemos, skaičius	STD, KRSA
6.	Mokinių, įgijusių vidurinį išsilavinimą, skaičius (tais metais baigusiujų mokyklą, santykis su to amžiaus jaunuolių skaičiumi, dalis)	STD, KRSA
7.	Jaunuolių, neturinčių profesinio pasirengimo ir pagrindinio išsilavinimo, skaičius. Santykis su visais to amžiaus jaunuolių skaičiumi (proc.).	KRSA
8.	Besimokančių suaugusiųjų skaičius	STD, KRSA
9.	Socialinės pašalpos gavėjų skaičius	STD, KRSA

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Informacijos šaltinis
10.	Socialinės rizikos šeimų skaičius	STD, KRSA
11.	Gydytojų skaičius, 1.000 gyventojų	STD, KRSA
12.	Standartizuotas rajono gyventojų mirtingumas nuo pagrindinių mirties priežasčių	STD, KRSA
13.	Neįgaliųjų skaičius.	STD, KRSA
14.	Darbingo amžiaus asmenų dalis (proc.).	STD, KRSA
15.	Nedarbo lygis (proc.).	STD, LDB
16.	Kultūros centrai: - renginių skaičius - dalyvių skaičius - lankytojų skaičius	Kultūros centras
17.	Lankytojų skaičius bibliotekose (tūkst. asm.)	Bibliotekos
18.	Rajono muziejuose apsilankymų turistų skaičius	KRSA
19.	Sportuojančių gyventojų skaičiaus santykis su gyventojų skaičiumi pagal amžiaus grupes (proc.).	KRSA
2 PRIORITETAS. VERSLO APLINKOS GERINIMAS IR TURIZMO PLĖTOTĖ		
20.	Veikiančių ūkio subjektų skaičiaus 1000 – čiu gyventojų.	KRSA
21.	Tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios 1 gyventojui, Lt	STD
22.	Materialinės investicijos, tenkančios 1 gyventojui, Lt	STD
23.	Vidutinis mėnesinis darbo užmokestis, Lt	STD
24.	Naujai įrengtų / modernizuotų turizmo traukos objektų skaičius	KRSA
25.	Apgyvandinimo įstaigose apgyvendintų svečių skaičius	STD
26.	Žemės ūkio produkcijos perdirbimo įmonių skaičius	STD
27.	Sertifikuotų ekologinių ūkių skaičius	STD, KRSA
28.	Registruotų ūkininkų skaičius	KRSA
29.	Vidutinis ūkininko ūkio dydis (ha)	KRSA
30.	Melioruotų žemių dalis nuo reikalingų melioruoti žemių fondo (proc.)	KRSA
3 PRIORITETAS. DARNI GYVENAMOSIOS APLINKOS PLĖTRA		
31.	Rūšiuojamų komunalinių atliekų dalis, proc.	PRATC, KRSA
32.	Gyvenviečių, kuriose įrengtas / rekonstruotas apšvietimas, skaičius	KRSA
33.	Gyventojų, prisijungusių prie centralizuotos vandens tiekimo sistemos, dalis, proc.	KRSA
34.	Gyventojų, prisijungusių prie centralizuotos nuotekų surinkimo sistemos, dalis, proc.	KRSA
35.	Kelių su danga dalis ir santykis su šalies bei apskrities rodikliais	KRSA, STD
36.	Kelių su asfalto danga dalis ir santykis su šalies bei apskrities rodikliais	KRSA, STD
37.	Rajono keliuose žuvusiųjų skaičius, tenkantis 1000 gyventojų.	KRSA, STD
38.	Iki reikalaujamų normų išvalomų nuotekų dalis (proc.).	KRSA

Šie rodikliai gali būti keičiami arba papildomi naujais, atsižvelgiant į susiklosčiusią situaciją.